

Geopolitička analiza rata u Siriji

Kovačević, Ivan-Zvonimir

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:661998>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za geografiju

Sveučilišni diplomski studij Primijenjena geografija
(jednopedmetni)

Ivan-Zvonimir Kovačević

Geopolitička analiza rata u Siriji

Diplomski rad

Zadar, 2022.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, Ivan-Zvonimir Kovačević, ovime izjavljujem da je moj diplomski rad pod naslovom „Geopolitička analiza rata u Siriji“ rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište u Zadru
Odjel za geografiju

Diplomski rad

GEOPOLITIČKA ANALIZA RATA U SIRIJI

Kovačević Ivan-Zvonimir

Rat u Siriji je jedan od glavnih geopolitičkih procesa 21. stoljeća koji je uvelike utjecao na svjetsku i regionalnu politiku i njenu stabilnost. U ovom radu je analiziran uzrok, početak sukoba te njegov tijek. Rad je podijeljen na 3 dijela. U prvom dijelu je obrađen povijesni razvoj Sirije od kraja Prvog svjetskog rata pa sve do 90-ih godina 20. stoljeća. Opisani su razni politički procesi koji su doveli do prvih sukoba u državi kroz pokret Arapskog proljeća. U drugom dijelu analiziran je početak sukoba s naglaskom na kompleksnost podjele sirijskog društva te sve političke i vojne strane koje sudjeluju u sukobu. Stavljen je naglasak na etničku i religijsku podjelu koja je osim što je jedan od glavnih uzroka doprinijela razvoju sukoba. U trećem dijelu rada opisani su geopolitički utjecaji velikih sila na Siriju te na koji način su one ušle u sukob, njegov tijek i ishod.

Rad sadrži 78 stranica, 32 slike, bibliografske reference 36

Ključne riječi: geopolitika, Sirija, Bliski istok, Assad, ISIL, rat

Mentor: Doc. dr. sc. Denis Radoš

Povjerenstvo: Doc. dr. sc. Branimir Vukosav (predsjednik)

Izv. prof. dr. sc. Robert Lončarić (član)

Doc. dr. sc. Denis Radoš (član)

izv. prof. dr. sc. Ana Pejdo (zamjenski član)

Rad prihvaćen:

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zadar

Graduation thesis

Department of Geography

GEOPOLITICAL ANALYSIS OF THE WAR IN SYRIA

Kovačević Ivan-Zvonimir

The war in Syria is one of the major geopolitical processes of the 21st century that has greatly influenced world and regional politics and its stability. This paper analyzes the cause, the beginning of the conflict and its course. The paper is divided into 3 parts. The first part deals with the historical development of Syria from the end of the First World War until the 1990s. Various political processes that led to the first conflicts in the country through the Arab Spring movement are described. The second part analyzes the beginning of the conflict, emphasizing the complexity of the division of Syrian society and all political and military parties involved in the conflict. Emphasis was placed on ethnic and religious divisions which, in addition to being one of the main causes, contributed to the development of the conflict. The third part of the paper describes the geopolitical influences of the great powers on Syria and how they entered the conflict, its course and outcome.

Thesis contains 78 pages, 32 pictures, bibliographic references 36

Keywords: geopolitics, Syria, Middle East, Assad, ISIS, war

Supervisor: Denis Radoš, PhD, Associate Professor

Reviewers: Branimir Vukosav, PhD, Assistant Professor (president)

Robert Lončarić, PhD, Associate Professor (member)

Denis Radoš, PhD, Associate Professor (member)

Ana Pejdo, PhD, Associate Professor (substitute member)

Thesis accepted:

Sadržaj

1. UVOD	1
2. OBJEKT, CILJ TE SVRHA ISTRAŽIVANJA	4
3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	5
4. PRETHODNA ISTRAŽIVANJA	6
5. POVIJESNO-GEOGRAFSKI RAZVOJ SIRIJSKE DRŽAVE.....	7
5.1 Pokušaji osamostaljenja i panarapski nacionalizam.....	8
5.2 Arapska liga i ratovi s Izraelom	12
5.3 Stranka <i>Ba'ath</i> i državni udari	16
5.4 Razdoblje od 70-ih godina do Arapskog proljeća u Siriji i okruženju.....	20
6. ETNIČKA I RELIGIJSKA STRUKTURA SIRIJSKOG STANOVNIŠTVA	24
7. POČETAK I RAZVOJ ORUŽANOG SUKOBA U SIRIJI.....	27
7.1 Opozicijske snage i pojava Islamske Države	32
7.2 Slobodna sirijska vojska.....	33
7.3 Ahrar al-Sham	34
7.4 Jabhat al-Nusra (Jabhat Fateh al-Sham).....	36
7.5 Islamska Država Iraka i Levanta	38
8. POLOŽAJ I ULOGA KURDA U RATU U SIRIJI.....	41
9. SIRIJSKA ARAPSKA VOJSKA I NJENI SAVEZNICI	43
9.1 Hezbollah i šijitske milicije.....	46
9.2 Uloga Irana u ratu u Siriji.....	47
10. ULOGA SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA U RATU U SIRIJI.....	49
11. POSLJEDICE RUSKE VOJNE INTERVENCIJE.....	51
11.1 Bitka za Aleppo	54
11.2 Civilna stradanja i humanitarne organizacije u Aleppu i Siriji	56
12. TIJEK RATA OD 2017. GODINE	58
12.1 Kurdsko napredovanje protiv Islamske Države te geopolitički utjecaj SAD-a	59
12.2 Turska intervencija i njena uloga u ratu	60
12.3 Provincija Idlib i smanjivanje sukoba	63
13. ZAKLJUČAK	66
14. LITERATURA.....	67
15. IZVORI	70
16. POPIS GRAFIČKIH PRILOGA	75

1. UVOD

Sirija, službeno Sirijska Arapska Republika, je zemlja koja se nalazi na Bliskom istoku, odnosno u Zapadnoj Aziji. Na sjeveru graniči s Turskom, na jugozapadu graniči s državama Libanon i Izrael. Na zapadu ima izlaz na Sredozemno more dužine 193 kilometra dok, na istoku graniči s Irakom, a na jugoistoku s Jordanom (Slika 1). Glavni grad Sirije je Damask, dok je najveći Aleppo, koji je i industrijski centar države. Točan broj stanovnika se ne zna posljednjih 6 godina zbog ratnog stanja u toj zemlji. Prema podacima CIA-e pretpostavlja se da u Siriji (2021. godina) živi 20 384 316 stanovnika. Država je podijeljena u 14 provincija od kojih je najveća Homs (Slika 3). Površina zemlje je 185 887 km² (uključujući 1295 km² Golanske visoravni okupirane od strane Izraela (URL 4).

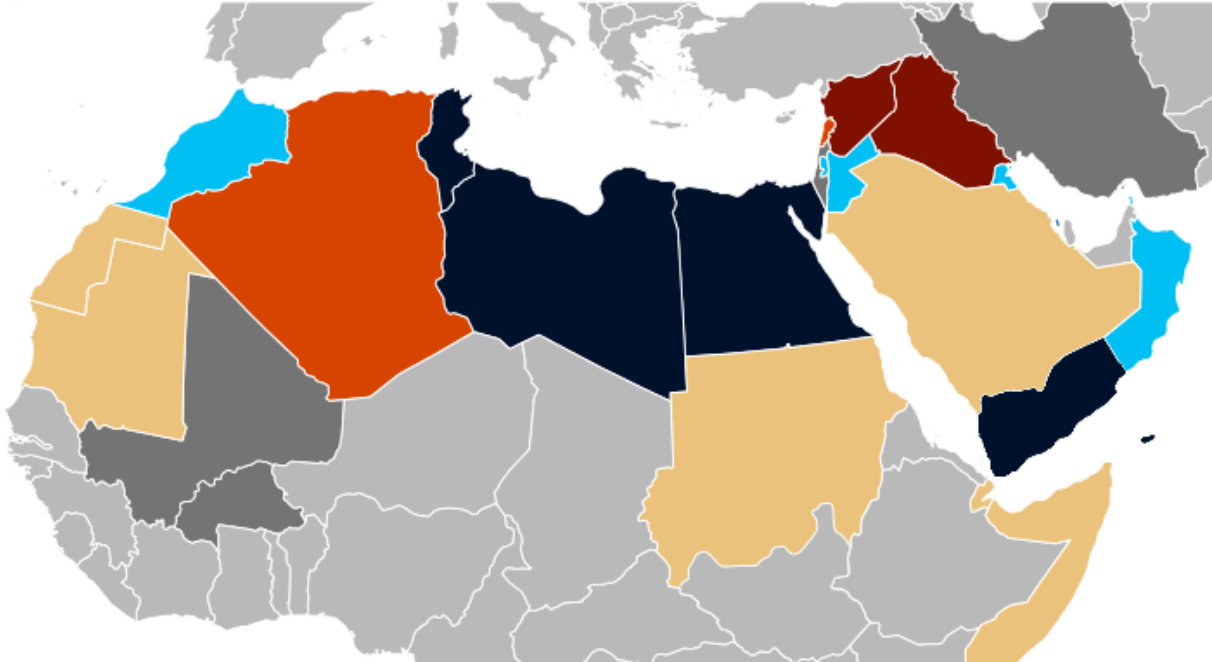
Slika 1. Karta položaja Sirije (URL 1)

Sirija predstavlja područje od iznimno važnog geopolitičkog značaja za Bliski istok pa i svijet. Povijesno-geografski razvoj ove države je rezultat povijesnog previranja i čestih ratova koji su stvorili raznoliku nacionalnu i religijsku strukturu ovog dijela svijeta a prvenstveno

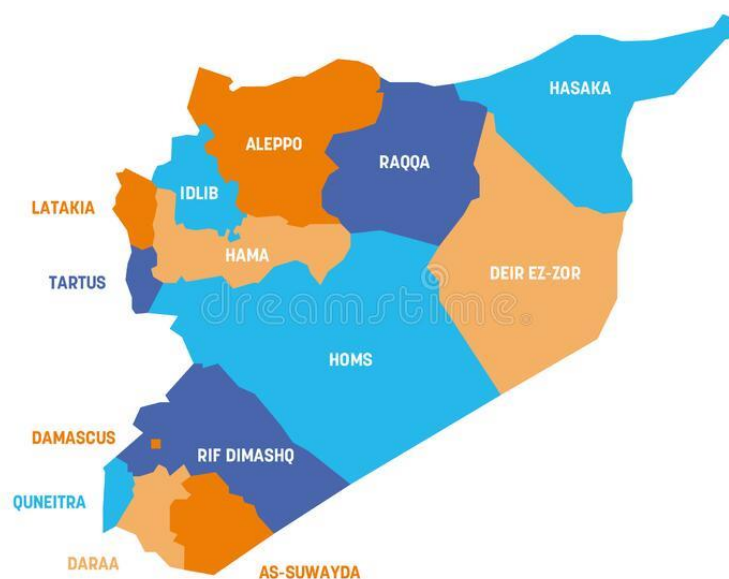
Sirije. Ipak, glavni uzroci rata se vežu za noviji dio sirijske povijesti koja je jedna kao od arapskih država ušla u političke i građanske prosvjede pod nazivom Arapsko proljeće. Arapsko proljeće je definitivno jedan od glavnih pokretača rata u Siriji. Prosvjedi su se proširili skoro u sve arapske države tijekom 2011. godine tražeći političke i druge promjene u državama. Smjene vlasti su se u pojedinim državama dogodile na miran način dok su u mnogim državama izbili sukobi koji traju i danas. Prosvjedi, stvaranje milicija i razni skupovi su također jedan od glavnih pokretača nasilne političke promjene i u Siriji (Abdelsalam, 2015). Kada je 15. ožujka 2011. godine počeo rat u Siriji, malo tko je očekivao da će on trajati duže od nekoliko mjeseci. Danas, u 2022. godini taj rat još traje. Naime, rat u Siriji nije samo nastao kroz pokret Arapskog proljeća već je sami sukob produkt dubokih religijskih i društvenih podjela s naglaskom na ekonomiju i povijesne okolnosti 20. stoljeća. Prosvjedi koji su se događali u proljeće 2011. su vrlo brzo prerasli u građanski rat koji je brzo privukao regionalne i izvan regionalne sudionike rata (Tan i Perudin, 2019). Da bi se bolje razumio sami sukob nije potrebno samo gledati ga kao sukob pobunjenika i vladinih snaga već produkt kompleksnih povijesnih okolnosti na koji su prvenstveno utjecale kolonijalne sile, religijska podjela u sirijskom društvu te ekonomska razlika pojedinih regija u samoj državi. Sve zemlje koje su bile zahvaćene Arapskim proljećem su promijenile vlast ili utjecale na značajne promjene ustava i državnog poretka. Ratni sukob se dogodio u Libiji gdje je smijenjen Muammar al Gaddafi dok su u drugim državama bili značajno manji sukobi s državnim vlastima (Slika 2). Jedina država u kojoj rat traje još i danas je Sirija te određeni dijelovi Libije. Vladine snage (predsjednika Bashara al Assada) i pobunjenici (i druge razne skupine koje se bore protiv vlade) imaju potporu u naoružanju i ljudstvu iz raznih dijelova svijeta, a prvenstveno Bliskog istoka (Slika 2). Zbog toga se vrlo često koristi naziv rat u Siriji umjesto građanski rat u Siriji. Da bi se neki rat opisao kao građanski potrebna su tri kriterija. Prvi je taj da postoji borba između državnih snaga i organiziranih nedržavnih skupina kako bi se preuzela vlast nad nekom regijom ili samom vladom te promijeniti samu politiku nasiljem. Drugi kriterij je taj da je tijekom sukoba ubijeno najmanje 1000 ljudi s minimalnim godišnjim prosjekom od 100 ljudi te treći kriterij je taj da je ubijeno minimalno po 100 ljudi s obje strane sukobljenih snaga u što ulaze i civilne žrtve napadnute od strane pobunjenika (Fearon i Laitin, 2003).

Rat u Siriji se još također kategorizira kao *proxy rat* zbog umiješanosti više regionalnih i svjetskih sila. Prema Mumfordu (2013) *proxy rat* je onaj u kojem postoji potpora u ljudstvu, potpora u materijalima (kao što su logistička sredstva i oružje), potpora kroz financije te kroz razna druga nematerijalna sredstva od strane druge države. Upravo se ovakvi scenariji događaju

na prostoru Sirije od samog početka sukoba. Prema podacima Sirijskog opservatorija za ljudska prava, u Siriji je između 15. ožujka 2011. godine i 14. ožujka 2021. godine poginulo između 494 438 i 600 000 osoba (URL 5).

Slika 2. Karta s označenim državama koje je zahvatilo Arapsko proljeće (žuta boja-nisu se dogodile političke promjene, svijetla plava boja-dogodile se određene političke promjene, tamna plava boja-dogodile se političke promjene uz veće sukobe, narančasta boja-neznačajni lokalni prosvjedi, crvena boja-ratno stanje) (URL 2)

Slika 3. Karta podjele Sirije na provincije (URL 3)

2. OBJEKT, CILJ TE SVRHA ISTRAŽIVANJA

Glavni objekt ovog istraživanja je analiza rata u Siriji u razdoblju 2011. do 2022. godine kroz geopolitički pogled na događanja u Siriji i njenom okruženju. Cilj istraživanja je objasniti kompleksnost rata te ulogu različitih geopolitičkih čimbenika zemalja Bliskog istoka i ostalih zemalja koje su izravno ili neizravno sudjelovale ili još sudjeluju u ovome sukobu. Cilj je također objasniti kompleksnost povijesnih okolnosti koje su utjecale na politički ustroj zemlje te kroz opis stanovništva i njegovih političkih struja odrediti konkretne uzroke sukoba. Još jedan od ciljeva je objasniti ulogu raznih religijskih i etničkih skupina u kreiranju moderne Sirije te geopolitičku poziciju same zemlje u Bliskom istoku uz objašnjenje njihovih političkih procesa i utjecaja na sami sukob. Svrha ovog istraživanja je ukazati na opasnost i važnost političkih, religijskih i ekonomskih sukoba u državi kroz neriješena politička i religijska pitanja čiji su korijeni u kreiranju sirijske države. Konačna svrha je doći do objektivnih zaključaka na temelju raznih geopolitičkih i drugih analiza o uzroku rata, njegovom tijeku te mogućem budućem ishodu te na koji je način sukob djelovao na Siriju, Bliski istok i ostatak svijeta.

3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Glavna metoda istraživanja na kojoj se temelji ovaj rad je prikupljanje i analiziranje već postojećih radova u svrhu objektivnog zaključivanja o sukobu. U te radove spadaju znanstveni članci i knjige koje opisuju događaje koji su vezani uz rat u Siriji. Vrlo je bitna metoda sinteze pomoću koje je izvršen proces povezivanja o uzrocima i tijeku rata. Područje istraživanja ovog rada se može prikazati kroz tri razine, makro razina koja uključuje Bliski istok, mezo razina koja uključuje Siriju kroz međunarodno priznate granice te u konačnici mikro razina koja se odnosi na sirijske provincije i gradove. Metode koje se koriste u radu su metoda analize članaka, knjiga te već postojećih stručnih geopolitičkih i drugih analiza. Deskriptivna metoda se također koristi uz kompilaciju raznih članaka i opisa rata u Siriji. Također, u ovom radu je korištena i statistička metoda, pogotovo kada je riječ o stanovnicima Sirije, njegovim migracijama te religijskoj i nacionalnoj strukturi.

4. PRETHODNA ISTRAŽIVANJA

Budući da je rat u Siriji povijesno gledano relativno noviji događaj, većina literature i izvora za ovaj događaj je napisana u razdoblju od 2012. do 2022. godine. U ovom radu se također koristi literatura koja je napisana u drugoj polovici 20. stoljeća, pogotovo onaj dio o političkim previranjima u 20. stoljeću. Brojni analitičari su se bavili ovom temom tijekom sukoba u Siriji u razdoblju od 2011. do 2022. godine. Mnogi stručni geopolitički portali su svakodnevno izvještavali o tijeku rata (domaći i strani), kao i većina svjetskih medijskih organizacija. Za potrebe opisa povijesnog razvoja države od kraja Prvog svjetskog rata pa do 1970-ih godina je korištena knjiga pod naslovom *Syria: a short history* autora P.H Hittia. Hitti u svojoj knjizi opisuje političke i društvene događaje te pojavu panarapskog nacionalizma i prvih državnih promjena koje su uvelike utjecale na daljnji politički i društveni život Sirije. Daniel Pipes u svojoj knjizi *Greater Syria, The history of ambition* opisuje povijesne okolnosti u Siriji tijekom 20. stoljeća te težnju određenih političkih skupina za Velikom Sirijom i težnje Arapa da stvore panarapsku državu na Bliskom istoku. Za potrebe opisa religijske i nacionalne strukture su korištena dva izvora. Prvi je knjiga autora M. Kerra i C.Larkina iz 2015. godine pod nazivom *The Alawis of Syria* koji opisuju Alavite kao jednu od ključnih skupina u Siriji koji su preoblikovali političku strukturu zemlje. Drugi izvor je članak autora M. Khalife iz 2013. pod nazivom *The impossible partition of Syria* u kojem je opisana religijska i nacionalna struktura Sirije te podjele u sirijskom društvu. U radu je također korišten članak autora Tana i Perudina iz 2019. godine pod nazivom *The "Geopolitical" Factor in the Syrian Civil War: A Corpus-Based Thematic Analysis* u kojem se daje uvid u geopolitičke procese koji su se događali za vrijeme početnih sukoba, uključujući ulogu lokalnih i stranih geopolitičkih sila. Za potrebe opisivanja ruske intervencije korišten je članak pod nazivom *The effects of Russian intervention in the Syria crisis* autora S. Lucasa iz 2015. godine u kojem je opisan značaj širenja samog sukoba van okvira Bliskog istoka. Autori K.A Grant i B. Kaussler statistički opisuju određene segmente rata kroz civilna stradanja. Za potrebe razumijevanja islamskog ekstremizma koji je najvažnija komponenta u sukobu, autori H.A Hannieh i M.A Rumman u knjizi *The Islamic State Organization, The Sunni Crisis and the Struggle of Global Jihadism* opisuju pojavu *Islamske Države* kao najveće sigurnosne prijetnje čitavom svijetu u 21. stoljeću. Za potrebe ovog rada je važno istaknuti geopolitičke portale kao što je *The Washington Institute* te *geopolitikanews* koji svakodnevno pišu o geopolitičkim događanjima u svijetu.

5. POVIJESNO-GEOGRAFSKI RAZVOJ SIRIJSKE DRŽAVE

Iako povijest Sirije i njena naseljenost te državnost seže još u razdoblje prije nove ere najbitnije razdoblje koje je obilježilo današnje stanje je 20. stoljeće. Nakon što je Osmansko Carstvo u 16. stoljeću osvojilo ovo područje te proglasilo vilajete kao što su Aleppo, Damask, Zor i Beirut, na području Sirije su neprestani ratovi i sukobi svakih 30-40 godina zbog etničke i religijske strukture. Godine 1908. sama politička previranja u Siriji su dosegli vrhunac između političke grupe *Mladi Turci* te arapskih nacionalista. Vojnim udarom *Mladi Turci* preuzimaju vlasti u dijelovima Sirije te zabranjuju politički i intelektualni rad Arapima i njihovima nacionalističkim strukturama (Hitti, 1959).

Podjela Arapa i njihove državnosti južno od Turske definitivno leži u Sykes-Picot sporazumu iz 1916. godine koji je podijelio interesne sfere dviju velikih sila, Francuske i Velike Britanije. Ovaj sporazum je između ostalog i čisti politički primjer izreke *divide et impera* te je jedan od glavnih razloga za razne ratove i politička previranja na Bliskom istoku. Ovim ugovorom Velika Britanija je dobila veći dio današnjeg Iraka i Palestinu, dok je Francuskoj pripao teritorij današnje Sirije (Kramer, 2016).

Politička situacija se dodatno zakomplicirala kada su Britanci nakon donošenja Balfourove deklaracije¹ 1917. odvojili dio teritorija od Palestine te osnovali kraljevstvo Transjordan (današnja Kraljevina Jordan). Tim činom, Britanci pa tako i Francuzi su imali potpunu kontrolu u skoro svim političkim sferama Palestine, Sirije, Iraka i Transjordana (Kasapović, 2016).

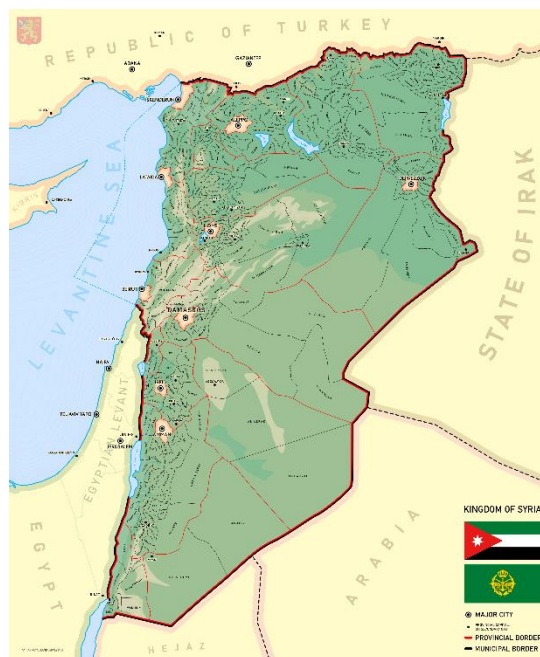
Ipak, u travnju 1920. godine na konferenciji u Italiji, Sirija pa tako i prostor Libanona je dodijeljen Francuskoj dok je prostor Iraka dodijeljen Velikoj Britaniji. Francuska uprava nad Sirijom je trebala služiti kao pokretač razvoja plemenskih zajednica, dijelova državnih infrastruktura, savjeta i pomoći ovom području. U političkim previranjima tijekom 1920. godine, arapski nacionalist i vođa arapskih plemena Faisal² se vratio iz pregovora u Europi misleći da je neovisnost Sirije nemoguća zbog europskih interesa na samo područje (Hitti, 1959).

¹ Balfuorova deklaracija je javna izjava koju je izdala britanska vlada 1917. godine o podržavanju stvaranja židovske države na teritoriji Palestine (URL 90)

² Faisal I. je bio kralj Sirije i Iraka, pripadnik dinastije Hašemita (URL 91)

5.1 Pokušaji osamostaljenja i panarapski nacionalizam

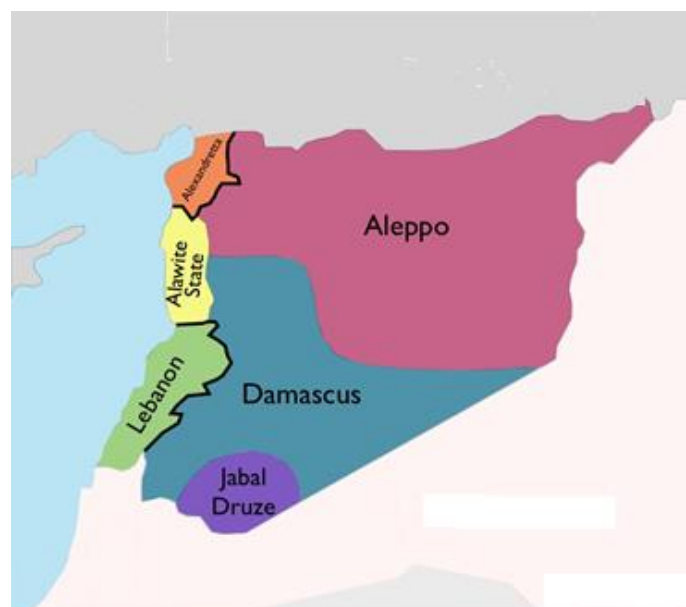
Sirija se u razdoblju nakon kraja Prvog svjetskog rata našla u veoma teškoj političkoj i ekonomskoj situaciji. Faisal je imao dogovor s Georgesom Clemenceauom (francuskim premijerom) da će Sirija prihvatiti pomoć u vezi administracije. Sirijski kongres koji je imao svoje sjedište u Damasku je odbio legitimnost francuske uprave te je proglasio Faisala kao kralja čitave Sirije, od Sinajskog poluotoka na jugu pa sve do gorja Taurus na sjeveru Sirije (Slika 4). Uz zastupljenu Siriju i Palestinu u sirijskom kongresu, Libanon nije bio zastupan što će dovesti do većih političkih razlika između tih zemalja. Samo par mjeseci nakon proglašenja kraljevstva visoki komesar Francuske Henri Gouraud je Faisalu i njegovom novonastalom kraljevstvu poslao ultimatum da mora prihvatiti francusku upravu nad područjem ili će to učiniti na silu. Faisal pa tako i sirijski kongres su odbili ultimatum pa su francuske trupe u bitci kod Maysaluna porazile nemoćnu i neorganiziranu sirijsku vojsku. Faisal, napustivši zemlju je pobjegao u Irak gdje su ga Britanci iste godine proglasili kraljem Iraka. Samo 3 mjeseca nakon pobjede kod Maysaluna Gouraud je proglasio veliki Libanon. Sirija, tako podijeljena između raznih nacionalnih, vjerskih, kolonijalnih te vjerskih struktura nije mogla samostalno održavati bilo kakav oblik administracije te bilo kakav ozbiljan oblik upravljanja državom. Francuska uprava se suočila s mnogim problemima u sirijskom društvu, kao što je nedostatak cesta, parlamentarnog odlučivanja, javnih službi, organiziranih zajednica i slično (Hitti, 1959).

Slika 4. Karta proglašenog Faisalovog kratkotrajnog „kraljevstva“ (URL 6).

Francuska uprava je uspjela na određen način urediti određene državne i javne ustanove te njihovu funkcionalnost. Napredovalo je popisivanje zemljišta radi utvrđivanja vlasništva, obrazovnog sustava te je čak i financijski potaknuto arheološko iskapanje i proučavanje sirijske povijesti, pogotovo Palmire i ostalih starih civilizacija. Mnogi su Sirijci, uz pokazivanje određenih zanimanja za umjetnost redovno dobivali i stipendije za nastavak svog školovanja i studiranja u Francuskoj, prvenstveno u Parizu. Poboljšana je javna sigurnost te su uvedeni moderni zakoni koji su se veoma često suprotstavljali šerijatskom zakonu po kojem stanovništvo Sirije i Libanona živi od 7. stoljeća, što je dodatno dovelo do još dubljih podjela između određenih religijskih i etničkih skupina (P.K. Hitti 1959).

Stanovnici Sirije su bili vrlo nezadovoljni načinom na koji francuska uprava upravlja Sirijom baš kao što su bili nezadovoljni turskom upravom tijekom Prvog svjetskog rata. Zbog nezadovoljstva vladavine Sirijci stvaraju nacrt ustava ali ga u kolovozu 1928. francuska uprava odbija. Sve do 1930. zemlja je bila bez ikakvog ustava kada je određeni ustav prihvaćen koji je omogućivao određene separatističke težnje određenih gradova i regija. Francuzima je naravno, ovakvo podijeljeno i decentralizirano društvo (Slika 5) odgovaralo jer su mogli politički i ekonomski manipulirati 4 države, državu Damask, državu Aleppo, alavitsku državu na obali Sredozemnog mora te Jabal Druze državu koja se nalazila na krajnjem jugu Sirije (P.K. Hitti 1959).

Slika 5. Podjela Sirije u vrijeme francuske uprave (URL 7)

Kako bi se objasnila sama politička i administrativna podjela vrlo je bitno napomenuti pojavu panarapskog nacionalizma na početku 20. stoljeća, koji je kao ideja a dijelom i provedba nastao upravo u Siriji. Prva panarapska organizacija je nastala 1908. godine pod nazivom '*Usbat al-'Amal al-Qawmi*, u prijevodu *Liga nacionalističke akcije*. Godine 1940. nastala je stranka *Ba'ath* koja je samo 7 godina nakon što je nastala postala funkcionalna stranka u Siriji. Panarabizam je iz svojih početaka bio organiziran od strane kršćana i Alavita no kasnije su ga podržali i suniti vjerujući da će svi Arapi, pa tako i svi muslimani živjeti u jednoj državi pod jednim vladarom. Treba naglasiti da se pojam panarabizma razlikuje kod kršćana i kod muslimana. Za kršćane je on predstavljao područje Sirije i Iraka dok je za muslimane a prvenstveno sunite taj pojam predstavljao ujedinjene svih arapskih zemalja te onih zemalja u kojima se priča arapski jezik. To uključuje čitavu Sjevernu Afriku, čak i Mauritaniju, Sudan i Somaliju te sve zemlje Arapskog poluotoka. Dakle, već u začecima nacionalnog buđenja se mogu vidjeti podjele koje će još dublje podijeliti arapski narod. U samom procesu i organizaciji panarapskog pokreta suniti su već nakon prvih godina razvoja te ideje polako, ali sigurno potiskivali kršćane i Alavite iz same ideje panarabizma. Suniti su očekivali da će kršćani, Druzi, Alaviti pa i ostali koji nisu sunitski muslimani s vremenom prihvatiti sunitske običaje i kulturu, uključujući i one koji nisu govorili arapski kao materinji jezik (vrlo male etničke skupine). Takva ideja i želja sunita za dominacijom još je više dovela do unutarnje nestabilnost i decentraliziranju države, suniti su kršćane i Alavite smatrali „manje Arapima“ zbog njihove drugačije kulture (Pipes, 1990).

Francuzi su ipak nametnuli puno više stvari nego što je to sirijskom narodu odgovaralo, francuski jezik je s vremenom u državnim službama potisnuo arapski, nacionalisti su završavali u zatvorima, neki od njih je i Shukri al-Quwatli, budući predsjednik republike. Također među političkim zatvorenicima mandata se našao i Faris al-Khuri, budući predsjednik vlade. Nakon političkih zatvaranja godine 1925. došlo je do pobune u državi koja je prvenstveno nastala u državi Jabal Druze na jugu te se postupno širila u Damask i Aleppo te ostale veće gradove u Siriji koji je trajao sve do jeseni 1927. godine kada su Francuzi bombardirali Damask avionima i topovima. Militaristička prošlost prijašnjih francuskih komesara (povjerenika) dovela je da se umjesto vojne osobe na tu poziciju postavi civilna osoba, Henri de Jouvenel čije administrativne sposobnosti nisu bile dovoljne da se uspostavi mirni poredak u državi. Ipak, nacionalistički kongres Sirije je na kraju osudio djelovanje francuske politike te je izdao *Panarapski manifest*. Godine 1930. Francuzi su skupa sa Sirijcima proglasili Sirijsku Republiku koja je i dalje bila pod francuskom upravom. Na čelu države bio je Muhammad 'Ali-Bay al-'Abid koji je

postavljen od strane bivše francuske uprave. Ipak, tijekom 1930-ih Sirijci su bili nezadovoljni radi ustupanja sandžaka Alexandrette, današnji İskenderun („Mala Aleksandrija“) Republici Turskoj zbog želje da se Turska svrsta na strane saveznika (Francuske i Velike Britanije) u nadolazećem Drugom svjetskom ratu. Ovakvi postupci su naravno stvorili još veću mržnju Sirijaca prema Francuzima i Turcima, što će kasnije rezultirati novim i dubljim podjelama sirijskog društva. (Hitti, 1959). Godine 1936. potpisan je Francusko-sirijski sporazum koji je jamčio slobodu Sirije kao republike. Također, izabran je novi predsjednik (Hashim al-Atassi) koji je bio premijer za vrijeme kratkotrajne vladavine kralja Faisala. Ovo razdoblje u Siriji se još naziva i razdoblje nacionalnih institucija. Ipak, razdoblje tijekom Drugog svjetskog rata je ekonomski pogodovalo Siriji zbog izgradnje nove infrastrukture koja je bila potrebna za vojne zalihe i ljudstvo na tome području. Naime, tijekom početka rata između Francuske i Njemačke, Francuzi su se pribojavali utjecaja Njemačke na Siriju, pa su u nadolazećim mjesecima masovno obnavljali ceste, gradili nova sela i gradove zapošljavajući lokalne Sirijce kojima je ovo stanje odgovaralo. Povećan broj francuskih vojnika na području Sirije je također povećao i proizvodnju hrane te ostalih potrepština za vojsku, na taj način poboljšavajući industrijsko stanje u samoj zemlji. No, politički gledano stanje u Siriji se zakompliciralo. Kapitulacijom Francuske 1940. godine, visoki povjerenik u Siriji Gabriel Pauaux je postao odan Višijskoj Francuskoj koja je usko surađivala s Njemačkom. Naime, samo godinu dana nakon, 21. lipnja 1941. trupe Slobodne Francuske i Velike Britanije su zauzele dijelove Sirije i Libanona te prisilile promjenu vlasti, George Catroux je imenovan glavnim zapovjednikom vojske koja se nalazi u Levantu od strane generala Slobodne Francuske Charlesa de Gaula. Na samim počecima invazije na Siriju od strane savezničkih trupa (Slobodna Francuska i Velika Britanija) Catroux je Sirijcima i Libanoncima jamčio slobodu i kraj režimske vladavine nad obje države. Sirija je formalno dobila neovisnost u rujnu 1941. Sve do 1943. praktički nije postojao nikakav ustav pa je napisan u kolovozu 1943 godine. Novim predsjednikom je imenovan Shukri al-Quwatli, bivši politički zatočenik francuskog mandata u Siriji. No, ovisnost koja je dobivena *de iure* 1941. pa opet 1943. godine je bila sve samo neovisnost. U državi se i dalje nalazila francuska vojska koja je koristila lokalna plemena kao nove regrutacijske centre. Takvo stanje je stvorilo određenu mržnju prema Francuzima koji su u svibnju 1945. zahtijevali novi ugovor i francusku nadmoć nad Sirijom. Sirijska vlada je odbila taj zahtjev pa su Francuzi odgovorili bombardiranjem Damaska što je dovelo do sastanka Ujedinjenih naroda u San Franciscu. Nakon britanske vojne intervencije u Siriji i uvođenjem kakvog-takvog mira u državi, pod pritiskom Ujedinjenih naroda, Francuska i Velika Britanija su se obvezale za povlačenje svojih vojski iz Sirije i Libanona. Godine 1946. u travnju vojske su se povukle iz Sirije dok su se

vojske Francuske i Velike Britanije iz Libanona povukle 8 mjeseci kasnije u prosincu 1946. godine što je *de facto* označilo i neovisnost Sirije (Hitti, 1959).

5.2 Arapska liga i ratovi s Izraelom

Iako neovisna, Sirija se u ovom razdoblju susrela s mnogim neriješenim unutarnjim i vanjskim problemima. Sirija je u više navrata neuspješno pokušavala riješiti problem sandžaka Alexandrette s Republikom Turskom u kojem su Turci kroz stanovništvo činili veliku manjinu, dok su unutarnji nemiri i nesnošljivosti između sunita, kršćana i Alavita skoro doveli do otvorenog sukoba. Jordan s jedne strane pa tako Irak i Sirija od njenih određenih političkih skupina su tražili drugačije uređenje države i mogućnost ujedinjenja u jednu političku cjelinu-panarapsku državu. Kralj Abdulah I od Jordana je također u više navrata tražio ujedinjene s Palestinom i Sirijom, no mnoge sirijske političke skupine su na taj potez gledali više kao proširenje teritorija Jordana, a ne ujedinjenu panarapsku državu iako su panarapske stranke podržavale takvo ujedinjenje. Narodna stranka s druge strane je ipak podržavala „Projekt polumjeseca“ koji bi obuhvaćao Irak, Jordan, Siriju te Palestinu (Slika 6).

Slika 6. Karta područja "Plodnog polumjeseca" (URL 8)

Na čelu Iraka, podstavljen od strane Britanaca je bio Faisalov sin, koji je kako su određene političke skupine u Siriji i Iraku u to vrijeme tvrdile, imao političko pravo na prijestolje „novonastale“ panarapske države. Područje „Plodnog polumjeseca“ je naziv koji se koristio još i prije kroz povijest kako bi se opisalo područje Mezopotamije, tj. rijeka Eufrata i Tigrisa, Sirije, Libanona i Palestine pa sve do Sinajskog poluotoka (Hitti, 1959).

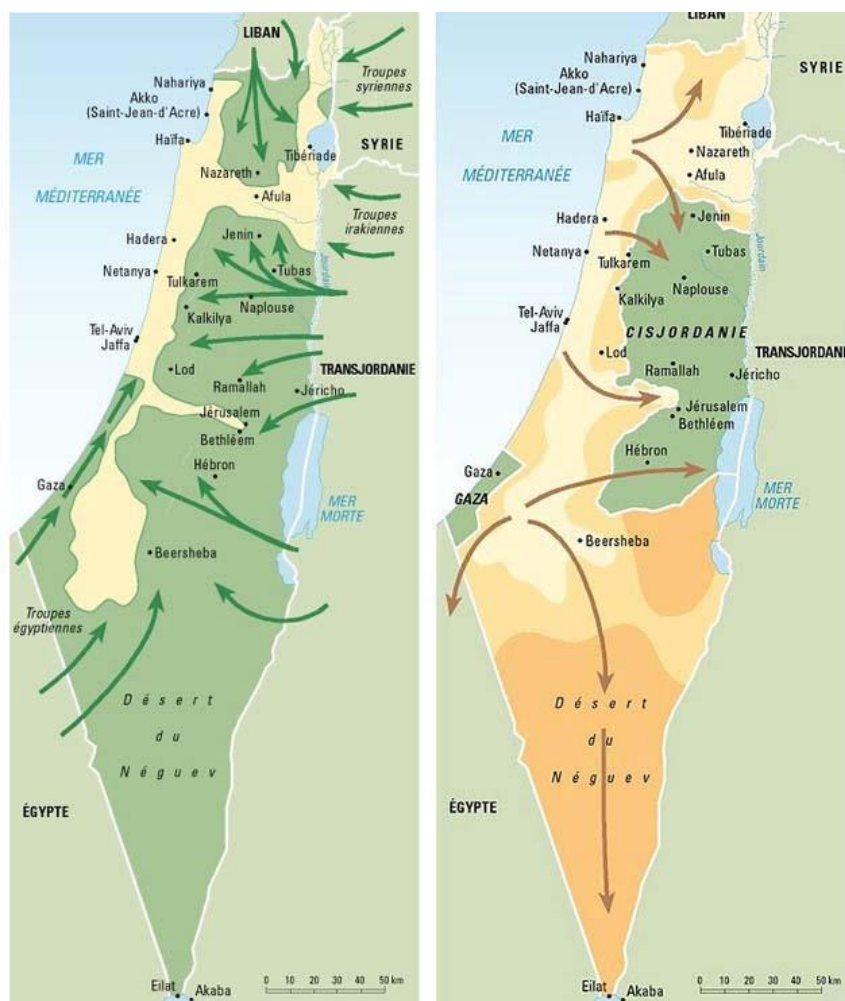
Vrhunac panarapske politike definitivno je osnivanje Arapske lige (Slika 7) koja je trebala poslužiti kao prvi korak ka ujedinjenju Arapa u jednu državu što se ipak nije dogodilo zbog političkih previranja u arapskim zemljama, prvenstveno Siriji i Iraku. Iako Arapska liga nije uspjela u političkom ujedinjenju svih Arapa u istu državu, služila je kao određena vrsta jamstva vojno-političkog saveza koji je za svrhu također imao i ekonomsku trgovinu između država članica. Liga je osnovana 22. ožujka 1945. u Kairu, glavnom gradu Egipta te je aktivna i danas (2022. godina). Države koje su osnovale Arapsku Ligu su Egipat, Sirija, Libanon, Irak, Jordan, Jemen i Saudijska Arabija. Sama Liga danas (2022. godina) sadrži sveukupno 22 zemlje uključujući Siriju koja je izbačena iz lige zbog trenutnog ratnog stanja i političke situacije u toj zemlji (URL 9).

Slika 7. Članice Arapske lige (URL 10)

Siriju, Palestinu i ostale arapske zemlje je pogodila kriza kakva se još nije dogodila u tim zemljama - stvaranje Države Izrael, što će rezultirati desetljećima rata na Bliskom istoku.

Naime, područje Palestine koje je bilo pod mandatom Velike Britanije nakon raspada Osmanskog Carstva je područje koju je Sirija smatrala dijelom države, iako ne *de iure* stanovnici Palestine i Libanona su i politički očekivali ujedinjenje u panarapsku državu sa sjedištem u Siriji ili u nekoj drugoj susjednoj arapskoj državi. Na dan 15. svibnja 1948. kada se Velika Britanija povukla iz Palestine, Izrael je proglasio neovisnost, no već sljedeći dan vojske Egipta, Sirije, Iraka, Libanona i Jordana su napale Izrael. Udružena arapska vojska je osvojila istočni Jeruzalem te južni i istočni dio Palestine. Izraelska vojska, iako malobrojnija je uspjela kvalitetom poraziti arapske napadače kroz Judejske planine (Slika 8) što je 1949. godine dovelo do primirja. (URL 12).

Slika 8. Karta invazije arapske vojske na Državu Izrael (1948. lijeva karta te stanje 1949. godine desna karta) (URL 11)

No, ovaj rat je bio samo uvod u mnoge sukobe između Države Izrael i arapskih država, samo 7 godina nakon rata egipatski predsjednik Gamal Abdel Nasser je, uz pomoć ostalih panarapski nastrojenih političara, nacionalizirao Sueski kanal koji je od britanske invazije do

1956. bio pod upravom Velike Britanije te dijelom i Francuske. Sirija je u ovoj krizi podupirala Egipat što je rezultiralo zbližavanjem ovih dviju zemalja (Gorst i Johnman, 1997).

U Siriji je postojalo više političkih struja koje su na različite načine gledale na uređenje države i njeno političko i ekonomsko vođenje. Razlog tomu je naravno različita etnička i religijska struktura Sirije i ostalih zemalja kojima je Sirija okružena. *Muslimansko bratstvo*, unionisti, panarapska politička struktura pa tako i ona sekularna su na različite načine pokušavali propagirati svoj željeni političko-društveni ustroj Sirije (Galvani, 1974).

Vrhunac političke nestabilnosti od neovisnosti 1946. je definitivno bio unionistički politički ustroj stranke *Ba'ath* koji je doveo do sjedinjenja s Egiptom u jednu državu - Ujedinjenu Arapsku Republiku 1958. godine. Panarapski pokret, iako je prvenstveno kao ideja nastao u Siriji, njegov centar premjestio se u Egipat kojim je vladao predsjednik Gamal Abdel Nasser. Sirija je ujedinjenjem tako postala Sjeverna provincija novonastale države koju su podržavali stranka *Ba'ath*, sekularisti, unionistički politički krug u Siriji i u Egiptu na čelu s predsjednikom Nasserom (Slika 9).

Slika 9. Ujedinjena Arapska Republika (URL 14)

Nezadovoljni stanjem u državi, *Muslimansko bratstvo*, narodna te nacionalna stranka su uz pomoć vojske 28. rujna 1961. samo 3 godine nakon stvaranja države u Damasku izveli uspješni državni udar koji je onemogućio uniju s Egiptom. Sirija se opet našla kao neovisna zemlja, no

njene unutarnje političke i religijske podjele su bile veće nego ikada. Iako politički poražena, stranka *Ba'ath* se pripremala za državni udar koji će izvesti samo 2 godine nakon ponovne neovisnosti države koji će promijeniti povijesni tok političkog kretanja Sirije te će biti jedan od glavnih uzroka raznih pobuna tijekom sljedećih 50 godina (URL 13).

5.3 Stranka *Ba'ath* i državni udari

Stranka *Ba'ath* je kao stranka osnovana 1943. godine u Damasku. Osnovali su je Michel Aflaq i Salah al-Din Bitar. Stranka je predstavljala ideološku i političku opoziciju britanskom i francuskom utjecaju na Siriju i susjedne arapske zemlje. Stranka se zalagala za ujedinjene arapske zemlje u jednu državnu cjelinu ili pak organizaciju koja bi imala veći stupanj centralizacije odlučujući o političkom i ekonomskom vođenju svih arapskih zemalja. Stranka je nastala ujedinjenjem stranaka *ASP (Arapske socijalističke partije)* i *Arapske strane Ba'ath* jer su na taj način činili opoziciju *Muslimanskom bratstvu*. Osnovna ideja stranke *Ba'ath* (arap. *Uskrsnuće*) je arapsko nacionalno buđenje i stvaranje arapske nacije i državnosti koja je bila prekinuta prvo osmanskim osvajanjem, a kasnije upravama Velike Britanije i Francuske nad arapskim zemljama Bliskog istoka. Prema osnivačima stranaka, buđenje arapske nacije ne bi trebao biti nikakav religijski proces već moralni koji će Arapima samo uz ujedinjenu državu donijeti nacionalni pomak (Devlin, 1976).

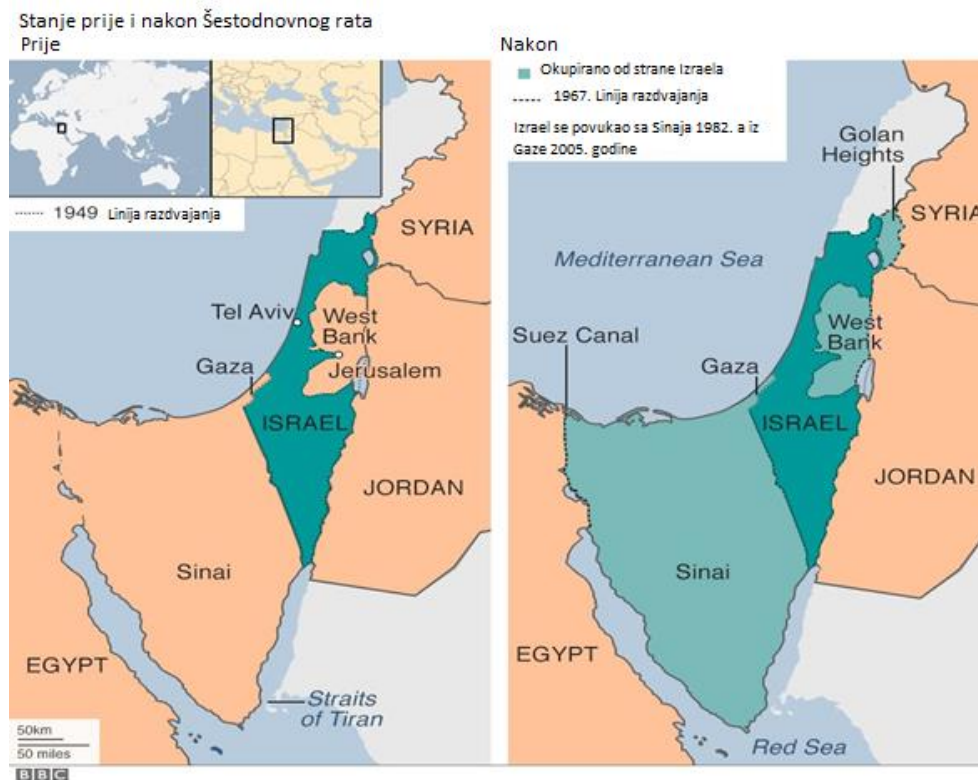
Stranka je također zagovarala sekularizam kao temelj državnosti i nacionalnog buđenja, no to je stvorilo određena neslaganja kod sunitske populacije u Siriji. Naime suniti su se zalagali za povratak šerijatskih zakona koji bi njima omogućili dominaciju kako u kulturnom tako i političkom životu Sirije nad ostalim religijama i nacionalnim manjinama, to jest svih onih koji nisu suniti. Alaviti, koji žive na području regije Latakija su prije početka Drugog svjetskog rata brojali oko 250 000 stanovnika, ali su prije toga tijekom feudalnog uređenja države bili pod sunitskom vlasti. Stvaranjem stranke *Ba'ath* i zalaganjem za individualnu slobodu stvorilo je određene napetosti između Alavita i sunita. Suniti su naravno, kao većina u državi, naviknuti političkim ustrojem, koji im je omogućivao povlastice nad ostalim religijama i narodima, bili u potpunosti nezadovoljni idejom sekularizma i individualne slobode (Galvani, 1974).

Pored nacionalne i narodne stranke u Siriji, najveći protivnik sekularizma i stranke *Ba'ath* definitivno je bilo *Muslimansko bratstvo* koje je osnovao Hassan al-Banna 1928. godine u Egiptu, dok je sirijski ogranak ove skupine osnovao Mustafa al-Sibai 1942. godine. Bratstvo,

vođeno politikom kulturnog potiskivanja svega što nije islamsko je među sekularnim političkim redovima naišlo na politički otpor. No, nakon državnog udara 1961. godine i progona političkih neistomišljenika među kojima su bili i političari iz stranke *Ba'ath*, Sirija je bila na rubu novog rata, ovoga puta građanskog (URL 15).

Unija s Egiptom škodila je vojnom kadru sirijske vojske koju je predsjednik Nasser veoma često gledao kao prijatelju, pogotovo njene vojne zapovjednike i generale. Njih čak 13 je organiziralo tajnu stranku kojoj je zadatak bio da se sirijska vojska vrati pod kontrolu sirijske države, a ne Egipta i Nassera. Iako nisu bili u vodstvu stranke *Ba'ath* oni su imali usku suradnju s njenim članovima koji su imali isti cilj - neovisna Sirija utemeljena na sekularizmu. Organizatori i vođe te grupe su bili Hafez al-Assad, Salah Jadid, Mohammad Umran i Hamad Ubayd. Osnivatelji ove tajne stranke su ovoj organizaciji dali ime *Vojni komitet*. Iako im je prvotni cilj bio vraćanje sirijske vojske pod njihovu vlast za vrijeme kratkotrajne unije s Egiptom, njihov trenutni cilj je bio srušiti režim koji vlada državom od 1961. godine. Dana 3. ožujka 1963. godine *Vojni komitet* uspješnim udarom preuzima vlast u državi. Stranka *Ba'ath* je prije državnog udara u svoje redove primila članove *Vojnog komiteta* iako je bila politički oslabljena i čija je politička aktivnost za vrijeme Ujedinjene Arapske Republike bila ograničena. Članovi stranke *Ba'ath* su imali za zadaću preuzimanje vlasti na civilnoj razini, dok je Vojni komitet to učinio na vojnoj razini. Hafez al-Assad, buduća ključna osoba sirijske države je, nakon vojnog udara, preuzeo zapovjedništvo nad sirijskim zrakoplovstvom. Grupa vojnih oficira *Vojnog komiteta* nije dolazila iz bogatih sunitskih trgovačkih obitelji Damaska i Aleppa, tj. obitelji koje su kroz povijest tradicionalno vodile državu pa tako ni iz onih obitelji koje su vladale Sirijom od njenog proglašenja neovisnosti. Njihovo porijeklo je iz najpotlačenijih i ekonomski siromašnijih dijelova Sirije- regija Latakija, Hame, Jabal Druze s juga te područje Deir Ez-zora. Po prvi puta u modernoj sirijskoj povijesti državom su vladali ljudi iz svih religijskih skupina, kršćani, suniti, Alaviti i ismailije (islamska sekta koja pripada šijitskom ogranku islama). Stranka *Ba'ath*, sada proširena u Iraku iste je godine preuzela vlast u toj državi. Želja mnogih panarapskih političara i nacionalista mogla je biti moguća - život svih Arapa u jednoj državi. U Siriji je postojao ekonomski problem koji se morao riješiti prije nego što krenu razgovori s Egiptom i Irakom o bilo kakvom političkom ujedinjenju u jednu državu. Stranka *Ba'ath* je smatrala da se Sirija ne može ekonomski razviti ako nema konkretne planove za razvoj, kojeg je onemogućavao veliki broj privatnih zemljišta pojedinih sunitskih obitelji te tradicionalno bogatih trgovačkih obitelji iz velikih gradova. Stranka je ekonomsku budućnost vidjela u nacionaliziranju takvih imanja koja će omogućiti prestanak zapadne

trgovačke represije na području Sirije. No, zbog neslaganja oko ekonomskog vođenja države stvorila se nova podjela unutar stranke *Ba'ath*, vladajuća nacionalna stranka predvođena Michelom Aflaqom te regionalna predvođena Salah Jadidom, čiji su članovi bili zvani *neo-ba'athisti*. Dana 3. veljače 1966. godine, *neo-ba'athisti* izvršili su državni udar te preuzeli potpunu vlast nad Sirijom i njenom ekonomijom. Sljedećih mjeseci došlo je do masovnih agrarnih reformi koji su išli na štetu tradicionalno bogatih obitelji a u korist vlasnicima tzv. srednjih parcela i ekonomski najslabijeg stanovništva. Također, nacionalizirane su sve elektroprivredne i naftno prerađivačke tvrtke. No, ekonomski problemi nisu bili jedini u Siriji, Sirija je ušla u rat s Izraelom čiji je ishod obilježio 1960-te i 1970-te godine na Bliskom istoku. (Galvani, 1974). Godine 1967. došlo je do vojnog sukoba između Izraela i arapskih država Sirije, Egipta i Jordana koji je rezultirao pobjedom Izraela, a ovaj rat je ostao poznat pod nazivom Šestodnevni rat. Ujedno je to i sukob u kojem će Egipat i Sirija izgubiti skoro svo ratno zrakoplovstvo. Izrael, ne samo što je porazio arapske vojske već je zauzeo i čitav Sinajski poluotok, pojas Gaze, Zapadnu Obalu te Golansku visoravan koja je pod upravom Izraela i danas (Slika 10). Jordan je također sudjelovao u napadima na Izrael, no svi jordanski napadi na Jeruzalem i zapadni dio grada su bili odbijeni od strane malobrojnih, ali bolje organiziranih Izraelaca. Gubitkom Šestodnevnog rata, Sirija se, već opterećena unutarnjim podjelama i državnim udarima, našla u dubokoj političkoj krizi, prvenstveno stranka *Ba'ath* (URL 16).

Slika 10. Karta s prikazom vojnog napredovanja Izraela u Šestodnevnom ratu 1967. godine (URL 17)

Nakon vojnog poraza od Izraela 1967. godine došlo je do političkih neslaganja oko vođenja države i njene budućnosti i odnosa s ostalim arapskim susjednim državama. Stranka *Ba'ath* se ponovno našla u podjeli na dvije političke struje. Prva je bila predvođena generalom Salahom Jadidom, *de facto* vođom Sirije, dok je druga bila predvođena Hafez al-Assadom, zapovjednikom sirijskog ratnog zrakoplovstva. Prva politička struja stranke *Ba'ath* predvođena Jadidom, poznata kao *neoba'athistička* struja je kao prioritet postavila ekonomski razvitak Sirije. Takav način gledanja na politički i ekonomski razvoj države nije bio prvenstvena ideja stranke *Ba'ath* što je stvorilo određene tenzije unutar same stranke. Cilj *neoba'athista* i njihova ideja je prvenstveno bila klasna borba koju bi proveli u svim regijama države, ekonomski razvili državu pa bi tek onda bilo moguće ujedinjenje s ostalim arapskim državama u okruženju, prvenstveno s Palestinom i Libanom. Druga politička struja stranke *Ba'ath* predvođena Hafezom al-Assadom je kritizirala *neo-ba'athiste* zbog vojnog poraza protiv Izraela u Šestodnevnom ratu 1967. godine u kojem je od strane Izraela protjerano preko 100 000 Sirijaca s područja Golanske visoravni. Ovaj dio stranke je smatrao da bi Sirija prvo trebala vojno ojačati u smislu organiziranja vojske, a ne narodne milicije kao što je smatrao Salah Jadid. Al-Assad je smatrao da se Sirija može jedino boriti protiv stranog imperijalizma (misleći na utjecaj

Velike Britanija i Francuske na Bliski istok) samo kroz jačanje vojske i milicije koja je podređena vojsci, a ne kroz ekonomski razvoj, koji bi, kako je smatrao, trebao doći nakon vojnog jačanja države koja bi se kroz konvencionalni način mogla suprotstaviti Izraelu. Al-Assad se politički slagao u vezi klasne borbe i ekonomskog razvoja, samo je kao prioritet tražio da se prvo ojačaju odnosi s ostalim strankama koje imaju sličan ekonomski i nacionalistički pogled na razvoj Arapa kao jedinstvene nacije. Tijekom sukoba na području Jordana i dijelom Palestine protiv jordanskog kralja Husseina, *Palestinska oslobodilačka organizacija* je uz dopuštenje Salaha Jadida vojno intervenirala na strani Palestine, čijoj se odluci Assad protivio. Opet poraženi, dijelovi sirijske vojske koji su sudjelovali u ratu i članovi *Palestinske oslobodilačke organizacije* su se protivili načinu na koji se vodi država. Hafez al-Assad, također nezadovoljan političkim i vojnim odlukama Salaha Jadida je 1970. izveo državni udar te je preuzeo vlast u državi. Veliki broj nacionalnih i socijalističkih stranki je podržao Hafeza al-Assada i njegovo zalaganje za jaku vojsku koja bi na konvencionalan način mogla poraziti vojsku Izraela koju su Arapi gledali kao posljednju prepreku ka zajedničkoj arapskoj državi sa Sirijom i Egiptom kao glavnim pokretačima nacionalnog buđenja Arapa (Galvani, 1974). *Palestinsku oslobodilačku organizaciju* je kroz razne političke procese preuzela stranka *Ba'ath* te je njenim dijelom zvanim *Sa'iqā* glavnim zapovjednikom imenovala Zuhayru Muhsina. Ona je skoro u potpunosti vojno obrazovanje i opremu dobivala od sirijske vojske, čiji su članovi redovno nakon odsluženog vojnog roka u Siriji pristupali redovima te organizacije čineći čak 50% vojnog i 75% časničkog kadra (Pipes, 1990).

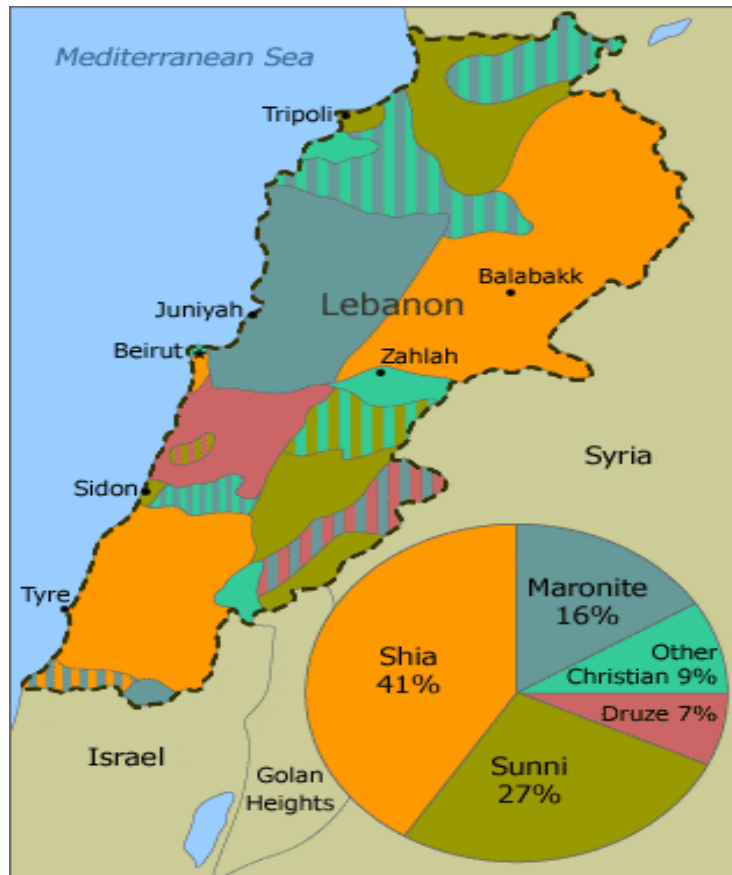
5.4 Razdoblje od 70-ih godina do Arapskog proljeća u Siriji i okruženju

Sedamdesetih i osamdesetih godina 20. stoljeća Siriju je obilježilo sudjelovanje u građanskom ratu u Libanonu te razne pobune terorističkih frakcija u dijelovima Sirije. Godine 1971. Hafez al-Assad postaje predsjednikom Sirije. Obnavljanjem vojske i stvaranjem narodnih milicija, pa tako i ulaganje u *Palestinsku oslobodilačku organizaciju*, stvorilo je napetosti između Izraela i Sirije (Pipes, 1990). Sirija je imala više vojnih ciljeva, no glavni među njima bio je povratak Golanske visoravni pod kontrolu Sirije koju je još 1967. u Šestodnevnom ratu izgubila od Izraela. Egipat i Sirija su se već duže vrijeme pripremali za novi rat protiv Izraela, Egipat je gomilao svoje snage na južnoj granici Izraela i Egipta dok su Sirijci to učinili na sjeveroistočnoj strani Izraela i okupirane Golanske visoravni. Egipat i Sirija su odlučili da će napasti Izrael u isto vrijeme, odabravši židovski blagdan Jom Kipur kao početni dan napada,

zbog čega se ovaj sukob naziva i Jomkipurskim ratom. U popodnevnim satima 6. listopada 1973. sirijske i egipatske snage su pokrenule ofenzivu na položaje izraelske vojske. Egipatske snage su uspješno prešle Sueski kanal i napale izraelske položaje na Sinaju dok su sirijske snage uspješno probile izraelsku crtu obrane koja je bila postavljena na Golanskoj visoravni. Ovakav iznenađan napad koji se dogodio na blagdan je u potpunosti šokirao izraelsku obranu kojoj je trebalo dugo vremena da se organizira i efikasno krene potiskivati napadače prema početnim položajima. Izrael je imao problem sa zalihama streljiva pa je izraelska premijerka Golda Meir zamolila Sjedinjene Američke Države za pomoć u naoružanju i streljivu. No, kako se ovaj sukob događao u vrijeme napetih odnosa između SAD-a i SSSR-a (Hladni rat), SSSR je Siriji i Egiptu slao naoružanja koja su uvelike pomogla egipatskoj i sirijskoj vojsci, a tako su i ona američka pomogla Izraelu. Izrael je uz na vrijeme dobivenu pomoć u naoružanju uspio uništiti zračnu obranu Egipta te na taj način okružiti dio egipatske vojske, dok je napredak sirijske vojske na Golanskoj visoravni zaustavljen. Izrael, ne samo da je obranio visoravan već je i pomjerio početnu liniju razdvajanja te zauzeo komunikaciju koja vodi ka glavnom gradu Sirije, Damasku. Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda je rezolucijom 338 zaustavilo sukob između zaraćenih država koje je stupilo na snagu 26. listopada iste godine (URL 18).

Političke promjene i sukobi se nisu događali samo u Siriji već i u susjednom Libanonu koji svojom kompliciranom religijskom i nacionalnom strukturom podsjeća na samu Siriju (Slika 11). *Prisustvo Palestinske oslobodilačke organizacije* u Libanonu nije odgovaralo kršćanskoj populaciji u toj zemlji koja uglavnom čini većinu na sjevernom dijelu Libanona, dok muslimani čine većinu na jugu. No, različite političke promjene su također utjecale i na stranke koje su drugačije gledale na uređenje same države, među kojima su bili i komunisti koji su podupirali *Palestinsku oslobodilačku organizaciju*. Godinu dana nakon početka sukoba između kršćana i *Palestinske oslobodilačke organizacije* na čijoj su se strani borili i ljevičarske paravojne skupine intervenirala je Sirija. Prethodnih godina, *Palestinska oslobodilačka organizacija* se osamostalila po pitanju svog političkog i vojnog djelovanja što se sirijskom državnom vrhu nije svidjelo pa je Sirija iskoristila *Palestinsku oslobodilačku vojsku* i svoju regularnu vojsku u ratu u Libanonu. Izrael je, gledajući *Palestinsku oslobodilačku organizaciju* kao glavnu prijateljsku financijski i vojno podržavao kršćansku miliciju na jugu Libanona (URL 19). U Libanonu za vrijeme građanskog rata na strani *Palestinske oslobodilačke organizacije* su se borili i članovi *Muslimanskog bratstva* i raznih sunitskih terorističkih skupina koje su gledale stranku *Ba'ath* kao glavnog neprijatelja sunita i islama što je dovelo do toga da su se Sirija i Izrael našli na istoj strani sukoba protiv *Palestinske oslobodilačke organizacije* i ljevičarskih militantnih skupina

(Lawson, 1984). Ratno stanje je trajalo sve do 1990. godine, no, do tada čitav, Libanon je bio teško pogođen sukobima koji povremeno eskaliraju i u današnjici. Iako je sami sukob opširniji, za potrebe ovog rada je bitan samo onaj dio o sirijskoj intervenciji.

Slika 11. Religijska struktura Libanona uoči sirijske vojne intervencije (URL 20)
(šijiti 41%, maroniti (libanonski kršćani) 16%, drugi kršćani 9%, Druzi 7%, suniti 27%)

Nakon rata u Libanonu, unutarnje religijske podjele pa tako i političke su doživjele vrhunac u zadnjih 20 godina. Etnički i religijski ratovi koji su se događali na teritoriju Libanona i Izraela su uvelike utjecali na sigurnosno stanje u Siriji ponajviše sredinom 70-ih godina. *Muslimansko bratstvo* je odigralo ključnu ulogu u pobunama protiv države 70-ih i 80-ih godina 20. stoljeća. Iako je kao pokret nastao u Egiptu, sirijski ogranak je nastao 40-ih godina te je imao velik broj članova u državi. Nakon državnog udara 1963. godine stranka *Ba'ath* je zabranila djelovanje *Muslimanskog bratstva* zbog ekstremističkih pogleda pojedinih članova na državno uređenje u kojima su pripadnici stranke *Ba'ath* vidjeli rušitelje sekularnog društva iako su se pripadnici *Muslimanskog bratstva* zalagali za državni ustav koji bi se temeljio na sekularizmu, ali s

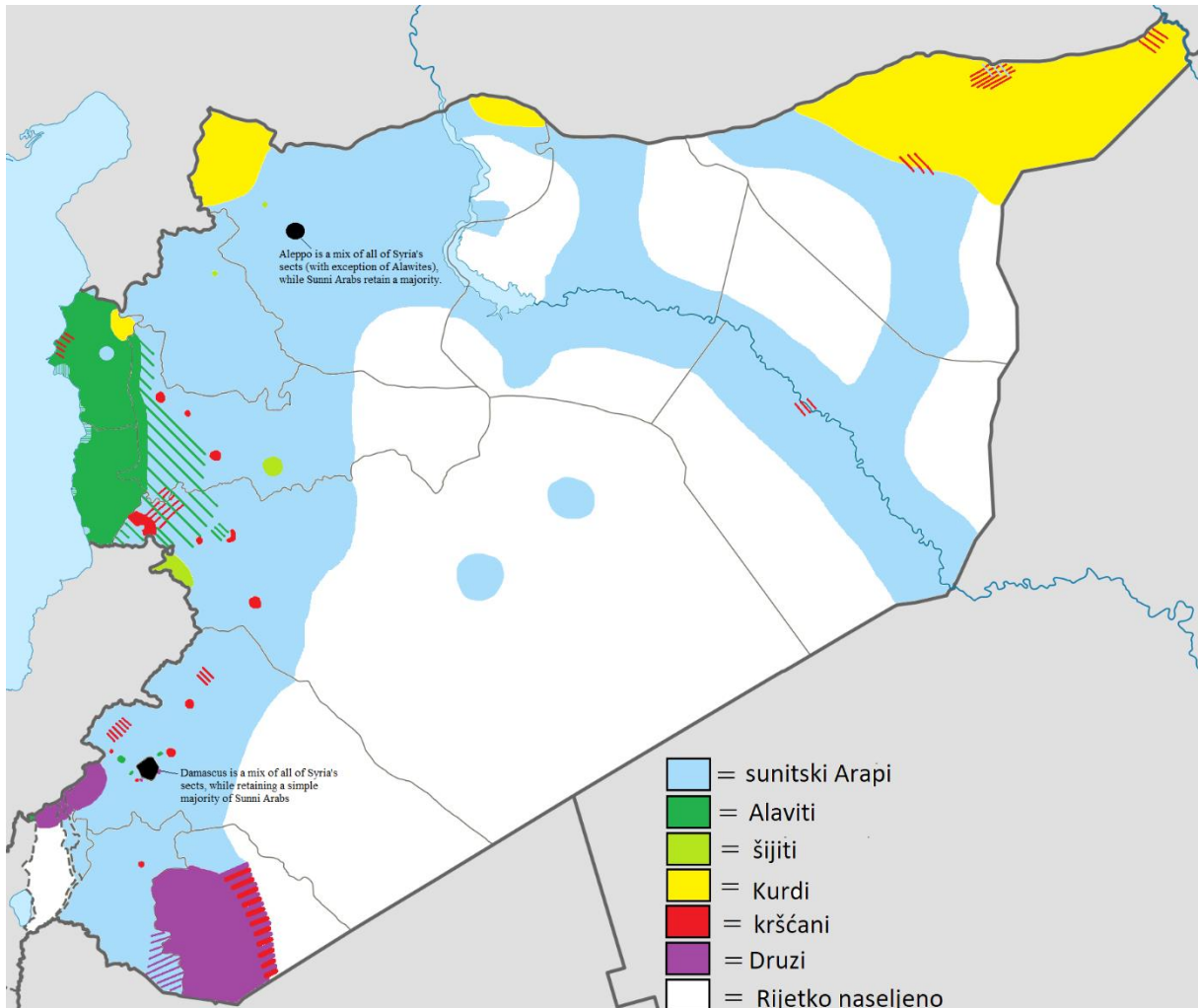
naglaskom na islam i njegove tradicije. Ipak, kako je u nestabilnoj političkoj situaciji u Siriji svaka stranka i organizacija imala različite poglede na način na koji bi se trebao provoditi njihov ideal, jedan ogranak *Muslimanskog bratstva* pod vodstvom Marwana Hadida je kroz terorističke akcije napadao državne vojnike i institucije u Siriji. Taj ogranak *Muslimanskog bratstva* je skupa s ostalim raznim militarističkim skupinama na tlu Sirije osnovao *Borbenu avangardu* koja je uz ostale grupe bila organizirana u *Sirijski islamski front* 1980. godine kada je skupina terorista zaposjela dijelove grada Aleppa. Vođa ove terorističke akcije je bio 'Adnan 'Uqla koji je godinu dana prije otvorenog sukoba sudjelovao u napadu na Artiljerijsku školu Aleppa gdje su teroristi ubili 43 nenaoružana kadeta sirijske vojske. Ovakve terorističke akcije su dovele do zatvaranja progona stotine ekstremista koji su bili članovi *Muslimanskog bratstva*. Nakon što je sirijska vojska oslobodila Aleppo od članova *Muslimanskog bratstva*, *Borbene avangarde*, *Sirijskog islamskog fronta* te drugih militantnih skupina, pobuna protiv države se preselila u grad Hamu. Terorističke ćelije militantnog dijela *Muslimanskog bratstva* i ostalih skupina su djelovale i u drugim gradovima Sirije no njihovo zadnje i najveće uporište je definitivno bio grad Hama. Članovi sirijske vojske su na slučajan način otkrili ćeliju 2. veljače 1982. godine što je na neki način ubrzalo zauzimanje grada od strane militanata, koji su već sljedeći dan zauzeli vladine zgrade režima Hafeza al-Assada. Al-Assad, zajedno sa svojim bratom generalom Rifaatom al-Assadom je na taj čin odgovorio potpunim okruženjem grada te njegovim bombardiranjem pa i ulaskom vojske u grad čime je definitivno porazio militante (Conduit, 2016). No, činom bombardiranja je stradao velik broj civila čiji je točan broj i dan danas nepoznat zbog političkih razloga. Pretpostavlja se da je u čitavom sukobu na području grada Hame i Homsa prema podacima *Amnesty Internationala* poginulo oko 25 000 ljudi, uključujući sirijske vojnike, članove bratstva i druge skupine te nedužne civile (URL 21). Ovaj događaj je definitivno stvorio neprijateljstvo između vladajuće stranke Ba'ath i bratstva koja je tijekom sljedećih godina zatvorila na tisuće članova *Muslimanskog bratstva* te ostalih koji su surađivali s bratstvom, uključujući i civile s područja gradova Homsa, Hame, Damaska i Aleppa. Prema svjedočenju pred Vijećem za ljudska prava Ujedinjenih naroda, Radwan Ziadeh, voditelj *Centra za proučavanje ljudskih prava* u Damasku tvrdi da je na području Sirije tijekom 80-ih godina nestalo oko 17 000 Sirijaca (URL 22). Hafez al-Assad, znajući da je izgubio veliki postotak potpore sunitskog stanovništva, je svoje političke procese okrenuo više u korist Alavita, Druza i šijitskog stanovništva u Siriji. Kada se govori o samoj sirijskoj vojsci, službeno *Sirijskoj Arapskoj Vojsci*, veliki broj zapovjednog kadra je upravo bio iz alavitskih obitelji regije Latakije, uključujući i visoke zapovjednike zrakoplovstva sirijske vojske (Pipes, 1990).

Politički i vojno gledano, 1990-te godine su prošle relativno mirno s obzirom na prethodna dva desetljeća unutarnjih pobuna i ratova s Izraelom. No, u susjednom Iraku se od 1980. do 1988. vodio rat s Iranom, iako je stranka *Ba'ath* na vlasti bila i u Iraku pod vodstvom predsjednika Saddama Husseina, njihovo neslaganje je tih godina doseglo vrhunac. Zbog političkih problema sa sunitkim ekstremizmom te bliskih veza iranskog i sirijskog režima početkom 80-ih godina, al-Assad je u potpunosti podržavao Iran u sukobu s Irakom, a također je podržavao koaliciju predvođenu SAD-om 1990.-1991. godine koja se protiv Iraka u Kuvajtu borila u Zaljevskom ratu. Godine 2000. predsjednik Sirijske Arapske Republike Hafez al-Assad umire te ga je naslijedio njegov sin Bashar al-Assad, trenutni predsjednik države (URL 23).

6. ETNIČKA I RELIGIJSKA STRUKTURA SIRIJSKOG STANOVNIŠTVA

Stanovništvo Sirije nije homogeno u religijskom i kulturološkom smislu već je produkt miješanja raznih kulturnih areala. Kada se govori o etničkoj strukturi u Siriji, definitivna većina stanovništva su Arapi koji čine između 80% i 85% stanovništva te čine apsolutnu većinu u svim provincijama osim u provinciji Hasakahu (Slika 12). Druga najveća skupina su Kurdi koji čine 10% stanovništva te naseljavaju sjeveroistočni dio Sirije uz granicu s Turskom i Irakom (Slika 12). Treća najbrojnija etnička skupina su Turkmeni koji čine između 4% i 5% populacije u državi. Postoje dvije skupine ovog naroda, Turkmeni ruralnih područja sjeverne Sirije koji govore materinjem turkmenskim jezikom te arabizirani Turkmeni koji su se tijekom vremena asimilirali u urbana područja Sirije zaboravivši svoj materinji jezik. Četvrta etnička skupina po brojnosti u Siriji su Asirci koji čine 3-4% stanovništva. Njihov broj se uvelike smanjio tijekom mandata Hafeza al-Assada. Peta etnička grupa po brojnosti su Čerkezi koji čine oko 1,5% populacije u Siriji te žive u ruralnim područjima u blizini Sirijske pustinje. Armenci su šesta najmnogoljudnija etnička skupina u Siriji, čiji se broj u Siriji povećao tijekom genocida u Armeniji i Turskoj te čine 1% populacije u državi. Svi Armenci u urbanim i ruralnim područjima su zadržali svoj jezik i religiju (kršćani). U Siriji također živi neznatan broj Gruzijaca, Perzijanaca, Albanaca, Bošnjaka, Paštuna, Rusa i Grka. Većina populacije ovih etničkih skupina se kroz duži vremenski period asimilirala u arapsku kulturu, pogotovo onaj dio koji su muslimani. Tri su glavne religije u Siriji, islam, kršćanstvo i židovstvo. Oko 90% populacije Sirije su muslimani dok je kršćana 6% čiji se broj smanjio s obzirom na prva dva desetljeća 20. stoljeća, jednim dijelom zbog emigracije prema zapadu, drugim dijelom zbog većeg prirodnog prirasta kod muslimana. Treća religijska skupina su Židovi i čine neznatan

postotak u Siriji, uglavnom žive u Damasku i drugim većim gradovima Sirije. Ipak, kada se govori o religijskoj podjeli koja je doprinijela ratu u Siriji, ona se ne temelji na podjeli između islama, kršćanstva i židovstva već u unutarnjoj podjeli tih religija, prvenstveno one najbrojnije u državi – islama (Khalifa, 2013).

Slika 12. Karta etničke i religijske strukture u Siriji (URL 25)

Ova podjela seže još iz vremena 7. stoljeća, odmah nakon smrti posljednjeg islamskog proroka Muhameda. Veća grupa muslimana ja zahtijevala da se njegov nasljednik bira od strane te zajednice, dok je manja grupa vjerovala da bi ga trebao naslijediti netko iz njegove obitelji, odnosno Ali koji je oženio Muhamedovu kćer Fatimu. Sunitska većina (*sunna*-tradicija) je pobijedila i postavila Abu Bakra kao nasljednika i kalifu (vođu svih muslimana) te je Ali bio ubijen 661. godine (Shiat Ali) iz čijeg su ogranka kroz štovanje nastao šijitski islam što je uzrok uglavnom svih međumuslimanskih sukoba još i danas (URL 24). Suniti u Siriji čine 75% stanovništva i većina su u svim velikim gradovima te čak u 13 od 14 provincija. Alaviti su druga

najveća skupina islama i broje oko 2,5 milijuna stanovnika. Apsoluta su većina na sjeverozapadu Sirije u regiji Latakija i područja gorja Taurus. Upravo iz ove religijske skupine je Bashar al-Assad, sadašnji predsjednik Sirije. Druzi su pak treća najveća podskupina islama (islamska sekta s mnogo elemenata drugih religija koju suniti ne smatraju dijelom islama) i čine 3% populacije u Siriji, njihov najveći centar je provincija Suwayda na jugu države. Četvrta najmnogoljudnija islamska odnosno šijitska skupina u Siriji su ismailije i čine malo više od 1% stanovništva u Siriji te žive u dvije provincije, Taurusu i Hami. Šijiti su najmanja skupina u Siriji te predstavljaju oko 0,5% stanovništva (Khalifa, 2013). Ovakva heterogena etnička i religijska struktura stanovništva Sirije, s neriješenim nacionalnim i političkim pitanjima je definitivno temeljni uzrok sukoba u samoj zemlji. Ako se još u obzir uzmu teroristički napadi *Muslimanskog bratstva* i bombardiranje gradova od strane predsjednika Hafeza al-Assada u kojima je poginuo velik broj nedužnih civila, onda je stvorena unutardržavna tenzija koja je nakon više od 30 godina eskalirala u otvoreni rat. Kada se govori o političkoj situaciji Sirije 70-ih i 80-ih godina nakon mnogobrojnih državnih udara i kada se uzmu u obzir svi faktori i okruženje u kojem je Assadova vlast nastala, može se primijetiti da je takva vlast režimska, no ipak je sekularna i omogućuje suživot svim građanima Sirije. Da je *Muslimansko bratstvo* tijekom pobune u Siriji imalo pacifistički pristup kroz kulturu i obrazovanje u mijenjanju političkog sustava onda bi i neka promjena bila moguća, no teroristički napadi pojedinih ogranaka *Muslimanskog bratstva* su stvorili negativno političko okruženje u državi, prvenstveno između Bratstva i stranke *Ba'ath* a kasnije tijekom godina između alavitskog i sunitskog stanovništva u državi.

Prema popisu stanovništva u Siriji 2004. godine, država je brojala 17 920 884 stanovnika i to je posljednji popis koji je proveden u Siriji prije izbijanja rata (URL 26). Zbog ratnog stanja i velikog broja unutarnje migracije i emigracije stanovništva sasvim je teško odrediti trenutni broj stanovnika te države. Prema podacima američke CIA-e (*Centralna obavještajna agencija*) u Siriji trenutno živi 20 384 316 stanovnika uključujući oko 22 000 Izraelaca koji žive na području Golanske visoravni (URL 27). Prema pretpostavkama Ujedinjenih naroda, Eurostata te Statističkog odjela Ujedinjenih naroda, Sirija je 2010. godine imala 21 362 541 stanovnika čiji se broj 2018. godine smanjio na 16 945 062 stanovnika (URL 28).

7. POČETAK I RAZVOJ ORUŽANOG SUKOBA U SIRIJI

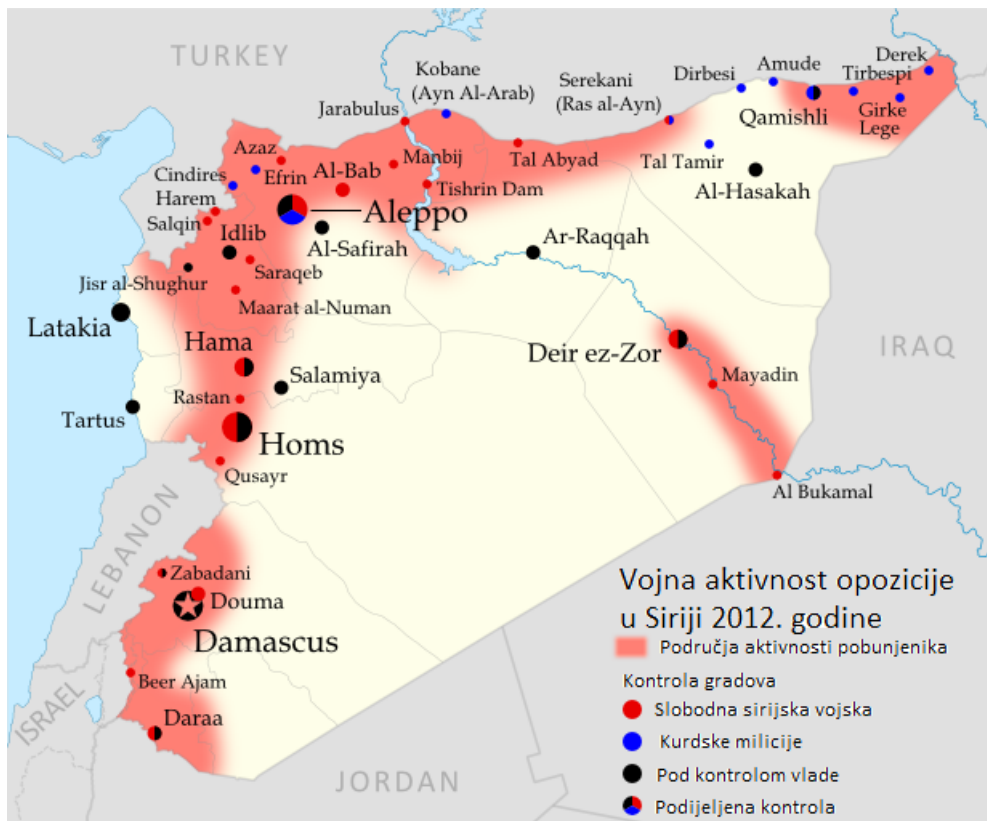
Arapsko Proljeće je naziv za prosvjede koji su se kroz 2010. i 2011. godinu odvijali u skoro svim arapskim državama. Nakon što je svrgnuta vlast u Egiptu i Tunisu, Arapi inspirirani demokratskom promjenom vlasti su isto to pokušali i u drugim državama, odnosno u Bahreinu, Libiji, Siriji, Jemenu te Ujedinjenim Arapskim Emiratima. Najbrutalnija promjena vlasti je bila ona u Libiji gdje je nakon desetljeća vladavine, u nečemu što je trebao biti kratki građanski sukob (koji traje još i danas), svrgnut Muammar al-Gaddafi, koji je u konačnici i ubijen (URL 29). Arapsko Proljeće i prvi mirovni prosvjedi u Siriji su se događali u ožujku 2011. godine na koje je predsjednik Bashar al-Assad odgovorio mobilizacijom vojske i sigurnosnih snaga u toj državi. Politički gledano, administracija Bashar al-Assada je vrlo brzo nakon prosvjeda donijela *Cjeloviti program reformi* koji je vrlo brzo nakon početnih prosvjeda omogućio izvanredno stanje u državi. Prosvjedi su se proširili na skoro sve velike gradove u Siriji, ponajviše na Damask, Aleppo, Hamu, Homsu i Daru. Ovakvo stanje u gradovima i želje za političkom promjenom je dovelo do novog ustava koji je donesen 27. veljače 2012. godine kojeg je podržalo 87,9% glasača, s naglaskom da državom i dalje vlada stranka *Ba'ath* (Matar i Kadri, 2019). Već na proljeće 2012. godine krenuli su prvi teroristički napadi orkestrirani od strane islamskih ekstremista koji su se prema navodima Isama Rifata al-Shilia, šefa aleppske policije sakrivali među prosvjednicima te vrlo često izazivali sukobe sa snagama policije i vojske (Slika 13). Sirijske sigurnosne snage su u pojedinim trenucima bile nemoćne zbog zabrane korištenja vatrenog oružja zbog opasnosti po civile, no to se ubrzo promijenilo kada su ekstremisti krenuli otvoreno pucati iz vatrenog oružja na sigurnosne snage pozivajući na džihad protiv nevjernika misleći na vladajuću stranku *Ba'ath* i alavitsku zajednicu u Siriji (URL 31).

Slika 13. Prosvjedi u Aleppu 2012. godine (URL 32)

Početni sukobi i napadi na vladine snage na sjeveru zemlje kao i budući centar terorističkih događanja je bio najveći sirijski grad Aleppo. Nakon prvotnih mirnih prosvjeda za potrebe dokumentarca pod nazivom „Zemljotres Aleppa“ ruske produkcijske kuće ANNA News, policijski kapetan Mudar Nadim al-Jidari navodi sljedeće: „*Prvo su nas gađali stijenama pa su se pojavili ekstremisti te su htjeli pogoršati situaciju. Svi skupovi su se održavali petkom poslije molitve u džamiji i krenuli su koristiti vatrena oružja protiv nas (mислеći na policijske snage u Aleppu), do tada smo koristili samo pendreke. Mnogi policajci su bili ozlijeđeni dok su neki poginuli i nismo reagirali na to nego smo pokušali ostati smireni i slušali smo zapovijedi naših nadređenih.*“ (URL 31).

Razne terorističke skupine su se mjesecima pripremale za koordinirani napad na vladine zgrade, policijske postaje i vojarne (Slika 14). 10. veljače 2012. godine se može smatrati početkom terorističkih napada u Aleppu u kojem će se 4 i pol godine kasnije promijeniti tijekom rata. Od toga datuma svaki građanin koji je na bilo koji način podržavao državnu vlast je bio progonjen, a mnogih od su bili ubijeni. Teroristi su krenuli koristiti i prve auto bombe u napadu na vladine zgrade među kojima je i zgrada vojne obavještajne službe gdje je živote izgubilo 33 zaposlenika i civila.

Slika 14. Karta aktivnosti napada na vladine snage u prosincu 2012. godine (URL 33)

Na skupovima i prosvjedima koji su se redovno održavali, u čitavoj Siriji su se pojavili razni islamski ekstremisti iz čitavog svijeta. Ulicama Aleppa i Idliba su redovno hodali s islamskim ratnim zastavama zahtijevajući da se u Siriju uvede šerijat, državni zakoni utemeljeni na objavama Kur'ana, knjige islama. Takve grupe, koje su se razlikovale od običnih građana koji su prosvjedovali i zahtijevali demokratsku promjenu društva, su uzele islamska imena, što će u konačnici dovesti do otvorenog rata između islamskih terorista koji su prvenstveno bili suniti i koji su pozivali na džihad (sveti rat u islamu) protiv svega što nije sunitsko te sirijskih sekularista, odnosno stranke *Ba'ath* (URL 31).

S druge strane, Assad je također imao veliku potporu među civilima, Alavitima i ostalim religijskim i etničkim skupinama u Siriji. Tijekom 2012. godine su se organizirali veliki skupovi koji su podržavali trenutnu vlast. Takve ljude je televizijska kuća *al-Arabiya* nazvala *Shabihama* (duhovima-nasilnicima) pa se taj izraz koristio za sve ljude koji su podržavali Assada i stranku *Ba'ath* ili ako su radili u bilo kojoj državnoj službi. Zbog učestalih napada na policijske snage i druge građane koji su radili u državnim službama na ulicama su se također pojavile provladine militantne skupine koje su napadale i maltretirale prosvjednike na ulicama

što je dovelo do još veće napetosti u državi. Takvim grupama su se priključivali svi ljudi koji su podržavali vlast, među njima i kršćanska manjina koja je formirala klan *Kasouha* te su tijekom 2011. i 2012. godine sudjelovali u više sukoba s džihadističkim skupinama na granici Libanona i Sirije. Suniti su također sačinjavali velik broj vojnika i sigurnosnih snaga, neki od njih u gradovima su pobjegli te su 2011. i 2012. godine formirali Slobodnu sirijsku vojsku dok su plemenske sunitske zajednice u zamjenu za mjesta u vladi i ekonomske prilike ostale vjerni državi pod vodstvom Bashar al-Assada (Kerr i Larkin, 2015).

Godine 2011. mnogi građani Sirije i članovi sirijske vojske su osnovali *Slobodnu sirijsku vojsku*. Slobodna sirijska vojska predstavlja oružane snage umjerene opozicije koja se bori protiv Assadovog režima i *Islamske Države*. Godinu nakon nastanka su čak i objavili *Proklamaciju načela* u kojima se pozivaju na ljudska prava i slobodu svih građana (URL 34). Naoružani teroristi su 19. srpnja 2012. godine, na početku muslimanskog mjeseca ramazana koordinirano napali policijske postaje u gradu Aleppu, na isti onaj način kako su radili Muslimansko bratstvo i Sirijski islamski front 1979. godine. Opozicija i druge skupine (mali broj građana koji se bore za demokraciju i velik broj terorističkih skupina) su ovu operaciju nazvali *Zemljotres Aleppa* te je od ovog trenutka bila jasna namjera opozicije koji su od početka sukoba bili naoružani snajperima, jurišnim puškama i teškim strojnicama. Opozicija, ohrabrena napadima na policijske postaje je već mjesecima i napadala vojsku i vojarne diljem Sirije, no najkrvavije borbe su se vodile u sjevernom dijelu države. Grupe koje su sudjelovale u borbama i napadima na policijske i sigurnosne snage u Aleppu su uglavnom bile sastavljene od lokalnih osuđenika i ekstremista koji su se u različitim dijelovima grada organizirali u klanove, jedan od takvih *Gayar* je bio pod vodstvom Hassana Jezare koji je više puta bio u zatvoru zbog kriminalnih radnji i maltretiranja žena (URL 31). Razni napadi na vojsku i policiju te civile koji nisu podržavali kalifatske i džihadističke ideje u 2012. godini su doveli do stvaranja provladinih narodnih odbora i oružanih skupina te su uglavnom imali defenzivna svojstva u slučaju napada na njihova sela ili gradove. Najpoznatija od takvih skupina su bile *Nacionalne obrambene snage* koje su skupa sa *Sirijskom arapskom vojskom* branile svoje zajednice i regije. Ta skupina je s vremenom brojčano narasla te je u svom oružanom arsenalu ima čak oklopna vozila i ostala teška oruđa u borbi protiv džihadista. Ova grupa je decentralizirana, svaka regija, selo i grad ima posebnu organizacijsku strukturu te je utjecaj same vlade na nju puno slabiji nego na druge oružane formacije koje se bore na strani vladajuće stranke *Ba'ath* kao što je *Bataljon Ba'ath* koji je nastao tijekom početnih napada na grad Aleppo u ljeto 2012. godine (Kerr i Larkin, 2015). U 2013. godini, uz raznu potporu stranih islamskih ekstremista opozicija je uspjela

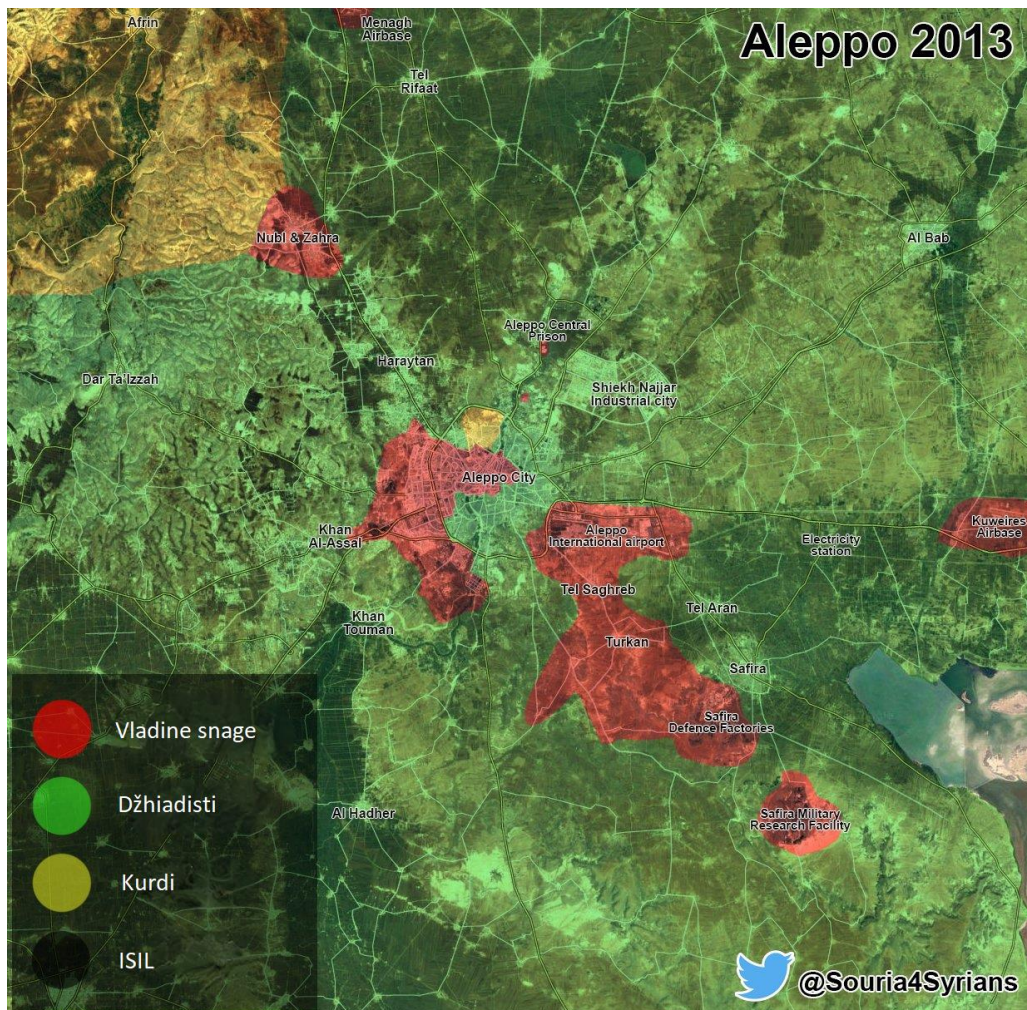
ovladati većim dijelom sjeverne Sirije i istočne Sirije te pojedinim džepovima u gradovima Hami, Damasku i Dari te graničnim područjem s Libanom. Vladine snage su držale dva džepa na istoku i sjeveroistoku zemlje, Deir Ez-zor i područje uz Al-Aziziy (URL 36). Sve od početnih napada 2011. i 2012. opozicijske grupe nisu bile koordinirane sve do 2013. godini kada je došlo do osnivanja raznih frontova koji se bore protiv Assadove vlasti. Među njima najveći i najorganiziraniji je bio *Islamski front*. *Islamski front* predstavlja oružanu koaliciju ekstremnih islamista kojima je za cilj srušiti vladu Bashar al-Assada i u konačnici kroz preuzimanje vlasti osnovati državu koja bi se temeljila na šerijatu, odnosno islamsku državu. Dvije najveće grupe koje pripadaju ovome frontu su *Jaysh al-Islam (Vojska islama)* i *Ahrah al-Sham (Islamski pokret slobodnih ljudi al-Shama/Levanta)* (URL 35).

Među islamskim ekstremistima u Siriji poznati su bili i selefije koji su pripadnici pokreta selafizma koji predstavlja ekstremni ogranak sunitskog islama. Selefije na Alavite gledaju kao nevjernike, a vladu Bashar al-Assada kao produženu ruku iranskog i libanonskog *Hezbollah*, šijitske stranke i vojne organizacije. Kada je riječ o podupiranju vlasti Bashar al-Assada, mnoge militantne skupine propagiraju razne teorije o alavitskom režimu i političkom progonu sunita iako značajni segmenti sunitske većine podupiru Assada i njegovu vladu. Hafez al-Assad je progonio sunite, no većinom one ekstremističke političke struje *Muslimanskog bratstva* 1980-ih koje su vršile terorističke napade na vladine institucije. Suniti su 2012. godine tijekom širenja sukoba u velikom broju sudjelovali u osnivanju *Nacionalnih obrambenih snaga* i imali su vrlo važnu ulogu u obrani Aleppa od *Jahbat al-Nusre*. Također sunitske plemenske postrojbe su imale jednu od ključnih uloga u održavanju vlasti u istočnom dijelu Sirije, prvenstveno Deir Ez-zoru (Zambelis, 2015). Medijski utjecaj *Slobodne sirijske vojske* i *ostalih* opozicijskih grupa je dovelo do mišljenja kako Alaviti na svakodnevnoj bazi ugnjetavaju i ubijaju sunite, no to je nemoguće u državi u kojoj suniti čine apsolutnu većinu (75% stanovništva) u državi i svim urbanim centrima. Rat u Siriji se ne vodi zbog sunita nego zbog sunitskih ekstremističkih skupina čija povijest terorističkih aktivnosti u Siriji seže još od napada na Aleppo 1979. i 1980. godine. Isti scenarij s istim sudionicima se događa i 2012. godine, samo ovaj put pod imenom opozicije u kojoj su islamisti dominantna stavka.

7.1 Opozicijske snage i pojava Islamske Države

Tijekom zime 2012.-2013. godine Assad i njegova vojska se našla u vrlo nepogodnoj situaciji. Vojsci je zbog raznih razloga veoma često ponestajalo ljudstva (dezerterstvo, emigracija, dok s druge strane opozicija nije bila ujedinjena i koordinacija je bila na vrlo niskoj razini. Upravo ta nekoordiniranost između opozicijskih grupa je dovela do toga da su glavnu vojnu inicijativu u opozicijskim redovima preuzeli džihadisti (Lister, 2016).

No, par mjeseci prije teške situacije, džihadisti, napadajući policijske stanice u Aleppu su zauzeli mnoge četvrti toga grada pa je tijekom ramazana u pomoć policijskim i drugim sigurnosnim snagama došla *Sirijska republikanska garda*. Odmah prilikom ulaska vojske u grad, *Liva al-Tawhid* grupa je otvorila vatru na *Republikansku gardu* koja je bila uvježbana za otvoreni rat između dvije vojske, a ne urbane pobune kao što je bila ova. Osim što su džihadisti za zadatak imali osvojiti grad, jedan od prvotnih ciljeva koji su željeli ostvariti je uništenje palestinskog izbjegličkog kampa u kojem su džihadisti zarobili i ubili 18 vojnika *Palestinske oslobodilačke vojske*. Već na početku 2013. džihadisti su kontrolirali većinu grada Aleppa (Slika 16) i okolnih prigradskih naselja te su okružili jedinice Republikanske garde koja se nalazila u zapadnom dijelu grada kojoj je pomoć u ljudstvu i streljivu bila moguća samo koristeći noćne letove helikopterom (URL 31).

Slika 15. Karta vojnog stanja u Aleppu 2013. godine (URL 38)

7.2 Slobodna sirijska vojska

Slobodna sirijska vojska (FSA-Free Syrian Army) je oružana skupina koja predstavlja umjerenu opoziciju Assadu i *Sirijskoj arapskoj vojsci*. Osnovana je 29. srpnja 2011. godine u početnim mjesecima sukoba od strane pobunjenog zapovjednog kadra *Sirijske arapske vojske* te je predstavljala prvu ozbiljnu prijetnju Assadu. Početna djelovanja ove grupe sežu još u travanj 2011. godine kada su određene skupine iz sirijske vojske odbile sudjelovati u vojnim operacijama na jugu države. U početnim mjesecima sukoba ova skupina je svoje redove popunjavala uglavnom dezerterima Assadove vojske te mnogim bivšim pripadnicima oružanih i sigurnosnih snaga. Zapovjednik ove formacije kroz prve 3 godine rata je bio Riad al-Asaad koji je bio jedan od zapovjednika Assadove vojske. Upravo su ovu vojnu skupinu podržavale

SAD i druge Zapadne zemlje kroz obučavanje i opremanje raznim oružjem i drugim sredstvima koje su bile potrebne za sukob. *Slobodna sirijska vojska* je u početnim mjesecima imala nadmoć nad državnom vojskom u urbanim borbama veoma često koristeći gerilsku taktiku napadanja na kontrolne točke *Sirijske arapske vojske*. Već sljedeće 2012. godine skupina je postala decentralizirana sa nejasnim političkim i vojnim vodstvom što je dovelo da glavnu inicijativu preuzmu islamske ekstremne skupine. Naziv *Slobodna sirijska vojska* koristi više vojnih skupina koje predstavljaju umjerenu opoziciju (Lister, 2016.)

7.3 Ahrar al-Sham

Ova grupa je najbrojnija i najaktivnija islamistička grupa u Siriji koju čine više manjih grupa kojima su glavni neprijatelji *Sirijska arapska vojska* i *Islamska Država*. Ova militantna skupina između ostalog ima strogu disciplinu i financijsku pomoć i pomoć u naoružanju susjedne Turske i Zaljevskih zemalja. Također, već u svojim početnim djelovanjima protiv sigurnosnih snaga i sirijske vojske u 2012. godini su surađivali s onim militantnim grupama koje su se borile za islamsku državu (državu utemeljenu na šerijatu, a ne *Islamsku Državu Iraka i Levanta*). Ova grupa tijekom 2012. godine nije bila ujedinjena već su je sačinjavale sljedeće skupine: *Jamaat al-Taliaa al-Islamiya*, *Kataeb Ahrar al-Sham*, *Harakat al-Fajr al-Islamiya*, te *Kataeb al-Iman al-Muqatila*. Godine 2013. ove 4 skupine su se ujedinile u *Harakat Ahrar al-Sham al-Islamiya* zvanu *Ahrar al-Sham* ili *Islamski pokret slobodnih ljudi Shama (Levanta)* a iste godine u čak veću koaliciju zvanu *Islamski front* (Slika 16) koju je ova grupa zbog unutarnjih sukoba napustila te sa sobom povukla druge grupe. Godine 2014. i 2015. još dvije militantne skupine su se priključile *Ahrar al-Shamu*, *Liwa al-Haqq* i *Kurdski islamski front*. *Ahrar al-Sham* grupa je osnovana od sunita Idliba, Hame i Aleppa i u svojim redovima nema značajan broj stranih boraca, dok im je zapovjedni kadar sastavljen isključivo od Sirijaca. Ideologija na kojoj se zasniva njihova borba i aktivnost je islamistička i džihadistička. Dugoročni cilj joj je preuzeti vlast u državi te stvoriti državu koja bi se temeljila na islamskom pravu, šerijatu. Tijekom početnih sukoba ova grupa je imala bliske odnose sa selefijskim borcima pa i s umjerenom opozicijom čija je vojna struktura zanemariva s obzirom na brojnost i organizaciju islamističkih skupina (URL 35).

Slika 16. Područje djelovanja Islamskog fronta u provincijama Latakiji, Hami, Idlibu i Alepu (URL 37)

Ahrar al-Sham ja također i do početka 2014. godine na vojnom i drugom planu surađivao s *Islamskom Državom Iraka i Levanta (ISIL)* kada su ušli u otvoreni sukob gdje je *ISIL* otjerao ovu grupu iz istočne Sirije što je stvorilo neprijateljstvo koje se nastavilo sve do nestanka *ISIL-a* (URL 39). Broj članova *Ahrar al-Shama* 2013. godine iznosio je oko 20 000 dobro uvježbanih i opremljenih boraca (Slika 17) prvenstveno financiranih od strane Turske, Katara, Saudijske Arabije te sirijskog ogranka *Muslimanskog bratstva* (URL 35).

Slika 17. Borci Ahrar al-Shama u predgrađu Damaska (URL 40)

Ahrar al-Sham je sudjelovala u pokušaju probijanja obruča u istočnom dijelu Aleppa pod vodstvom *Jaysh al-Fatahe* 2016. godine, no nakon poraza su se stvorili unutarnji problemi u grupi koji su vrlo često završavali sukobima između pojedinih članova i podskupina (URL 39).

7.4 Jabhat al-Nusra (Jabhat Fateh al-Sham)

Jabhat al-Nusra ili *Jabhat Fateh al-Sham* (od 2016. godine) je glavna džihadistička skupina u Siriji i ogranak *al-Qaeda*, terorističke skupine koja je bila pod vodstvom Osame bin Ladena do 2011. godine. Tijekom početnih pobuna i sukoba u Siriji te amnestije koja je mnogim političkim zatvorenicima omogućila slobodu u Siriji, veliki broj islamističkih ekstremista je pušten na slobodu (bili su politički zatvorenici režima) te još veći broj pušten od strane opozicije prilikom osvajanja zatvora. Povijest terorističke aktivnosti ove skupine seže još 8 godina prije početka rata u Siriji kada su Sjedinjene Američke Države izvršile invaziju na Irak. Sirijski islamski ekstremisti su želeći se boriti protiv američke okupacije tijekom godina su slali borce i oružje u susjedni Irak pod vodstvom Abu Mohammeda al-Golania. Poglavari *Islamske Države Iraka i Levanta (ISIL-a)* Abu Bakr al-Baghdadi pokušao na svoju stranu pridobiti *Jabhat al-Nusru* što je al-Golani, vođa *Jabhat al-Nusre* odbio te je svoju vjernost izrazio Aymanu al-Zawahiriu, nasljedniku Osame bin Ladena koji je *Jabhat al-Nusru* proglasio sirijskim ogrankom *al-Qaeda* (URL 35). Ova grupa je koristila strategiju masovnog terora prema neistomišljenicima pa često i s borcima drugih opozicijskih skupina. Samo u veljači 2013. godine u Damasku su izveli 13 napada autobombom u kojima je stradao veliki broj civila i sigurnosnih snaga (URL 41).

Vrlo često ova grupa koristi samoubilačke autobombe (tenkove i druga oklopna sredstva) što joj je omogućilo brzo napredovanje u istočnoj i sjevernoj Siriji. Ova grupa je također u svojim redovima imala velik broj stranih boraca iz čitavog svijeta koje je Ayman al-Zawahiri pozvao na sveti rat (džihad) protiv nevjernika misleći na Alavite, kršćane i šijite (URL 42). Politička strategija *Jabhat al-Nusre* uključuje integraciju u osvojena područja kroz pridobivanje lokalnog stanovništva. Uprava *Islamske Države* na istoku Sirije i njihova okrutnost prema lokalnim plemenima koja ne podržavaju njihovu politiku je potakla mnoge civile pod upravom *Islamske Države* da prijeđu na stranu *al-Nusre* te je ova grupa na taj način popunjavala svoje redove uz mnogobrojne strane borce. *Al-Nusra* je uglavnom svoje aktivnosti provodila u istočnoj Siriji i području grada Aleppa i u džepovima na jugu države, opremljeni teškim

naoružanjem koje su oduzeli državnoj vojsci u Deir Ez-zoru prije pojave *ISIL-a*. Ova grupa se financira na razne načine. Uglavnom se financira kroz prodaju nafte, otmice i prikupljanje poreza od stanovništva osvojenih sela i gradova. Njihova ideologija se kao i kod ostalih islamističkih skupina temelji na borbi protiv Bashar al-Assada i uspostavljanju šerijatske države (URL 35). Nakon poraza ove grupe u Aleppu i unutarnjih sukoba u 2016. godini, promijenila se struktura i ime kao *Jabhat Fateh al-Sham* prekinuvši sve veze s *al-Qaeda* te su od toga trenutka uz pomoć drugih opozicijskih grupa djelovali kroz želju za vojnim i političkim ujedinjenjem svih opozicijskih snaga u Siriji pod jedno vodstvo (URL 43). *Al-Nusra* je tijekom 2016. godine u više navrata napala i oduzela teritorij (Slika 18) umjerenoj opoziciji koju podupiru prvenstveno demokratske zemlje zapada. Ipak, postojale su i one grupe umjerene opozicije koje su zavisno od svog vojnog i političkog položaja veoma često surađivale s *al-Nusrom*, pogotovo kada su se odvijale ofenzive sirijske vojske, pa bi takvi napadi ujedinili sve opozicijske snage s istim ciljem, da poraze napadače i zauzmu što više teritorija kako bi pridobile stanovništvo na svoju stranu u ratu. *Al-Nusra* se našla na popisu terorističkih grupa zbog svog agresivnog djelovanja protiv svake grupe koja nije islamistička i sunitska. *Al-Nusra* u svojoj težnji da stvori kalifat na području Levanta u više slučajeva bila potpuno isključena iz mirovnih pregovora Ujedinjenih naroda (URL 44). U siječnju 2017. godine *Jabhat al-Nusra* je zajedno s *Jaysh al-Sunnom*, *Harakat Nour al-Din al-Zinkijem*, *Liwa al-Haqom*, i *Jabhat Ansar al-Dinom* stvorila koaliciju pod nazivom *Hay'at Tahrir al-Sham (HTS)* ili *Organizacija za oslobođenje Levanta* čiji je broj dobro uvježbanih i opremljenih boraca 2018. godine iznosio 15 000 (URL 46).

Slika 18. Karta s prikazom područja pod izravnom kontrolom Jabhat al-Nusre 2016. godine (URL 45)

7.5 Islamska Država Iraka i Levanta

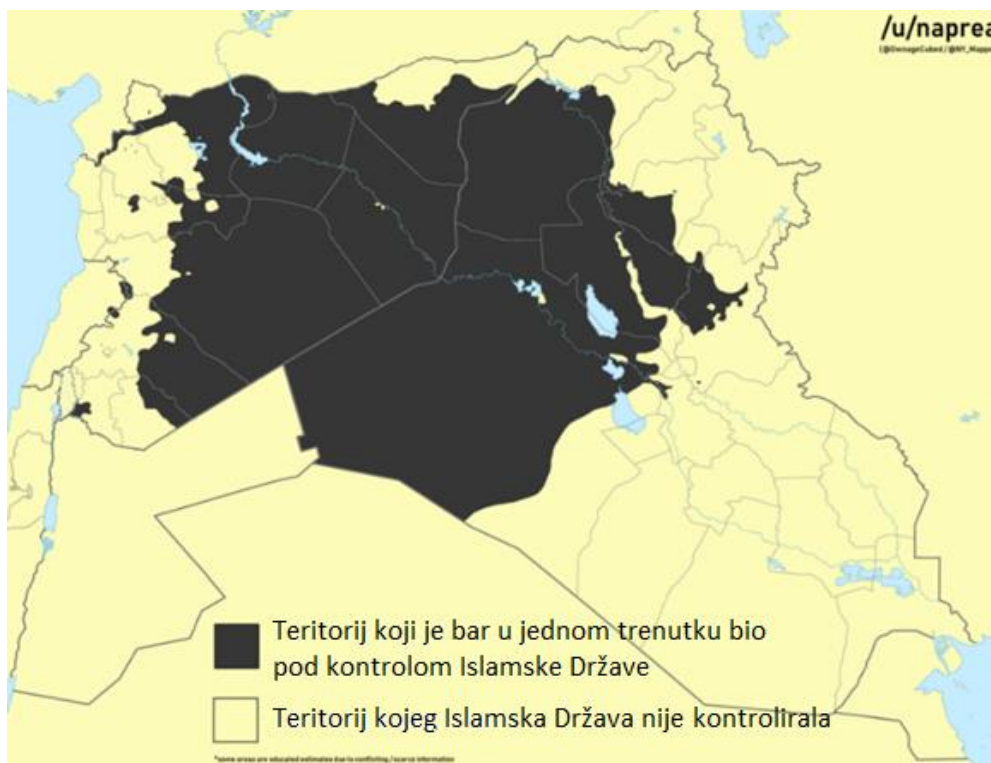
Islamska Država Iraka i Levanta (ISIL), od siječnja 2014. *Islamska Država* je teroristička organizacija čiji se početak može povezati s raznim terorističkim ćelijama koje su djelovale još 1999. godine. Iako je iz početka skupina ekstremista bila samostalna, njen osnivač Jordanac Ahmad Fadhil al-Khalayleh poznat ako Abu Mus'ab al-Zarqawi je još 2004. godine izrazio odanost *al-Qaeda*. On je tijekom 2003. godine organizirao i predvodio napad prvenstveno na američke okupacijske snage u Iraku te je koristio nestabilnu političku situaciju u kojoj je došlo širenja njegove ekstremne ideologije. Nakon poraza Saddama Husseina i raspada njegove vojske u Iraku te podupiranje šijskih milicija od strane SAD-a na račun sunitske populacije stvorila se idealna prilika za širenje islamističkih ekstremnih ideja. Takvom nesigurnom političkom okruženju u Iraku je pridonijela i iranska potpora pojedinim šijskim organizacijama (koji su neprijatelji sunitskih skupina) što nije odgovaralo islamistima iz Iraka i iz Sirije (Hanieh i Rumman, 2015).

Grupa je aktivno sudjelovala u napadima na iračke vladine institucije koje su tijekom američke okupacije dobrim dijelom bile pod šijskom upravom. Grupa je koristila taktike zasjeda i improviziranih eksplozivnih naprava na američke snage od kojih se bilo gotovo nemoguće obraniti te su predstavljale najveće gubitke tijekom rata u Iraku. Godine 2006. nakon smrti Abu Mus'aba al-Zarqawia, grupa *al-Qaeda* u Iraku je s ostalim militantnim skupinama kojima je bio cilj borba protiv okupacije formirala grupu koja se nazivala *Islamska Država Iraka (ISI)*. Zbog agresivnog pristupa prema ostalim Iračanima koji su bili pripadnici šijske milicije i svim drugima koji nisu bili uz njihove ideje i ciljeve, sunitska plemena istočnog Iraka su zbog njihovih ekstremnih postupaka prema lokalnom stanovništvu jednostavno napustile tu organizaciju. No, zbog njihovog djelovanja u Iraku, iračke vlasti zajedno s američkom vojskom su izgradile veliki broj zatvora u koje bi zatvarale sve islamske ekstremiste koji su javno pozivali na džihad te koji su na bilo kakav način ugrozili sigurnost građana i okupacijskih snaga u državi. U takvom zatvora je boravio politički zatvorenik Abu Bakr al-Baghdadi, budući vođa ove terorističke skupine. Američke i iračke snage su tijekom godina izvodile napade na terorističke ćelije *ISI-a* u Iraku te su u više navrata ubile ili uhitile velik broj zapovjednog kadra te terorističke organizacije (URL 47).

U jednoj od takvih akcija, 2010. godine antiterorističke jedinice SAD-a i Iraka su ubile Abu Omar al-Baghdadia i Abu Hamzu al-Muhajira čime je teroristička grupa izgubila kontrolu nad mnogim dijelovima Iraka koje je kontrolirala. Odmah nakon smrti Abu Omara naslijedio ga je

Abu Bakr al-Baghdadi te je došlo do uspješnijeg načina vođenja ove terorističke skupine u kojoj je postupno prevladala struja selefijskog džihadizma (Hanieh i Rumman, 2015).

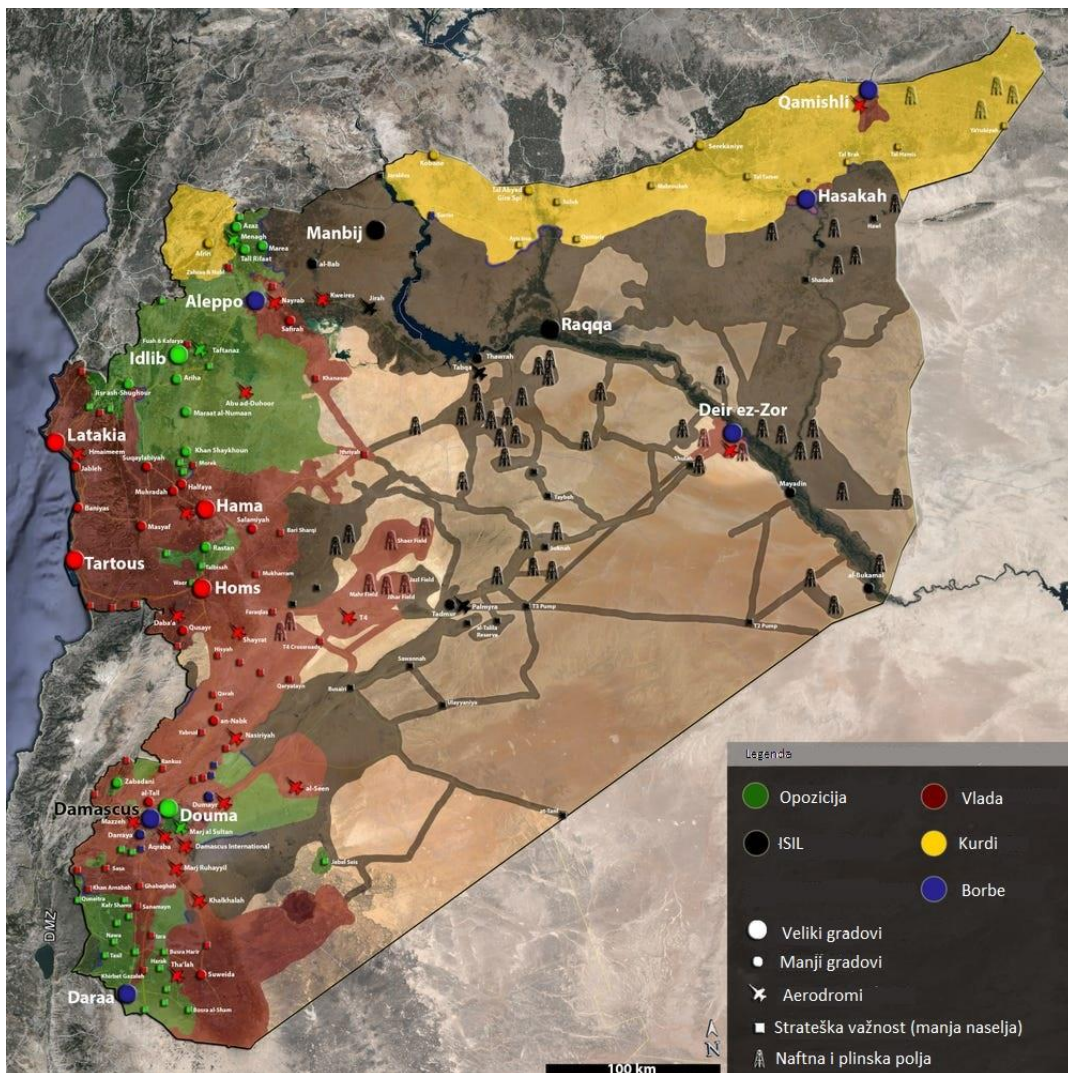
Islamska Država Iraka je prelaskom granice u Siriju tijekom 2013. i 2014. godine te osvajanjem istočnog dijela države promijenila ime u *Islamska Država Iraka i Levanta*. Osvajanjem Mosula 2014. godine i uz veliku potporu sunitskog stanovništva na zapadu Iraka i na istoku Sirije, *ISIL* se krenuo širiti te je 2014. predstavljao ozbiljnu prijetnju za Siriju i Irak, te za ostatak regije (Slika 19). Tijekom ljeta 2014. godine, poglavar *ISIL-a* Abu Bakr al-Baghdadi je proglasio kalifat kojem je cilj bio širi izvan granica Iraka i Sirije te ga je nazvao *Islamska Država*, koja se protezala od Aleppa u severnoj Siriji pa sve do Diyale u središnjem Iraku (URL 48).

Slika 19. Karta s prikazom područja koje je bar u jednom trenutku bilo pod kontrolom Islamske Države (URL 49)

Glavni grad *Islamske Države* je bio grad Raqqa koji se nalazi u istočnom dijelu Sirije no najvažniji grad za *Islamsku Državu* je bio grad Mosul koji se nalazi u Iraku. Povlačenjem *Jabhat al-Nusre* iz istočnog dijela Sirije je omogućilo *Islamskoj Državi* da se skoro nesmetano proširi cijelom istočnom Sirijom. Opasnost za opstanak *Islamske Države* u Siriji nije predstavljala sirijska vojska koja je bila okružena u Deir Ez-zoru već kurdske milicije koje su se nalazile na krajnjem sjeveroistoku Sirije (Hanieh i Rumman, 2015).

Kako bi se širila, *Islamskoj Državi* su bila potrebna financijska sredstva. Velikim dijelom se financirala prodajom nafte iz naftnih polja zapadnog Iraka i istočne Sirije (slika 20), otmicama članova obitelji iračke i sirijske vojske te pljačkom osvojenog područja. Pretpostavlja se da je *Islamska Država* samo tijekom 2014. godine zaradila oko dvije milijarde američkih dolara, uz razne donacije islamskih ekstremista iz čitavog svijeta, pogotovo Bliskog istoka. Takvo financijsko stanje je *Islamskoj Državi* omogućilo kupovinu raznog oružja s kojim su se borili protiv Kurda, iračke vojske, sirijske vojske, *Jabhat al-Nusre* i drugih militantnih skupina s kojima nisu dijelile ideologiju. Također, porazom i povlačenjem iračke vojske i sigurnosnih snaga iz Mosula i okolice je omogućilo *Islamskoj Državi* zarobljavanje velike količine oružja i streljiva, uključujući i teška naoružanja (URL 35). Taktike masovnog terora koje je koristila *Islamska Država* nisu bile viđene u novijoj povijesti. Zarobljavanje vojnika, masovne egzekucije i mučenje svih onih koji ne podržavaju njihovu ekstremnu ideologiju je stvorilo veliki broj neprijatelja *Islamske Države*. *Islamska država* je *de facto* sa svih strana bila okružena neprijateljima, iračkom vojskom i šijitskim milicijama na jugu i jugoistoku. Sa zapadne strane se nalazila sirijska vojska dok se sa sjeverne strane nalazili Kurdi i opozicijske snage Sirije. Masovno koristeći teška naoružanja i samoubojice *Islamska Država* je uz taktiku terora uspjela osvojiti urbana područja u Siriji i Iraku, također zahvaljujući lakim i pokretnim jedinicama u pustinji (Hanieh i Rumman, 2015). Tijekom 2013. i 2014. godine *Islamska Država* je u Aziji i Africi stvorila mrežu koja je ujedinjavala razne selefijske i druge islamističke grupe (*Boko Haram* u Nigeriji, *TTP* u Pakistanu te ćelije *Islamske Države* u Filipinima) (URL 50). Ova teroristička organizacija je izvela na desetke terorističkih napada diljem svijeta, dok je na svom vrhuncu moći imala ćelije koje su zaozbiljno prijetile sigurnosti u čak 18 zemalja.

Slika 20. Karta s prikazom vojnog stanja 2015. godine te lokacije naftnih i plinskih postrojenja (URL 51)

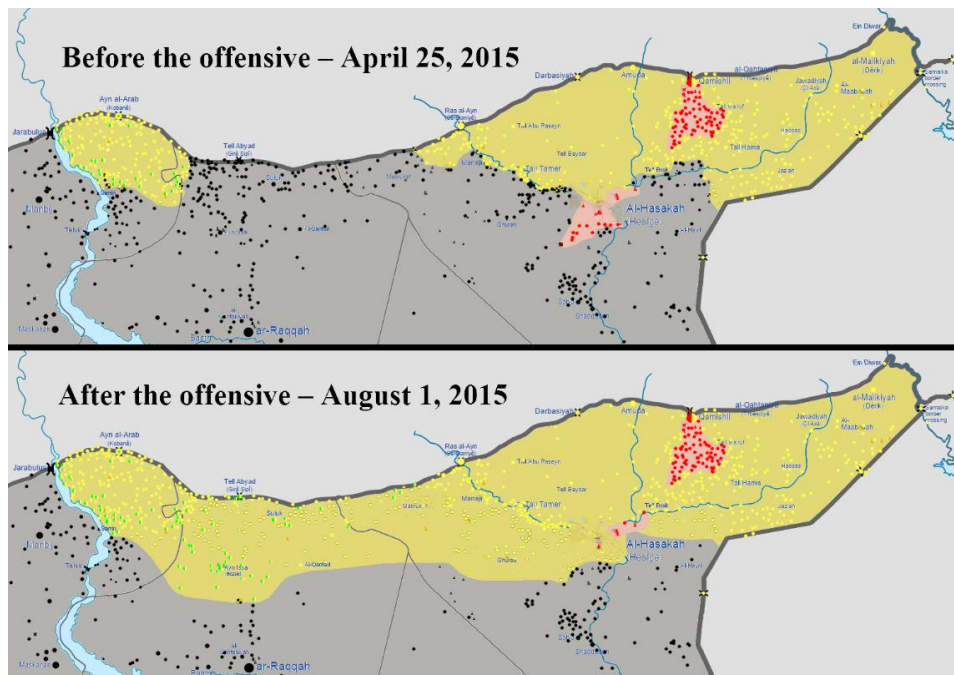
8. POLOŽAJ I ULOGA KURDA U RATU U SIRIJI

Kurdi su narod koji živi na području Turske, Irana, Iraka, Sirije te manjim dijelom u područjima zapadne Armenije. Područje na kojem žive se zove Kurdistan iako nema nikakvu državnost već autonomne regije u sklopu neke druge države (Sirije, Irana, Iraka i Turske). Čine oko 10% stanovništva Sirije te uglavnom naseljavaju sjeverni i sjeveroistočni dio Sirije (URL 52).

Tijekom početnih sukoba 2011. godine između pobunjenika i vlade, Kurdi nisu podržavali ni Assada ni opoziciju jer su ih gledali kao prijetnju Kurdima kao narodu i njihovoj željenoj autonomiji na području Sirije i ostalih susjednih zemalja. Politički gledano, na početku rata Kurdi su u potpunosti bili isključeni iz mirovnih pregovora opozicije i Assadove vlade. Nakon što su islamisti preuzeli glavnu inicijativu u opoziciji, Kurdi su strahovali da ne dođe do direktnog sukoba između njihovih snaga. Kurdi su umjesto otvorenih sukoba s opozicijom izabrali stvaranje vojske i autonomije Rojava (osnovana 2013. te je predstavljala autonomnu administraciju u sjevernoj i istočnoj Siriji) koja bi u slučaju bilo kakvog napada mogla obraniti Kurde te njihove gradove i sela (URL 53).

Jedna od kurdskih milicija zove se *YPG (Jedinice narodne zaštite)* koja je reformirana 2011. godine (prvi put formirana 2004. godine). Tijekom 2012. ova grupa je u par navrata imala okršaje s vladinim snagama, no nikakav ozbiljan rat iz ovih okršaja nije nastao već su se gledali kao budući potencijalni neprijatelji. Ova skupina je bila ključna u borbi protiv *Islamske Države* tijekom 2014. i 2015. godine, pogotovo na području grada Kobane. Pojavom *ISIL*-a 2014. godine Kurdi su bili potisnuti od nadmoćnijeg neprijatelja koji je bio na višem stupnju organizacije nego što je to bila *YPG*. No nakon američke intervencije i zračnih udara 2014. godine te opsade grada Kobane uz pomoć *Peshmerge* (iračka kurdska vojska), Kurdi su krenuli potiskivati teroriste prema jugu. *YPG* je na vojnoj razini veoma često surađivala s *Kurdistskom komunističkom partijom* koja se nalazi na listi terorističkih skupina, na čije je savezništvo Turska gledala s oprezom (URL 54).

Kurdi su tijekom 2014. i 2015. skupa s američkim ratnim zrakoplovstvom, i pomoći u oružju i opremi, uspjeli zaustaviti napredovanje *Islamske Države* koja je u tom trenutku bila na vrhuncu teritorijalne moći (Slika 21). Od toga trenutka, Sjedinjene Američke Države su u Kurdima vidjele saveznika koji će biti jedan od glavnih komponenti u napadu na *Islamsku Državu* te u konačnici i njenom porazu (URL 55).

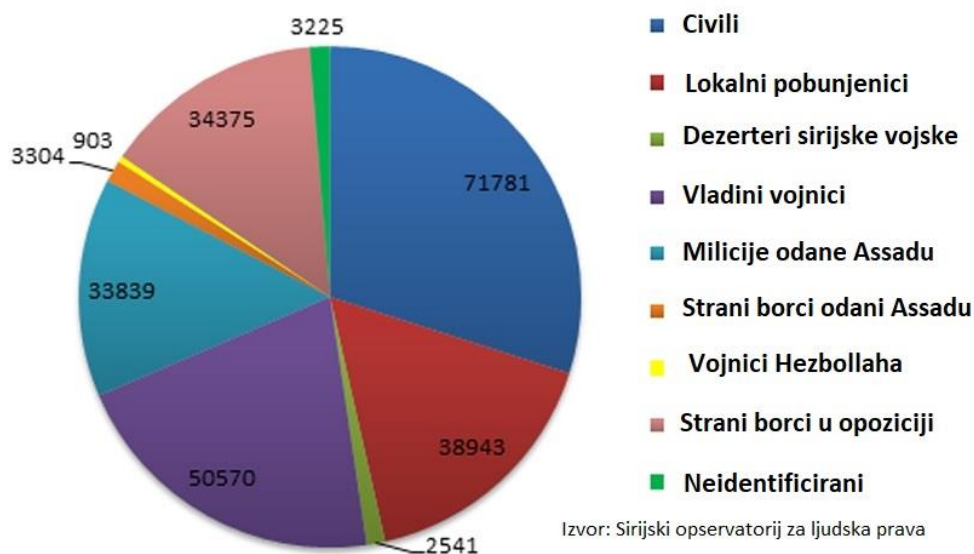
Slika 21. Karta s prikazom napredovanja Kurda u sjevernoj Siriji tijekom 2015. godine (URL 56) (gornja karta predstavlja stanje prije kurdske ofenzive dok donja karta predstavlja stanje nakon kurdske ofenzive)

9. SIRIJSKA ARAPSKA VOJSKA I NJENI SAVEZNICI

Sirijska arapska vojska čini glavnu obrambenu komponentu države Sirije uz razne domaće i strane milicije, sirijske, palestinske i libanonske. Sirijska vojska je 2011. u svojim redovima brojala oko 325 000 vojnika da bi se taj broj dvije godine nakon početka sukoba smanjio na 180 000. Postoji više razloga zašto je došlo do smanjenja broja vojnika. Prvi su vojni gubici koje je vojska imala tijekom 2 godine žestokih borbi s opozicijom, dok je drugi razlog masovno dezerterstvo, što zbog prebjega u opozicijske snage što zbog emigracije stanovništva izvan države (URL 57).

Vojska je svojim sastavom i opremom bila spremna za konvencionalni rat protiv neke druge države, prvenstveno Izraela. Tijekom početka rata 2011. godine Sirija je imala velik broj oklopnih vozila (borbenih oklopnih vozila i tenkova), ali su bili zastarjeli i nisu mogli biti efikasni u urbanim borbama. U početnim sukobima 2011. godine vojska je izgubila samo 11 oklopnih vozila, no širenjem rata kroz Siriju te opremanjem opozicije oružjem 2012. godine je rezultiralo uništenjem čak 612 oklopnih vozila dok je ta brojka 2013. iznosila 753 (URL 58).

Civilna i vojna stradanja u Siriji
Ožujak 2011. - Kolovoz 2015. godine

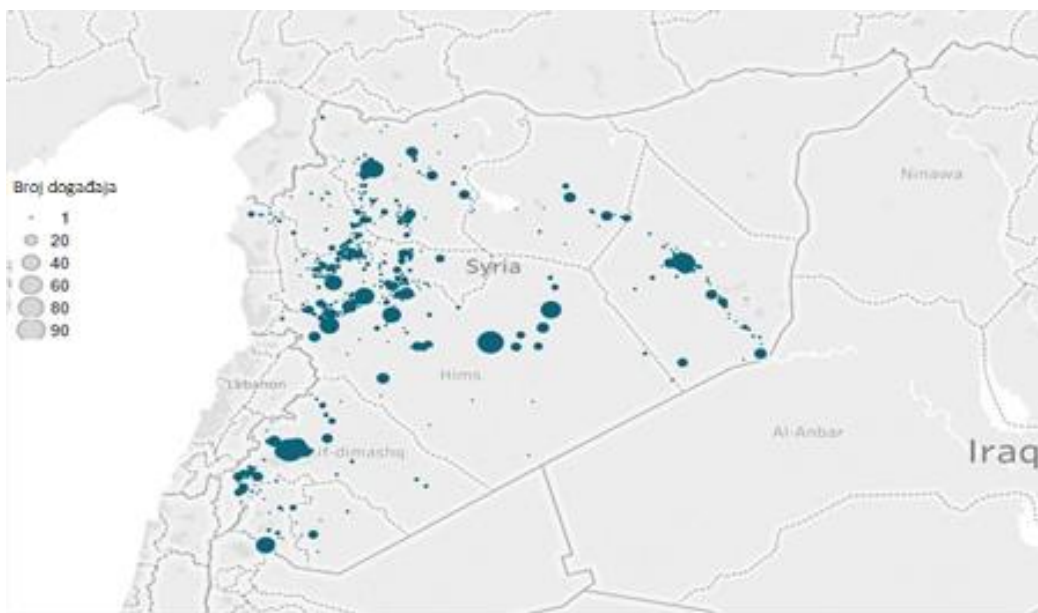
Slika 22. Prikaz civilnog i vojnog stradanja od 2011. do 2015. godine u brojevima (URL 59)

Sirijska vojska je zasigurno bila u teškoj poziciji 2014. i 2015. godine kada se praktično borila na tri fronta. Opozicija je tijekom te dvije godine držala provinciju Idlib na sjeveru zemlje te je držala istočne dijelove Latakije. Također njihova aktivnost se nastavila u istočnom dijelu Aleppa te ruralnog područja između Hame i Homsa. Opozicija je držala ruralna područja oko Dare na jugu Sirije te pola grada Dare. U blizini Damaska, opozicija je držala dva džepa u kojima se nalazio također i velik broj boraca *Islamske Države*. Treći front je bio onaj na istoku države protiv Islamske Države koja je iz Sirijske pustinje potisnula sirijsku vojsku, osim u Deir Ez-zoru koji je bio u potpunom okruženju.

Sirijska vojska je imala velike probleme s korupcijom i birokratskim sustavom što je dovelo do toga da je velik broj visokih zapovjednika u vojsci bio iz alavitskih obitelji. Assad je također koristio mrežu i nedržavnih aktera koji bi obavljali određene funkcije i zadaće što je jedan od razloga zašto se Assad i održao na vlasti u razdoblju prve 4 godine rata (Tan i Perudin, 2018). Assad je također imao i veliku potporu religijskih i nacionalnih manjina koje su svoje utočište našli u podržavanju sekularne vlasti, a ne one koja bi se temeljila na selefijskom ekstremizmu. Kada se govori o strukturi vlade i administracije u Siriji, suniti imaju visok broj predstavnika i zaposlenih u državnim institucijama. Sav teritorij koji je kontrolirao Assad 2015. godine, kada je bio u najtežem vojnom i političkom položaju, je bio većinski sunitski teritorij. Također većina pripadnika *Sirijske arapske vojske* su suniti. Za pogrešno shvaćanje onoga što se događa na

Bliskom istoku te navodno ugrožavanje sunitskog identiteta su uglavnom odgovorne ekstremne sunitske skupine financirane od strane Saudijske Arabije i Katara (URL 60).

Veliku potporu Assadu su dale i lokalne zajednice koje su se organizirale u *Nacionalne obrambene snage* kojima je primarni cilj obrana zajednica i svojih domova. Štoviše, ovoj je formaciji bilo dozvoljeno zvati u pomoć i sirijsko ratno zrakoplovstvo koje je uvelike promijenilo tijekom mnogih bitaka u Siriji. Sudjelovale su u raznim vojnim operacijama služeći se gerilskom taktikom za koju sirijska vojska nije bila spremna u kojima su opozicijske snage dominirale te su jedan od glavnih aktera u obrani Sirije. Ovoj vojnoj formaciji se pristupalo dobrovoljno pa je dezerterstvo skoro nepostojeće. Sunitska skupina NOS-a Berri klan je uvelike pomogla vladine snage u urbanim borbama u gradu Aleppu, čije je poznavanje terena išlo u njihovu korist (Slika 23). Imena NOS-ovih grupa su uglavnom u čast poginulih boraca ili njihovih zapovjednika, samo jedna NOS formacija nosi religijsko ime, *Liwa Abu al-Fadel al-Abbas* čiji je centar djelovanja bio u predgrađima Damaska (URL 61).

Slika 23. Karta s prikazom vojne aktivnosti milicija odanih Assadu

(svaki krug označava borbenu aktivnost milicije, najmanji krug označava vojnu aktivnost koja se dogodila bar jednom dok najveći krug označava vojnu aktivnost koja se dogodila preko 90 puta) (URL 62)

9.1 Hezbollah i šijitske milicije

Ratno stanje u Siriji i širenje sunitskih ekstremističkih skupina te širenje *Jabhat al-Nusre* uz granicu s Libanom je u sukob uvelo *Hezbollah*, libanonsku militantnu organizaciju kojoj je temelj šijitski islam i borba protiv sunitskih ekstremista, države Izrael te utjecaja zapada na Bliski istok. *Hezbollah* ima veliku potporu u Libanonu gdje djeluje kao politička stranka i militantna skupina, a njen najveći saveznik je Islamska Republika Iran. *Hezbollah* se kao organizacija pojavio još za vrijeme građanskoga rata u Libanonu te je podržavao Siriju kao jednu od država koja je izravno sudjelovala u ratu protiv *Palestinske oslobodilačke organizacije*. Kada je počeo rat u Siriji 2011. i 2012. godine *Hezbollah* nije direktno sudjelovao u ratu već je slao novčanu pomoć milicijama koje su se borile za Assada te savjetnike koje su uvelike pomogle sirijskoj vojsci i *NOS*-u. Kako se rat u Siriji širio, *Hezbollah* i njegovi savjetnici su uvidjeli da je Assadu potrebna i vojna pomoć, *Hezbollah* je u rat ušao kao jedan od glavnih Assadovih saveznika 2013. godine te su direktno sudjelovali u borbama za al-Qusayr (URL 63).

U proljeće 2013. godine, predstavnici *Hezbollah*a, prvenstveno Sayyed Hassan Nasrallah su proveli vrijeme u Iranu gdje su raspravljali o mogućem daljnjem tijeku rata u Siriji. Iran je od početka sukoba vojno i financijski podržavao Siriju, pa je tražio da to isto uradi i *Hezbollah*, čime će uz financijsku pomoć Irana dobiti i urbano ratno iskustvo koje je potrebno za buduće ratove. Nakon povratka iz Irana, Nasrallah je govorom na nacionalnoj televiziji obavijestio da će *Hezbollah* sudjelovati u ratu na strani Assada te kako neće dopustiti da Sirija padne pod utjecaj Amerike, Izraela i sefijjskih grupa. *Hezbollah* je odigrao ključnu ulogu u borbama oko grada al-Qusayr gdje je porazio opozicijske snage, ova bitka se smatra i ključnom bitkom u ovom dijelu Sirije. Također, sudjelovao je u borbama u središnjoj Siriji čije je područje bilo ključno za kontrolu Hame i Homsa, jednih od većih opozicijskih uporišta (Sullivan, 2014).

Hezbollah je koristio sve vrste medija kako bi opravdao svoje prisustvo i sudjelovanje u ratu, prvenstveno uz potporu iranskih i pro šijitskih orijentiranih medija. Jedan od glavnih uzroka ulaska *Hezbollah*a u rat je zaštita šijitskih zajednica koje žive na prostoru središnje i južne Sirije te svetih šijitskih mjesta mjesta. Ako se uzme u obzir ideologija ekstremističkih sunitskih skupina i njihove političke i vojne akcije protiv svega što nije sunitsko, kao što je napadanje na šijitske zajednice i slično, onda se može govoriti o direktnom *casus belli* između *Hezbollah*a i opozicije. *Hezbollah* ja pored vojnih ciljeva također imao i političke ciljeve kao

što je bolja koordinacija s Iranom u ratnom sukobu dok je primarni vojni cilj bilo uvježbavanje urbanih borbi koje bi u budućnosti mogle pomoći u ratu s Izraelom. *Hezbollah* u rat nije ušao nepripremljen kao pojedine skupine već s naoružanjem kao što su rakete i ruski tenkovi tipa T-72 te dronovima koji su uvelike omogućili napredovanje na terenu protiv opozicije (URL 64).

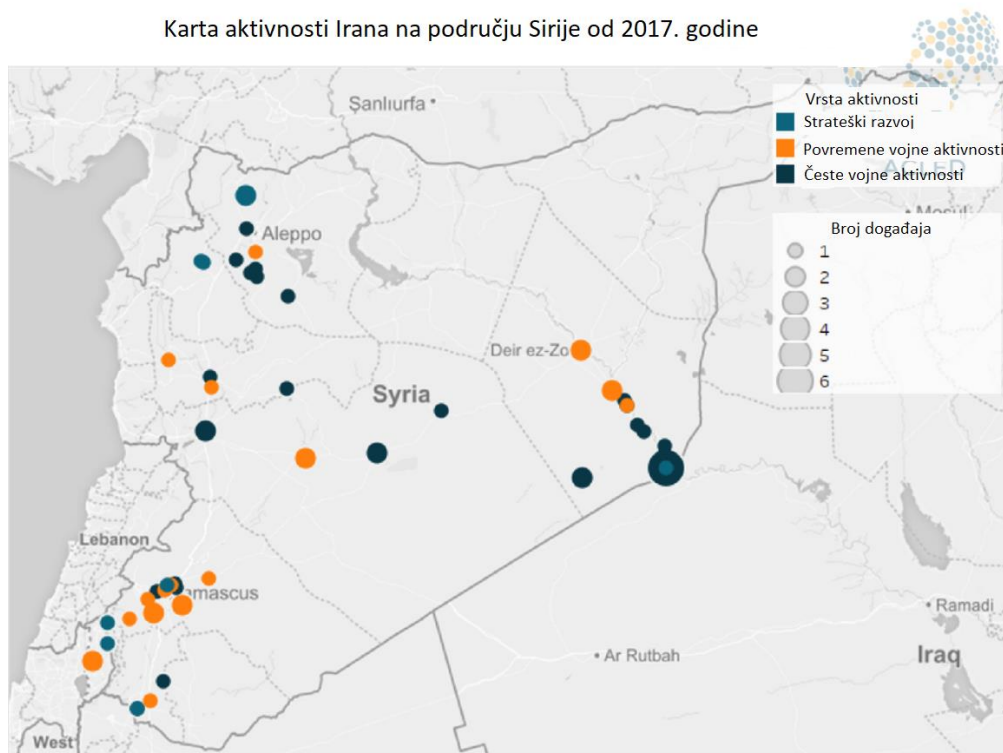
Arapska Liga *Hezbollah* smatra terorističkom organizacijom kojoj je cilj borba protiv sunita kroz organizaciju raznih šijitskih milicija, prvenstveno u Siriji (URL 65). Australija je također stavila *Hezbollah* na listu terorističkih organizacija (URL 66) kao i mnoge druge zemlje na Bliskom istoku i svijetu.

Nakon što je *Hezbollah* ušao u rat, *Hezbollahu* su se priključile i druge šijitske militantne skupine s Bliskog istoka i ostatka Azije. Pretpostavlja se da se na strani Assada i *Hezbollah* bori između 8000 i 12 000 boraca iz Afganistana, Jemena i Iraka. Iran i *Hezbollah* su svoje trupe rasporedili na strateškim mjestima u državi kao što je Golanska visoravan te su posjedovanjem raketa velikog dometa ugrozili sigurnost Izraela koji je od početka rata u Siriji izveo preko 100 zračnih napada na postrojenja koja su služila Assadovoj vojsci i šijitskim skupinama za vojne operacije. Mete izraelskog ratnog zrakoplovstva su bili skladišta oružja, vojni konvoji te drugi centri gdje su se obučavali šijitski militanti (URL 64).

9.2 Uloga Irana u ratu u Siriji

Povijest pozitivnih političkih odnosa između Irana i Sirije seže još u 80-te godine 20. stoljeća kada su te države koje naizgled imaju drugačiji politički sustav podupirale jedna drugu zbog zajedničkog neprijatelja Saddama Husseina. Iran je znao ukoliko bi Assad izgubio rat u Siriji da bi libanonski *Hezbollah* bio u vrlo teškoj političkoj i vojnoj situaciji. Također, gubitkom Sirije kao saveznika, zemljom bi zavladao sunitiski ekstremisti koji su najveći neprijatelji Irana, pa bi iranski utjecaj na Bliski istok oslabio do te mjere da bi skoro bio i nepostojeći osim onoga u Libanonu. Na početku sukoba Iran je pobunu opozicije prikazao kao pokušaj Amerike, zaljevskih zemalja i Izraela da kroz potporu opozicije želi srušiti vlast u Siriji. Nakon mnogobrojnih sastanaka između sirijskih i iranskih predstavnika, Iran je odlučio pomoći Siriji kroz vojne i strateške savjetnike te određeni broj vojnika. Tijekom posjeta generala Suleimania Qassema Damasku 2012. godine, zapovjednika brigade *Quds*, koja je dio *Iranske revolucionarne garde*, Iran se svrstao na Assadovu stranu u ratu. Kako se sukob sve više širio Sirijom tako se širio i utjecaj Irana na zemlju (Slika 24), kao što je pomaganje Siriji u zaobilaznju određenih sankcija koje su nametnule Zapadne zemlje i arapski svijet. Iran, osim

što je u Siriju doveo velik broj šijitskih boraca također je iračke šijite kao tranzitnu zonu u dopremanju robe i oružja u Siriju. (Hokayem, 2014).

Slika 24. Prikaz aktivnosti Irana u Siriji od 2017. godine (URL 67)

Glavna zadaća Irana nije bio uvođenje velikog broja vojnika u Siriju već slanje brigade *Quds* te pomoć u oružju i savjetovanju šijitskih i drugih milicija koje su odane Assadu. U gradovima Aleppu, Raqqi i Deir Ez-zoru Iran je imao zadaću formiranja i obučavanja šijitskih i sunitskih plemenskih zajednica u borbi protiv *Islamske Države* i opozicije koji su predstavljali opasnost za šijitsku manjinu u Sirii. Iran, ne samo da je osnovao i obučavao milicije, već su borci tih skupina redovno primali plaću, koja je iznosila od 100 pa do 700 američkih dolara, ovisno o poziciji i borbenom iskustvu. Financiranje ovih skupina je bilo izravno iz proračuna *Iranske revolucionarne garde*. Želja da se Iran infiltrira u sirijsko društvo postajala je sve veća pa su iranske privatne tvrtke, čiji je registrirani centar bio u Damasku, kontrolirale velik broj strateških točaka u državi. Jedna od takvih točaka je kontrola autoceste koja povezuje Bagdad s Damaskom. Iran je, kako bi povećao svoj utjecaj na civilno stanovništvo u Siriji osnovao organizaciju nazvanu *Jihad al-Binu* koja za zadaću ima obnove škola i obrazovnih centara, čiji su počeci djelovanja bili u Deir Ez-zoru i Aleppu (URL 68).

Iran je oružje i ljudstvo u Siriju dopremao koristeći aviokompanije. Tijekom 2011. godine Ministarstvo prometa Sjedinjenih Država je uvelo sankcije privatnim aviokompanijama koje su

pod izgovorom da u Siriji prevoze lijekove i medicinsku opremu prevozili rakete koje bi se koristile u sukobu. Iran je koristio aviokompanije u dopremanju oružja u više navrata, čak i prije početka sukoba u Siriji, opremajući libanonski *Hezbollah* oružjem i drugom ratnom opremom. Opozicijski aktivisti su 2012. godine snimili avione iranskog ratnog zrakoplovstva kako dopremaju ljudstvo i oružje u Aleppo, Hamu i Palmyru. Što se tiče kopnenog dopremanja oružja i opreme u Siriju, autocesta Bagdad-Damask je zasigurno glavna ruta za prijevoz ljudstva i oružja Assada i *Hezbollahu*. Iranski cilj u Siriji je očuvati Assada na vlasti, uz naravno širenje svog utjecaja kroz potporu u naoružanju i obučavanju *Hezbollah* i drugih šijitskih milicija koje se bore protiv opozicije i *Islamske Države*. Ako bi Iran u nekom slučaju izgubio Siriju kao svog saveznika, onda bi i izgubio kopneni pristup *Hezbollahu* te bi se njegova utjecajna zona na Bliskom istoku znatno smanjila. (Fulton i dr., 2013).

Iran se našao u takvoj političkoj i vojnoj situaciji da je kroz pomaganje Assadu i šijitskim skupinama na teritoriju Siriju proširio svoj utjecaj na Bliski istok, dok je sunitska ekstremna struja s glavnim financijerima iz Saudijske Arabije i Katara gubila svoj utjecaj kroz vojne poraze opozicije i islamističkih skupina koji su uslijedili tijekom 2015. i 2016. godine.

10. ULOGA SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA U RATU U SIRIJI

Uloga SAD-a u ratu u Siriji je značajna kao i njihov utjecaj na Bliskom istoku. Utjecaj SAD-a se povećao nakon rata s Irakom u Kuvajtu 1991. godine pa opet značajno 2003. godine nakon invazije na Irak. Nedvojbeno je da su Sjedinjene Američke Države, kako bi potisnule širenje sunitskih ekstremističkih skupina u Iraku, podržavale njihove rivale šijite koji su nakon invazije bili glavni saveznici SAD-a na teritoriju Iraka. Na početku rata u Siriji, američka administracija je naredila evakuaciju američke diplomacije iz Sirije koja je do srpnja 2012. napustila zemlju. Odmah nakon što je diplomacija napustila Siriju, sirijska vlada je izjavila da će koristiti bojne otrove ukoliko bi došlo do invazije od bilo koje zemlje na teritorij Sirije. Na takve izjave predstavnika sirijske vlade, tadašnji američki predsjednik Barack Obama je odgovorio da ukoliko se dogodi korištenje zabranjenih bojnih otrova da će SAD vojno intervenirati protiv Sirije, odnosno predsjednika Bashar al-Assada (URL 69).

No sankcije koje su Sjedinjene Američke Države poduzele protiv Sirije na početku pobuna 2011. godine nisu uvelike utjecale Assada i njegovu odlučnost da ostane na vlasti u državi. Cilj tih sankcija nametnutih od strane SAD-a je bilo onemogućavanje Assadu da se na bilo koji

način bori protiv opozicije i civila. U travnju 2011. godine odredbom 13572 SAD je blokirao imovinu svih sirijskih državnika koji su radili protiv opozicije u smislu kršenja ljudskih prava ili bilo kakvog oblika represije nad prosvjednicima. Već nakon mjesec dana od sankcija, uvedene su nove sankcije koje su se odnosile na imovinu predsjednika Sirije Bashar al-Assada i drugih visokih sirijskih dužnosnika. No, kako se sami sukob pojačavao u svim regijama u državi, SAD je uveo dodatne sankcije u kolovozu koje su se odnosile na zabranu bilo koje vrste financijskog ulaganja u Siriju od strane američkih državljana, zabranu uvoza nafte i sličnih derivata iz Sirije te zabrana američkim državljanima da sudjeluju u novčanim transakcijama koje su vezane za naftne derivate iz Sirije (URL 71).

U kolovozu 2013. godine, kada se rat proširio u sve dijelove Sirije, sirijska vojska je od strane međunarodne zajednice bila optužena da je u borbama koristila zabranjeni bojni otrov u Damaska tijekom borbi s opozicijom. Tadašnji američki predsjednik Barack Obama od Kongresa je zatražio da američko vojno zrakoplovstvo izvede napade na sirijsku vojsku zbog ugrožavanja života civilnog stanovništva Damaska. Rezolucija nikada nije došla na glasovanje u Kongresu zbog sirijskog odricanja čitavog kemijskog oružja prema sporazumu kojeg su izradile Sjedinjene Američke Države i Rusija (URL 70).

Sjedinjene Američke Države su krenule podupirati sirijsku opoziciju još 2012. godine u vrijednosti od 25 milijuna američkih dolara radijske opreme i drugih komunikacijskih uređaja (URL 72).

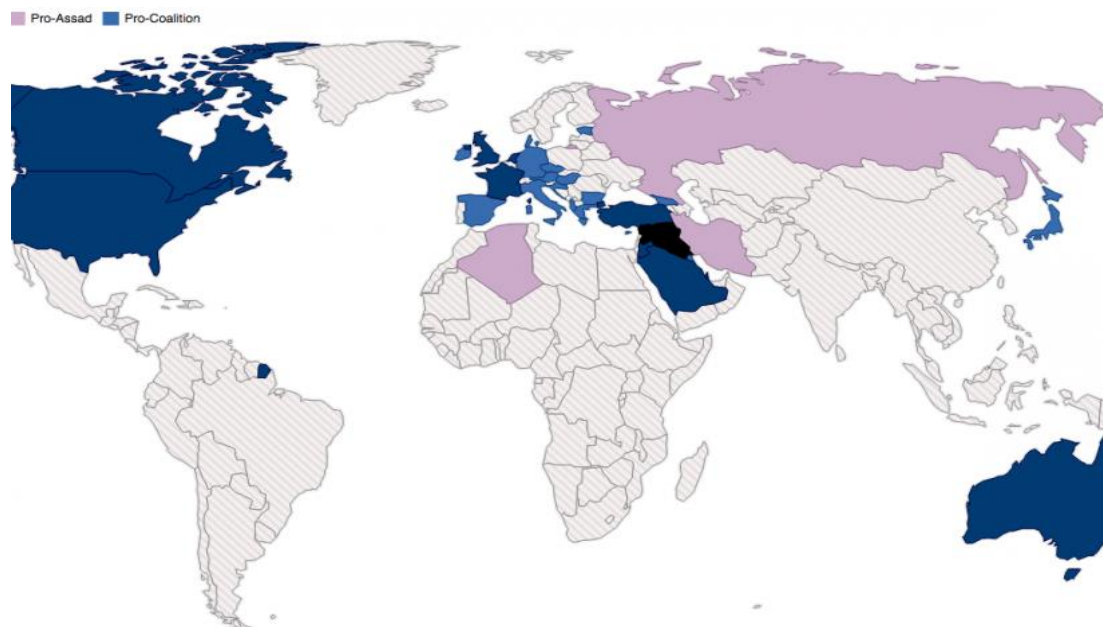
No, to nije bio jedini način na koji je SAD podupirao borbu protiv Bashar al-Assada. CIA (*Centralna obavještajna agencija*) i Pentagon su kroz operaciju *Timber Sycamore* obučavali članove *Slobodne sirijske vojske* koji predstavljaju umjerenu opoziciju u Siriji. Ipak, ovakvo stanje je iskoristila i Saudijska Arabija koja je kroz novčana sredstva podupirala opoziciju i islamističke skupine te slanjem oružja i opreme u Siriju. Sjedinjene Američke Države su prekinule program *Timber Sycamore* u proljeće 2013. godine (URL 73).

Oružje koje je SAD slao umjerenoj opoziciji je bilo ograničeno jer su postojale sumnje da bi neko naprednije oružje moglo završiti u rukama islamističkih skupina koje su dio *Jabhat al-Nusre* ili nekih drugih skupina koje s njima surađuju (Tan i Perudin, 2019).

Kako se rat odvijao tijekom 2013. godine te osvajanjem velikog dijela Sirije u 2014. godini od strane *Islamske Države*, pa tako i Iraka, Sjedinjene Američke Države su razmatrale vojno intervenirati protiv *Islamske Države*. Koalicija predvođena Sjedinjenim Američkim Državama je 9. kolovoza 2014. godine pokrenula prve zračne udare protiv *Islamske Države* u Iraku, da bi

22. rujna pokrenula zračne napade na pozicije boraca *Islamske Države* koji se nalaze u Siriji (URL 74).

Koalicija (Slika 25) je za zadaću imala pet točaka po kojima se vodio rat protiv *Islamske Države*. Pružanje vojne potpore partnerima (uglavnom se odnosi na kurdske i iračke snage), ometanje protoka stranih boraca koji su dolazili na područje pod kontrolom *Islamske Države*, zaustavljanje financiranja *ID*-a, rješavanje humanitarnih kriza u regiji te razotkrivanje *ID*-a. Neke države članice šalju oružja, opremu i savjetnike u borbi protiv *Islamske Države*, uključujući mnoge europske zemlje pa i zemlje Bliskog istoka (URL 75).

Slika 25. Karta s prikazom članova koalicije u borbi protiv Islamske Države (plava boja) (URL 76)

11. POSLJEDICE RUSKE VOJNE INTERVENCIJE

Povijest odnosa između Moskve i Damaska seže još u vrijeme srednjeg vijeka u 10. i 11. stoljeću kada su Rusi posjećivali područje današnje Sirije zbog religijskih i trgovačkih razloga. Ruska pravoslavna Crkva je tijekom čitavog srednjeg vijeka uložila mnogo novaca kako bi zaštitila hodočasnike od pljačkaša koji bi išli hodočastiti u sveti grad Jeruzalem. Takvi pozitivni

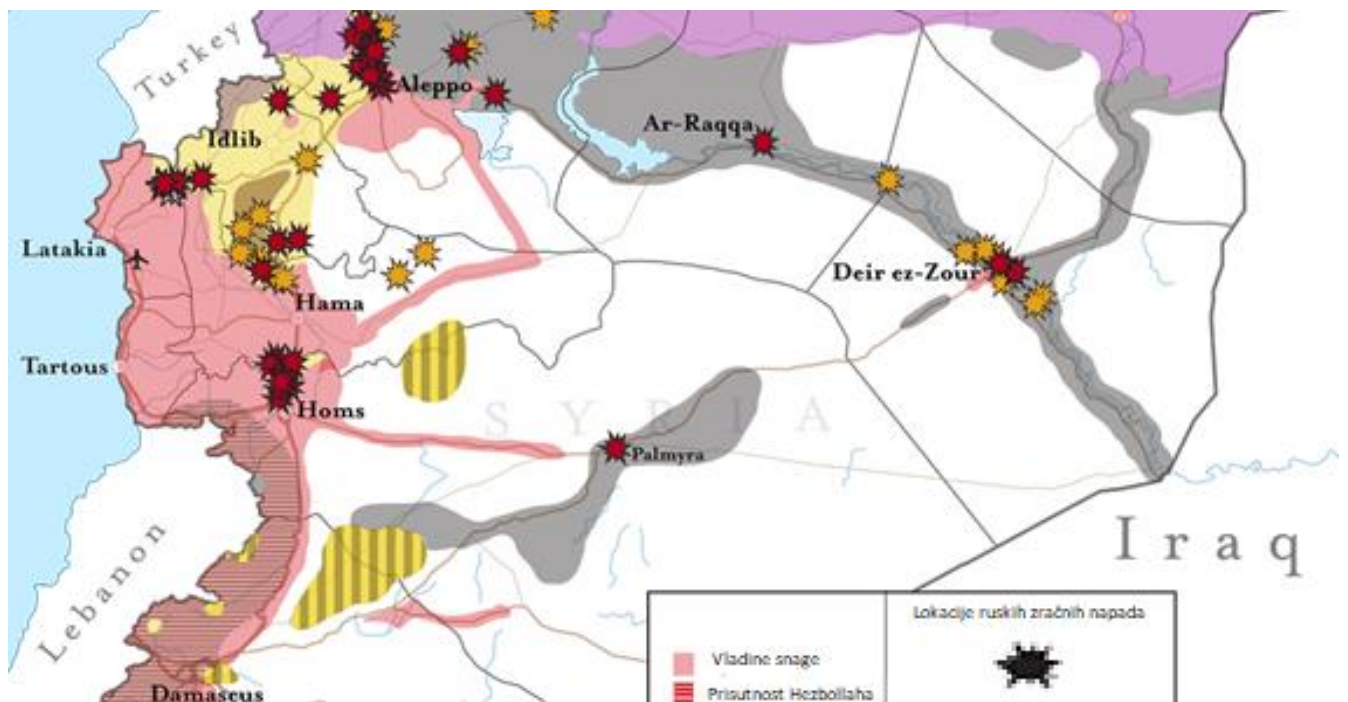
odnosi između dvije zemlje su se očuvali sve do 1917. i dolaskom komunista na vlast u Rusiji te osnivanjem komunističkog SSSR-a. SSSR, država u kojoj je ateizam bio glavna stavka, više nije imao interesa u očuvanju prijateljskih odnosa između sirijskih muslimana i ruskih kršćana koji se gradio stoljećima. SSSR je svoj interes na Bliskom istoku bazirao na težnji da se u tim državama dogodi komunistička revolucija te da će kroz takve komunističke države proširiti svoj utjecaj na Bliski istok (Bartz, 2016).

Tijekom početka rata u Siriji, tadašnji ruski predsjednik Medvedev je smatrao kako se Assad neće moći održati dugo na vlasti ukoliko ne prihvati određene političke želje opozicije i prosvjednika. Rusi su 2011. tvrdili da stanje u Siriji ne predstavlja nikakvu međunarodnu prijetnju već da rat predstavlja značajnu opasnost za Bliski istok, pogotovo kada se govori o uplitanju stranih političkih krugova u unutarnje poslove Sirije koja je međunarodno priznata država. Dolaskom na vlast sadašnjeg ruskog predsjednika Vladimira Putina u 2012. godini, ruska politika je postala agresivnija prema međunarodnoj zajednici i svima koji ne podržavaju vladu Bashar al-Assada. Rusija je tijekom 2012. godine blokirala sve sankcije i glasanja za intervenciju protiv Sirije. Isporuka ruskog oružja koje je prijeko bilo potrebno sirijskoj vojsci za obranu države je nastavljena bez diplomatskih posljedica koje bi ozbiljno ugrozile sirijsku vladu. Nakon UN-ovih sankcija i kritiziranja Assadovog režima od strane *Arapske Lige*, Rusi su odbili slijediti njihovu politiku protiv Sirije te nisu podržavali ni jednu rezoluciju i mjere koje bi ugrozile Assadovu vlast. Rusija je nakon odbijanja rezolucija i mjera surađivala s Kinom te drugim članicama *BRICS*-a kroz Ujedinjene narode kako ne bi došlo do bilo kakve strane vojne intervencije. Osim što Rusija štiti Assada kao saveznika na Bliskom istoku kojem prodaju velike količine oružja, Rusi imaju i druge ekonomske interese u Siriji. Godine 2005. ruska kompanija *Tatneft* je potpisala ugovor o istraživanju i razvoju novih naftnih i plinskih postrojenja u Siriji. Također, kompanija *Stroytransgaz* je pokrenula istraživanje i vađenje plina u blizini u Siriji. Ruske kompanije su također dobile i građevinski ugovor na arapskom plinovodu koji povezuje Egipat s Turskom što Siriju čini iznimno važnom energetsom tranzitnom zemljom. No ovakvo ulaganje u državu koju ne podupire većina okolnih zemalja Bliskog istoka čije su zalihe plina i nafte količinski puno veće s obzirom na one u Siriji mogu imati negativne posljedice za buduće ugovore ruskih kompanija (Allison, 2013).

Rusija osim što ima ekonomske dobitke u Siriji, vrlo važna je i luka Tartus, koja predstavlja jedinu rusku pomorsku bazu na Sredozemlju. Tijekom kolovoza i rujna 2015. godine, rusko ratno zrakoplovstvo je došlo u Siriju skupa s svim osobljem koje je potrebno da

održava zrakoplove. Već 30. rujna rusko ratno zrakoplovstvo je izvelo prve zračne udare na položaje boraca *Islamske Države* (Allcock, 2016).

U vremenskom razdoblju od 30. rujna pa do 3. studenog 2015. godine rusko zrakoplovstvo je u 1631 letu bombardiralo 2083 mete. Čak 80% meta su bili položaji opozicije dok su ostatak bili položaji *Islamske Države*. Istovremeno, sirijska vojska je uz pomoć raznih milicija pokrenula ofenzivu na čak šest različitih frontova, pet protiv opozicijskih položaja dok je šesti front bio protiv *Islamske Države*. Cilj ruske intervencije je bilo spašavanje položaja sirijske vojske koji su se tijekom 2015. našli u vrlo nepovoljnom položaju. *Islamska Država* je tijekom čitave 2015. godine napredovala prema zapadnoj Siriji dok su opozicijske snage na sjeveru napredovale u provinciji Latakiji. Zapadni dio grada Aleppa je također bio u teškoj poziciji s obzirom da su opozicijska pojačanja svakodnevno stizala u grad i okolice iz provincije Idlib pa je upravo to područje najveće aktivnosti ruskog ratnog zrakoplovstva (Slika 26) (Lucas, 2015).

Slika 26. Prikaz aktivnosti ruskog vojnog zrakoplovstva u Siriji prvih mjesec dana intervencije (URL 77)

Prvi međunarodni incident koji je obilježio početak ruske intervencije je rušenje ruskog bombardera od strane Turske. Naime 24. studenog rusko je zrakoplovstvo za zadaću imalo

uništenje ciljeva koji se nalaze u blizini sirijsko-turske granice na sjeveru zemlje koji su bili pod kontrolom opozicije. Prema navodima Ankare ruski avion se nalazio u zračnom prostoru Turske dok su Rusi tvrdili da se avion nalazio 6 kilometara od sirijsko-turske granice unutar teritorija Sirije. Ovaj incident je obilježio rusku intervenciju u 2015. godini te je povećao tenzije između Rusije i Turske. Ruski zračni napadi su se nastavili tijekom cijele 2015. godine, pogotovo oni protiv opozicije na istočnom dijelu grada Aleppa i njegovoj okolini. Ruska intervencija je uvelike promijenila stanje na terenu u Siriji omogućivši sirijskoj vojsci da zauzme ključne strateške točke s kojih će krenuti u ofenzivna djelovanja protiv opozicije na sjeveru i *Islamske Države* na istoku Sirije (Lucas, 2015).

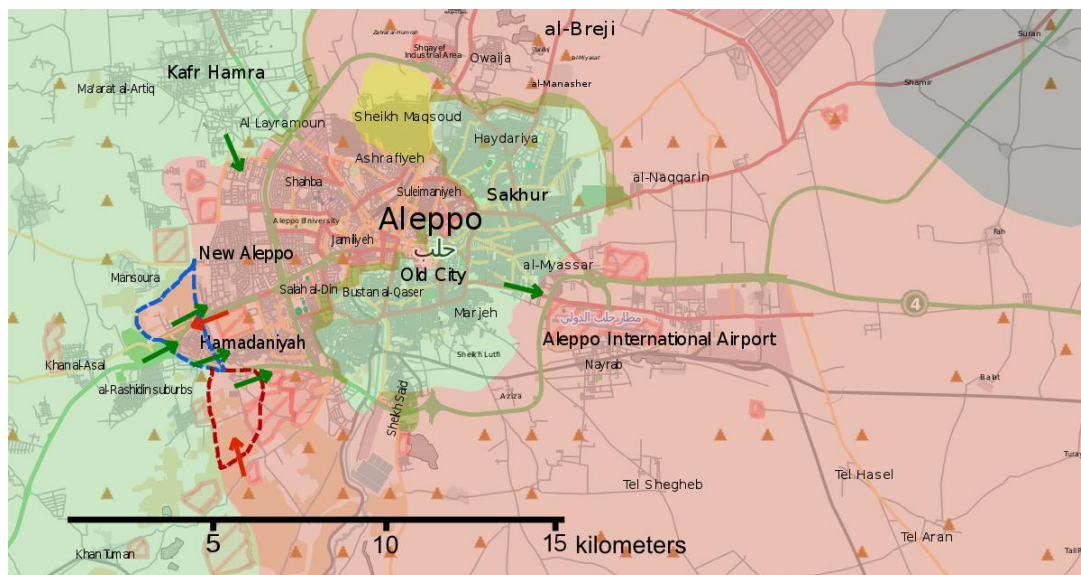
11.1 Bitka za Aleppo

Opozicija je tijekom borbi u 2013. godini osvojila čitav istočni Aleppo, sve prilaze gradu sa sjeverne, istočne i zapadne strane. Vladine snage su se nalazile potpuno okružene u zapadnom dijelu grada te na području jugoistočno od Aleppa. Tijekom 2014. i 2015. godine sirijska je vojska uspjela osloboditi prilaze zapadnom dijelu grada s ostatkom teritorija koju kontrolira Assad, dok se situacija u 2015. godini dodatno zakomplicirala kada se istočno od grada Aleppa pojavili borci *Islamske Države*. Neke od grupa koje su činile opoziciju u Aleppu su *Ahrar Syria brigada*, *al-Ansar brigada*, *Jaysh al-Mujahideen* te su zajedno činili *Sirijsko revolucionarno vijeće* uz mnoge druge manje skupine. Na strani opozicije su se također borili *Jabhat al-Nusra*, *Islamski Front s Harakat Ahrar al-Sham* skupinom te *al-Tawheed brigadom* (URL 78).

Nakon vojnih operacija sirijske vojske i milicija potpomognutih Iranom i ruskim ratnim zrakoplovstvom u 2016. godini te zauzimanjem ključnih točaka sa sjeverne i južne strane grada Aleppa, stvorio se preduvjet za oslobađanje grada. Humanitarna katastrofa koja se dogodila u razdoblju od 2012. do 2014. godine za stanovnike zapadnog dijela grada je zaprijetila stanovnicima istočnog Aleppa koji je pod kontrolom opozicije. Islamski ekstremisti su se u više navrata sukobljavali s malobrojnim jedinicama umjerene opozicije u Aleppu čija je prisutnost u dijelovima grada bila beznačajna s obzirom na brojnost islamističkih skupina. Nakon što je

sirijska vojska zatvorila obruč oko istočnog dijela grada, opozicija je uz pomoć raznih stranih i domaćih boraca i pojačanja iz provincije Idlib uspjela probiti obruč te se stanje vratilo na početno. Ipak, sirijska vojska koja je bila bolje opremljena u tehnici i uz pomoć ruskog zrakoplovstva, ponovno je zatvorila obruč oko istočnog dijela grada što je u redovima opozicije stvorilo međusobno nepovjerenje i međusobne sukobe (Slika 27). Sirijska vojska je uz pomoć *Hezbollah*a i šijitskih milicija osvojila istočni dio grada a opozicijskim borcima su ostavljene dvije opcije, da uz amnestiju prijeđu u redove sirijske vojske, što su mnogi prihvatili, i evakuaciju s lakim naoružanjem u provinciju Idlib koja je pod kontrolom opozicije. Obitelji opozicijskih boraca su zajedno s njima napustile Aleppo dok su mnoge obitelji koje je opozicija koristila kao živi štit ostale pod zaštitom vladinih snaga i ruske humanitarne pomoći (URL 31).

Decentralizacija i manjak koordinacije s umjerenom opozicijom i preuzimanje vojnog vodstva od strane ekstremnih islamističkih skupina je definitivno jedan od razloga zašto je opozicija izgubila mnoge položaje tijekom ljeta i jeseni 2016. godine. Decentraliziranost vodstva te svojevoljno djelovanje mnogih brigada i skupina u Aleppu i njegovoj okolini je opoziciju, prvenstveno onu umjerenu, stavilo u tešku poziciju. Unutarnji sukobi između umjerene opozicije i islamista u 2016. godini je doseglo vrhunac od početka samoga rata (Lister, 2016).

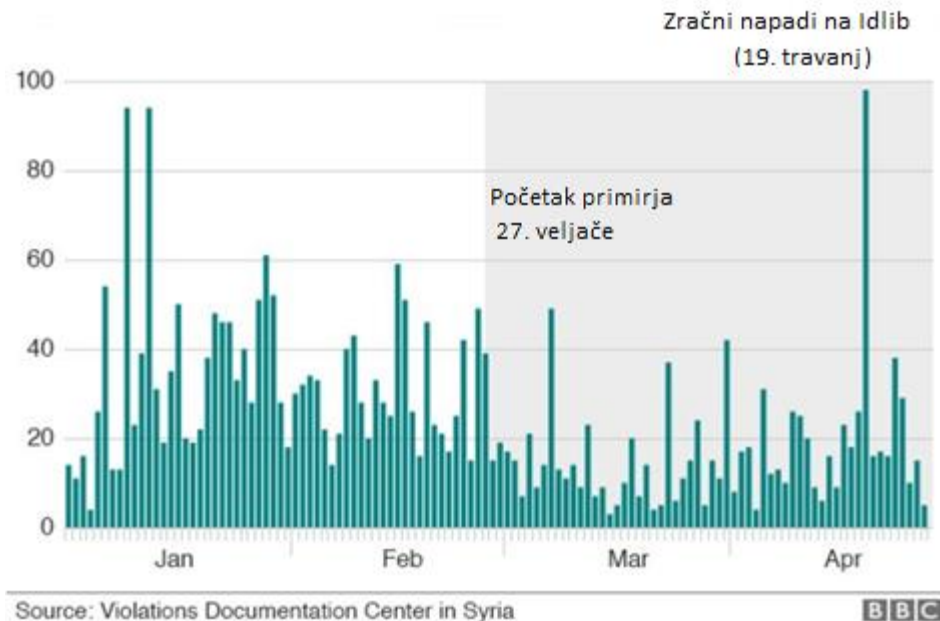

Slika 27. Karta s prikazom napredovanja vladinih snaga u gradu Aleppu 2016. godine (crvena boja) (URL 79)

Mnogobrojna ubojstva visokog zapovjednog kadra *Slobodne sirijske vojske* od strane *al-Nusre* i *Islamske Države* koja je djelovala istočno od grada Aleppa te osvajanje zatvora i puštanje na slobodu ekstremista je još jedan od razloga nekoordiniranog djelovanja opozicijskih snaga (Grant i Kaussler, 2019).

11.2 Civilna stradanja i humanitarne organizacije u Aleppu i Siriji

Tijekom bitke za Aleppo, prema podacima *Centra za dokumentaciju prekršaja* (*Violations Documentation Center* ili *VDC*), tijekom petogodišnjeg sukoba između opozicije i vlade smrtno je stradalo je 24 462 civila. Na području grada Aleppa od početka rata pa do konačne bitke 2016. godine dogodilo se 14 ofenzivnih djelovanja opozicije i vladinih snaga. Kako su se ofenzive događale, broj stradalih civila (prvenstveno od zračnih i artiljerijskih napada) se povećavao, pogotovo onda kada bi u ofenzivna djelovanja krenule vladine snage (slika 28). Razlog tomu je bolja tehnička opremljenost sirijske vojske naspram opremljenosti opozicijskih snaga u gradu i okolici. No, to ne znači da se broj civilnih žrtava nije povećavao onda kada su u pitanju ofenzivna djelovanja opozicije koja je kroz čitav rat u Aleppu koristila razorne eksplozivne naprave tzv. kućne izrade s kojima su s namjerom gađali civilna područja u zapadnom dijelu grada (Grant i Kaussler, 2019). Tijekom potpisivanja primirja vojna djelovanja pa samim time i broj civilnih žrtava se smanjivao (slika 28) da bi ste isti broj povećao tijekom napada na provinciju Idlib 19. travnja 2016. godine.

Slika 28. Civilne žrtve rata u Siriji tijekom prvih četiri mjeseca 2016. godine u Siriji (URL 89)

Humanitarni rad SAD-a tijekom 2012. i 2013. godine je uvelike spriječio humanitarnu katastrofu na sjeveru Sirije (Tan i Perudin, 2019) pa tako i humanitarni rad Rusije koja je kroz razne institucije i organizacije od 2016. godine pa nadalje, aktivno sudjelovala u mirovnim procesima u Siriji. Sirija je aktivno preko *Centra za pomirenje sukobljenih strana u Siriji* sudjelovala u mnogim pomirbenim procesima između vlade i opozicije. Također na području Sirije su djelovale i druge organizacije kao što je bila *Ruska humanitarna misija* koja je usko vezana uz državne institucije Rusije pa tako i *Ruske pravoslavne Crkve*. *Centar za pomirenje sukobljenih strana u Siriji* je projekt koji je usko vezan uz Ministarstvo obrane Rusije te je aktivno sudjelovalo u predaji boraca opozicije u predgrađima glavnog grada i dijelovima južne Sirije. Rusija ne samo da je stvarala humanitarne organizacije u području grada Aleppa već čitave Sirije kroz vremenski period od 2016. godine pa sve do danas (veljača 2022. godine). Broj humanitarnih misija između studenog 2018. godine i travnja 2020. godine je iznosio 753 misija na 244 lokacije diljem Sirije. Pridobivanjem lokalnog stanovništva kroz razne humanitarne misije i organizacije Rusija je osim vojnog prisustva u Siriji definitivno proširila svoj utjecaj na civilno stanovništvo te na Bliski istok dok se istovremeno smanjivao utjecaj zaljevskih zemalja i drugih političkih protivnika Bashara al-Assada (URL 81).

12. TIJEK RATA OD 2017. GODINE

Nakon što je sirijska vojska izašla kao definitivni pobjednik u bitki za Aleppo, rat je još bio daleko od završenog. Sirijska vojska i njeni saveznici su se morali obračunati s *Islamskom Državom* na istoku zemlje te s opozicijom na području Damaska, Homsa i Dare. Gotovo u isto vrijeme kada je sirijska vojska opsjedala istočni dio Aleppa Turska je vojno intervenirala protiv *Islamske Države* sjeverno od Aleppa. Turci su odbacili *Islamsku Državu* od turske granice te su krenuli napredovati prema jugu, no sirijska vojska je nakon završene bitke za Aleppo veliki dio vojske premjestila na istok, onemogućavajući Turcima daljnji prodor u Siriju. Opasnost od *Islamske Države* se pojačavala tijekom napada sirijske vojske na Aleppo pa se vojska borila na 4 fronta istovremeno. Prvi front je onaj u gradu Aleppu dok je drugi u Latakiji protiv opozicije, treći front je protiv *Islamske Države* koja je prijetila zapadnim prilazima grada Aleppa te četvrti u pustinji na potezu Damask-Deir Ez-zor (URL 36).

Sirijska vojska je tijekom 2017. godine imala zadaću deblokirati grad Deir Ez-zor koji je skoro od početka rata bio u potpunom okruženju, prvo opozicije, pa pojavom *al-Nusre* te u konačnici *Islamske Države*. *Islamska Država* je uspjela ovladati većim dijelom istočne Sirije zahvaljujući korištenju samoubilačkih napada te brzim i pokretnim jedinicama koje su koristile taktiku napad-povlačenje protiv sirijske vojske i opozicije koja je izgubila skoro sva uporišta u tom dijelu države (URL 82).

Nakon što je *al-Nusra* doživjela poraz od strane *Islamske Države* u istočnoj Siriji, *Islamska Država* je pojačala svoj pritisak na Deir Ez-zor kojeg je branila sirijska vojska uz pomoć sunitskih plemena koja su ostala vjerna Assadu. Ipak, mnoga sunitska plemena iz okolice grada su svoju odanost iskazali *Islamskoj Državi* koja je pod svaku cijenu htjela osvojiti grad. Ovakva kompleksna situacija na terenu i rat kojeg su vodila plemena koja su godinama živjeli u miru je stvorilo vrlo tešku političku i vojnu situaciju (al-Baalbaky i Mhidi, 2018).

Plemenski sustav u istočnoj Siriji je svoju dugogodišnju podijeljenost upravo pokazao za vrijeme rata kada su se plemena koja podupiru tradicionalni način života, priključila redovima *Islamske Države*, dok su plemena koja nemaju ekstremniji pogled ostali vjerni Assadu. Kurdi su istodobno sa sjeverne strane potiskivali *Islamsku Državu* koja je izgubila i veliki teritorij u susjednom Iraku, dok je u isto vrijeme sirijska vojska napredovala prema Deir Ez-zoru iz smjera Damaska (Awad, 2018).

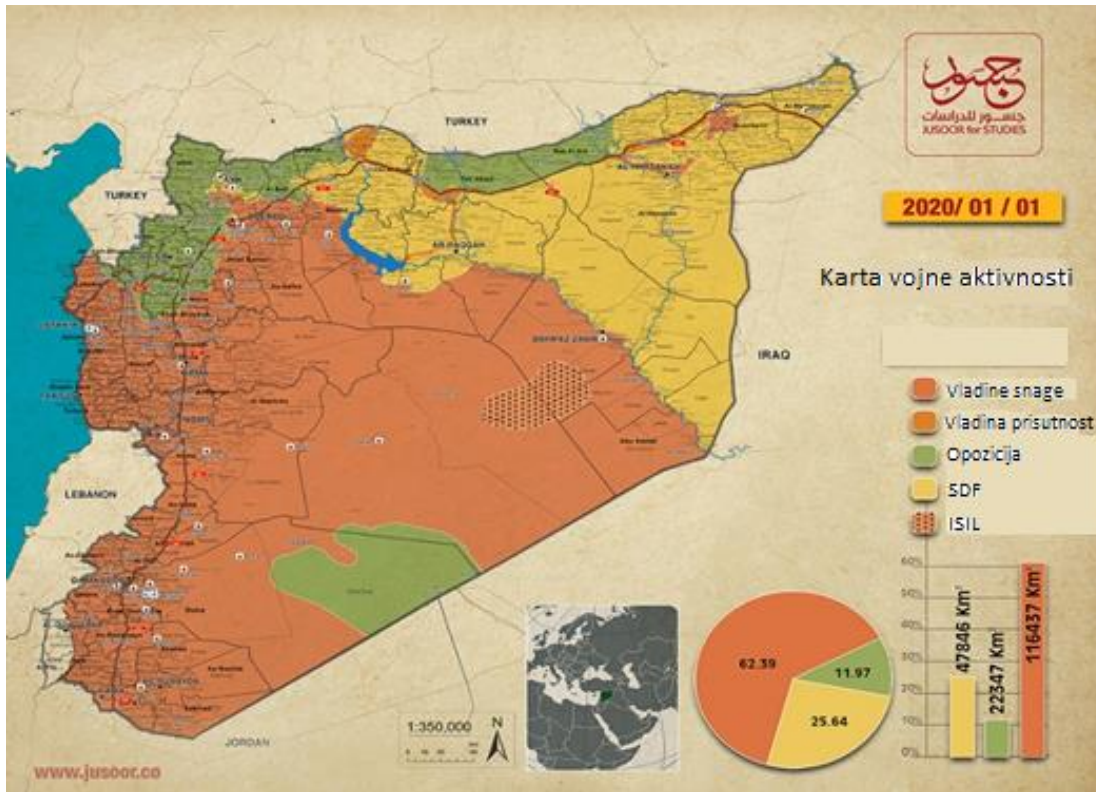
Nakon poraza *Islamske Države* te deblokade Deir Ez-zora 2017. godine sirijska je vojska krenula u oslobađanje čitavog područja do rijeke Eufrat, dok je istočno od te rijeke djelovao *SDF (Sirijske demokratske snage)* koji predstavlja koaliciju svih oružanih skupina Kurda u Siriji potpomognutim koalicijom predvođenom Sjedinjenim Američkim Državama (Awad, 2018).

12.1 Kurdsko napredovanje protiv Islamske Države te geopolitički utjecaj SAD-a

Pokušaj Sjedinjenih Američkih Država da naoruža i obuču umjerenu opoziciju tijekom početnih sukoba nije dao konkretne rezultate na političkoj i vojnoj sceni u Siriji. Nakon što su glavnu političku i vojnu inicijativu u opoziciji 2013. godine preuzeli islamisti te prekidom američke pomoći opoziciji, nakon ruske intervencije u rujnu 2015. godine, SAD-u je pod hitno trebao saveznik kako ne bi izgubio utjecaj na Bliskom istoku koji se s vremenom krenuo smanjivati. Sjedinjene Američke Države su svoje buduće saveznike vidjeli u Kurdima koji su jedan od glavnih nositelja rata protiv *Islamske Države* u Siriji i u susjednom Iraku. Iz početka neorganizirana skupina boraca koja se borila protiv *Islamske Države* tijekom njenog najvećeg vojnog uspjeha u 2014. godini je uz pomoć SAD-a prerasla u glavnog neprijatelja *Islamske Države* u zapadnom Iraku i istočnoj Siriji. Kurdi su uz pomoć SAD-a formirali *Sirijske demokratske snage (SDF-Syrian Democratic Forces)* 10. listopada 2015. godine, samo 11 dana nakon ruske intervencije što je pokazalo američku političku nakanu u Siriji. *Sirijske demokratske snage* je prilikom formiranja činilo 12 različitih vojnih skupina među kojima je glavnu inicijativu imao *YPG (Jedinice narodne zaštite)*. *SDF-u* su se također priključile i arapske vojne skupine koje su se u 2012. godini borili protiv Assadovog režima, jedna od takvih skupina je bila *Revolucionarna brigada Raqqa*. Napredovanje *SDF-a* je uvelike omogućilo američko ratno zrakoplovstvo te koordinacija između saveznika (al-Qaddah i al-Hijjah, 2016).

Tijekom napada sirijske vojske na položaje oko Deir Ez-zora u 2017. godini, *SDF* je istovremeno pokrenuo veliku ofenzivu koji je odbacio *Islamsku Državu* prema jugoistoku što je predstavljalo svojevremenu utrku za naftna polja oko Deir Ez-zora (URL 83). U prosincu 2017. godine *Islamska Država* je bila u potpunosti poražena u susjednom Iraku. Sirijska vojska oslobodila je u 2018. godini sav teritorij od *Islamske Države* u Siriji (Slika 29), ne računajući povremene napade određenih terorističkih ćelija koji se odvijaju i u 2022. godini. Sirijska vojska je također tijekom 2018. godine zauzela sva opozicijska uporišta južno od Damaska

osim na granici s Jordanom se od tog trenutka sirijska vojska borila na samo dva fronta i to u provincijama Latakiji i Idlibu (URL 36).

Slika 29. Karta s prikazom stanja u Siriji 2020. godine, SDF predstavlja žutu boju (URL 84)

12.2 Turska intervencija i njena uloga u ratu

Turska, kao sjeverni susjed Sirije i jedina članica NATO saveza koja graniči sa Sirijom, je iznimno važna geopolitička jedinica u ovom sukobu i njegovom daljnjem razvoju. Tijekom 2011. i 2012. godine Turska je aktivno obučavala i opremala opoziciju oružjem te svojim političkim stajalištem ni na koji način nije podržavala ostanak Assada na vlasti. Širenje *Islamske Države* na sjever Sirije ugrozilo je i sigurnost Turske koja se pripremala za vojnu intervenciju koja je trebala odbaciti *Islamsku Državu* dalje od granice. Turska je ovu vojnu intervenciju nazvala *Štit Eufrata* te se pozivala na 51. članak povelje Ujedinjenih naroda prema kojem svaka članica ima pravo na samoobranu. Turskoj, ne samo da su bili ugroženi granični prijelazi već i sami gradovi uz granicu što je bio dovoljan povod za intervenciju. No, napredovanje i prijetnja *Islamske Države* na sjeveru Sirije nije bila jedina prijetnja za Tursku. Prema turskim navodima prijetnju su predstavljali i Kurdi koji su tijekom 2015. i 2016. osvojili mnoga područja koja su

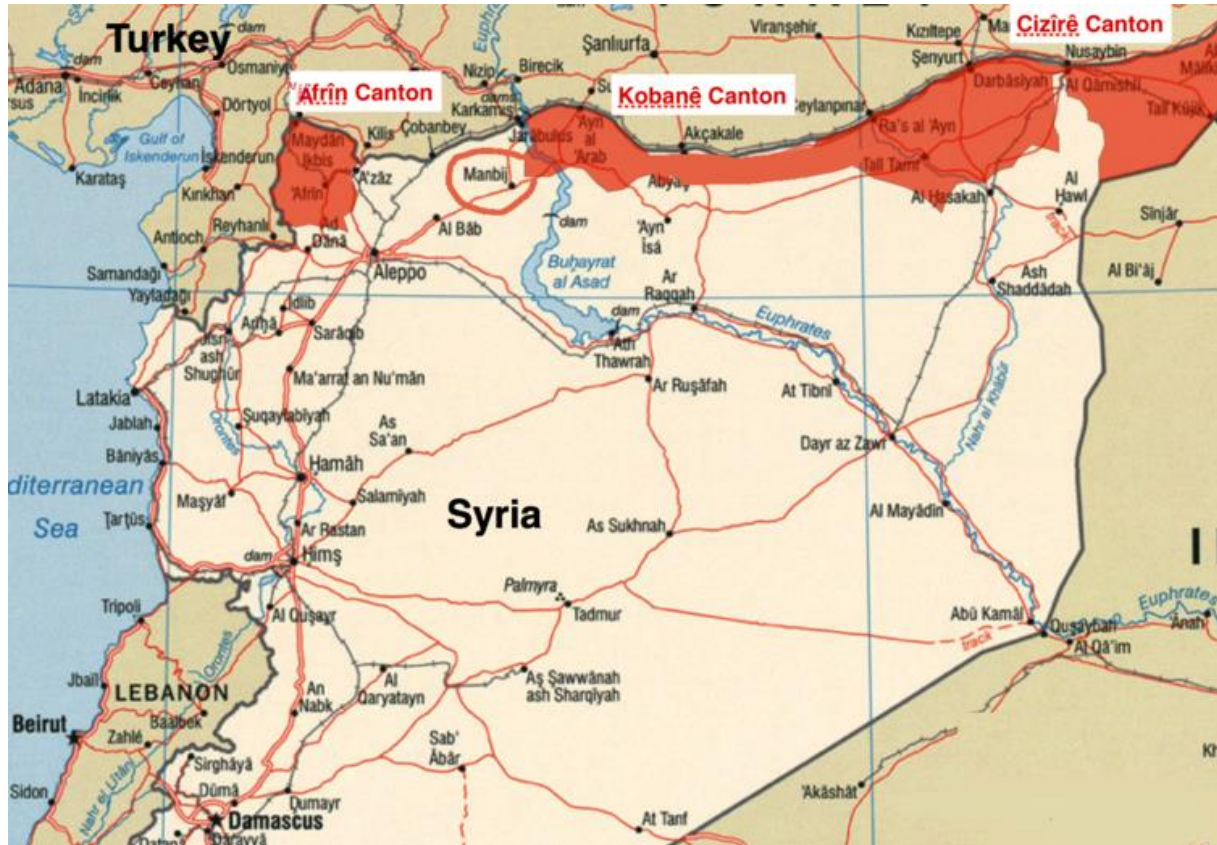
bila pod kontrolom *Islamske Države*. Turska vojska je 24. kolovoza 2016. pokrenula vojnu operaciju te je odbacila *Islamsku Državu* dalje od granice prema jugu, u isto vrijeme kada je to sa zapadne strane napravila i sirijska vojska kako se ne bi proširio turski utjecaj na Siriju (Yeşiltaş i dr., 2017).

Komunistička partija Kurdistana (PKK) ima dugu povijest terorističkih aktivnosti u susjednoj Turskoj, čija je aktivnost strogo zabranjena u državi te se smatra terorističkom organizacijom. Ova stranka ima usku suradnju sa *Strankom demokratske unije* čije je vojno krilo bilo podržano od strane Sjedinjenih Američkih Država u borbi protiv *Islamske Države* tijekom 2015. i 2016. godine. Iako turska vojska nije bila izravno u sukobu s Kurdima u 2012. godini, ona je podupirala opozicijske i islamističke snage da zaustave napredovanje Kurda u sjevernoj Siriji. Druga vojna intervencija koju je pokrenula Turska 2018. godine nazivala se *Maslinova grančica* kojoj je cilj bio odbaciti kurdske milicije dalje od turske granice, pogotovo one grupe koje su bile koncentrirane oko grada Afrina. Turska se opet pozivala na 51. članak povelje Ujedinjenih naroda pod izgovorom da kurdske milicije na sjeveru Sirije usko surađuju i koordiniraju napade na turske vojarne i vojnike zajedno s *Komunističkom partijom Kurdistana* koja djeluje u Turskoj. Sjedinjene Američke Države, Velika Britanija i Rusija su podržale ovu operaciju dok su Njemačka i Francuska postale zabrinute zbog moguće humanitarnu katastrofu u ovom dijelu države (al-Hilu, 2021).

Turci su uz pomoć sirijskih Turkmena 16. ožujka intenzivno bombardirali Afrin u kojem je smrtno stradalo 18 civila. Kurdi nisu bili u stanju obraniti ovo područje od Turske i njihovih saveznika zbog više razloga. Prvi je razlog nedostatak potpore SAD-a koji je glavni kurdski saveznik u Siriji, drugi je razlog nedovoljna koordinacija između sirijske vojske i Kurda koji su odbili pomoć iz Damaska i razmještaj trupa na granici s Turskom. Treći razlog je mogućnost da Kurdi dovedu veća pojačanja iz istočne Sirije, što bi Turcima omogućilo napredovanje i u tome području (Slika 30). Sjedinjenim Američkim državama obrana Afrina nije bila prvenstveni cilj već joj je prvenstveni cilj bilo očuvanje naftnih polja istočno od Eufrata koja su pod kurdsom kontrolom u području kojeg naseljavaju samo Arapi (URL 85).

Treća i najveća vojna operacija koju je Turska izvela na teritoriju Sirije zvala se operacija *Proljeće mira* koja je počela 9. listopada 2019. godine. Cilj joj je bilo stvaranje sigurnosne zone u sjeveroistočnom dijelu sirijsko-turske granice iz koje su *PKK* i *YPG* navodno ugrožavale sigurnosno stanje u Turskoj (Slika 30). Turska je također namjeravala to područje naseliti sirijskim izbjeglicama koje su prijašnjih godina napustile zemlju. Vrijeme napada turske vojske i turkmenskih militanata je bilo kritizirano od strane međunarodne zajednice. Naime, napad se

dogodio nedugo nakon povlačenja američkih trupa koje su zajedno s pripadnicima *Sirijskih demokratskih snaga* patrolirale u tom području (URL 86).

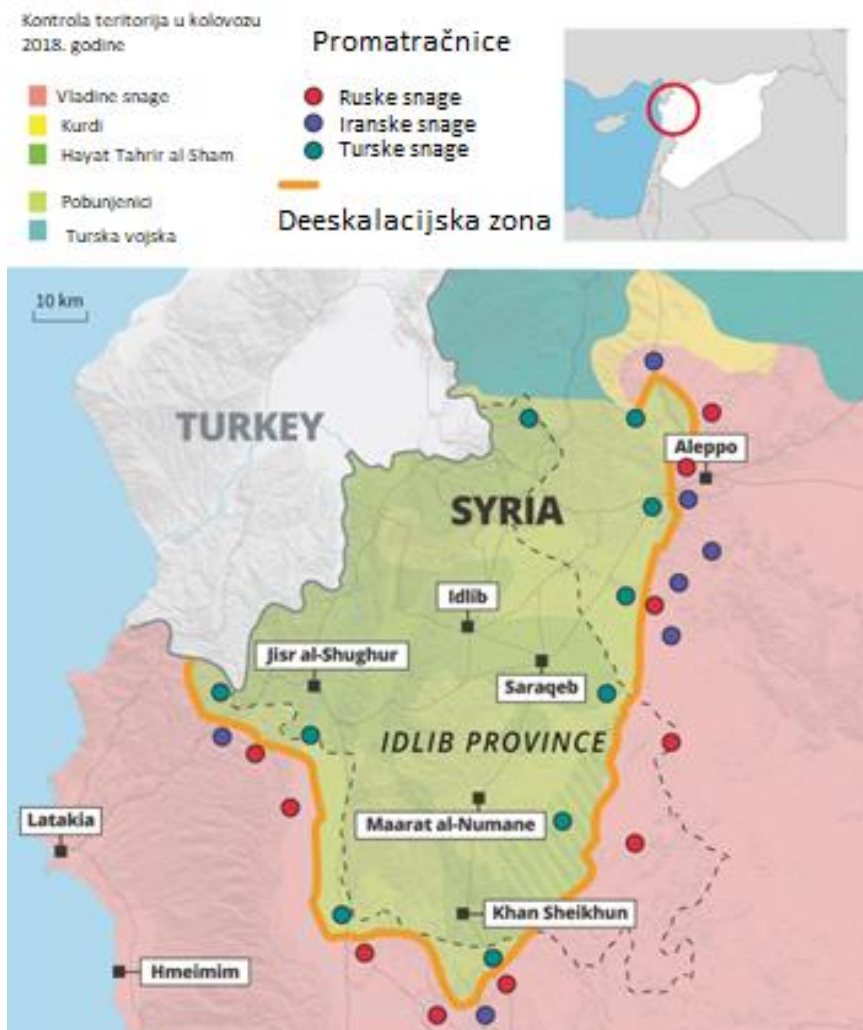
Slika 30. Osvojeno područje u Siriji nakon 3 vojne operacije turske vojske (crvena boja) (URL 80)

Sirijski predsjednik Bashar al-Assad je ostao odlučan u vraćanju čitavog teritorija države pod svoju kontrolu. Ipak, Assad je izbjegavao ući u izravan sukob s Turcima što bi imalo negativne posljedice za Siriju. Turska prisutnost istočno od Eufrata smetala je Kurdima i Assadu pa su sirijski dužnosnici poslali pisma Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda tražeći da se Turska povuče iz Sirije i zaustavi agresiju na Siriju. Sirijska vlada nije direktno optuživala Turke kao narod za agresiju već je navodila kako je agresiju izvršio Erdoganov režim odnosno turski režim. Sirijski dužnosnici navode kako Turska aktivno radi na prisiljavanju sirijskih građana da dobiju turske osobne iskaznice, uvođenju turskog jezika u škole na okupiranom području te nasilnoj demografskoj promjeni i turcifikaciji stanovništva (Kizilkaya i dr., 2021).

12.3 Provincija Idlib i smanjivanje sukoba

Nakon što je sirijska vojska oslobodila velik dio područja od opozicije i islamista u središnjem i južnom dijelu države, jedino ozbiljno preostalo uporište opozicije i islamističkih ekstremista je provincija Idlib na sjeveru države. Sirijska vojska je tijekom 2017. godine pokrenula uspješnu ofenzivu koja je odbacila opoziciju i islamiste prema sjeveru koji su bezuspješno uspijevali vratiti izgubljena područja. Također veliki broj opozicijskih boraca s juga države je kroz amnestiju imao pravo povući se u provinciju Idlib (URL 36). Ipak, ovakva ofenziva je ugrožavala civilno stanovništvo provincije Idlib te je zbog moguće humanitarne katastrofe i gubitka ljudskih života djelovanjem Rusije i Turske na ovom području nastala zona deeskalacije u svibnju 2017. tijekom Astanskog procesa. Astanski proces se odvijao u Astani, glavnom gradu Kazahstana 2017. godine između opozicije i vladinih predstavnika, uključujući također i predstavnike svih zemalja koje su izravno ili neizravno uključene u sukob. Cilj procesa je bilo razmatranje o prestanku ratnih operacija zbog moguće humanitarne katastrofe u državi. Zona deeskalacije predstavlja zonu koja bi odvojila sukobljene strane u ratu kako ne bi došlo do daljnjeg sukoba i moguće humanitarne katastrofe za civilno stanovništvo. Ona je od strane ruskog predsjednika Putina i turskog predsjednika Erdogana potpisana u Sočiju 17. rujna 2018. godine, čime se željela obnoviti deeskalacijska zona te smanjenje borbenih djelovanja u tome području. Kada je sirijska vojska od opozicije uzela grad Daru na krajnjem jugu države u srpnju 2018. godine, međunarodna zajednica je pretpostavila da će se sljedeća ofenziva dogoditi u provinciji Idlib. Kako ne bi došlo do daljnjih sukoba, turska i ruska vojska su zajednički patrolirale na ovom području. Turska je uz deeskalacijsku zonu imala tzv. promatračke točke koje su služile kao jamstvo mira te koordinacije između Rusije i Turske. Iran je također imao promatračnice uglavnom zapadno od grada Aleppa (Salaymeh i Acun, 2018).

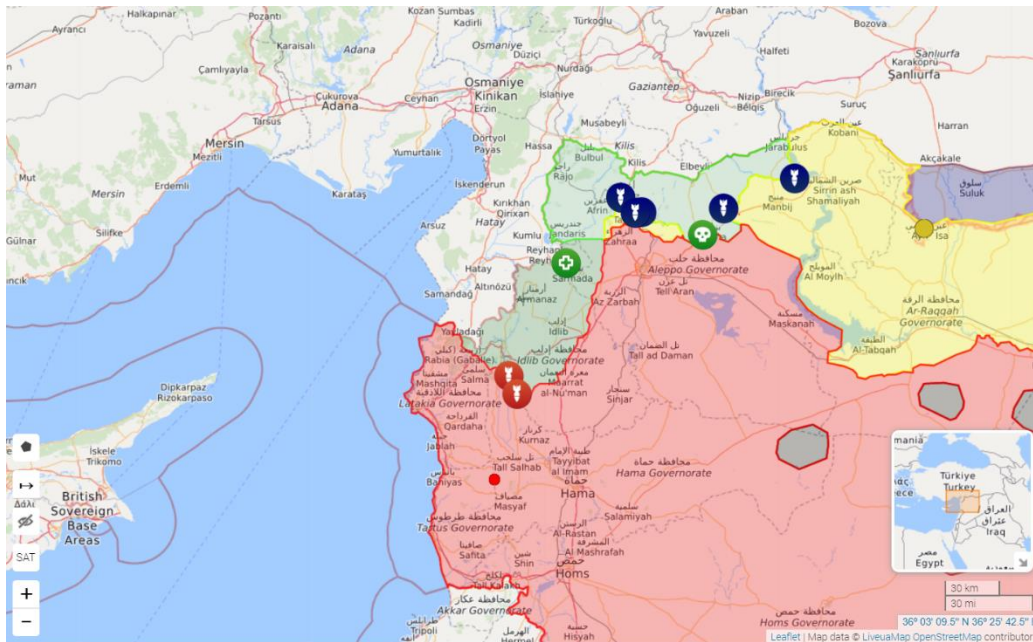
Područje koje je pokrivala ova zona iznosilo je 12 000 kilometara kvadratnih te je predstavljala najveću deeskalacijsku zonu u Siriji (Daraa, Homs, Istočna Ghouta). Sirijska vojska je u razdoblju od 2018. do 2020. pokrenula ofenzivu na Idlib te je osvojila veliki dio područja koji je bio zona deeskalacije što je dovelo do potpisivanja primirja 3. ožujka 2020. godine između zaraćenih strana. Nedvojbeno je da su obje strane, vlada i opozicija iskoristile deeskalacijsku zonu za pregrupiranje svojih snaga i pojačanja, što je dodatno zakompliciralo vojnu situaciju na terenu oko deeskalacijske zone (Slika 31). U 2020. godini samo je turska strana ostala na području deeskalacijske zone jer ima i najveće interese na sjeveru Sirije (Jaecke i Labude, 2020).

Slika 31. Deeskalacijska zona u provinciji Idlib te položaji turskih, ruskih i iranskih promatračnica (URL 87)

Deeskalacijska zona te postupno povlačenje sigurnosnih snaga Rusije iz zone, omogućilo je sirijskoj vojsci daljnje napredovanje u provinciji Idlib (Slika 32) koje se postupno događa i u 2022. godini (URL 36).

Prema podacima *Sirijskog opservatorija za ljudska prava* u 2021. godini u Siriji je poginulo 3 746 osoba što predstavlja najmanji godišnji broj žrtava od početka sukoba u 2011. godini. Od 3 746 poginulih osoba 1 505 je civila koji su uglavnom stradali od zračnih i artiljerijskih napada (URL 88).

Slika 32. Prikaz vojnog stanja u provinciji Idlib u 2022. godini (Crevna boja-vladine snage, zelena boja-opozicija, žuta boja-Kurdi, plava boja-turska vojska) (URL 36)

Budući tijek rata je nemoguće predvidjeti, što zbog velikog utjecaja Rusije što zbog utjecaja Turske i Irana. Nedvojbeno je da se geopolitička slika od početka sukoba do 2022. godine promijenila u korist vladajuće stranke Ba'ath i predsjednika Bashar al-Assada. S druge strane, utjecaj Sjedinjenih Američkih država je, nakon početnog neuspjeha u 2012. i 2013. godini, opstao kroz *Sirijske demokratske snage* koje drže skoro sav teritorij u Siriji istočno od rijeke Eufrat. Tijekom punih 10 godina rata, najveći gubitnik je definitivno umjeren opozicija koja nije uspjela održati glavnu inicijativu koju su preuzeli islamski ekstremisti te njihovi glavni financijeri iz Zaljevskih zemalja.

13. ZAKLJUČAK

Kompleksnost rata u Siriji ne proizlazi iz borbe opozicije i islamskih ekstremista protiv vladajuće stranke *Ba'ath* na čelu s Bashar al-Assadom, već je sukob rezultat neriješenih etničkih, religijskih i političkih pitanja iz prošlosti. Raznolika etnička i religijska struktura je pridonijela kompleksnosti ovog sukoba kroz razne političke podjele koje su se događale u 20. stoljeću. Jedan od razloga koji definitivno onemogućuje ujedinjenu Siriju je različit pogled na buduće uređenje države između raznih političkih i religijskih struktura koje sudjeluju u ovome sukobu. Režim Bashar al-Assada koji omogućuje sekularni poredak u državi nije bio dovoljan za umjerenu opoziciju koju financiraju Zapadne zemlje i islamske ekstremiste i njihove financijere iz Zaljevskih zemalja. Nemogućnost umjerene opozicije da stvori civilnu i vojnu organizaciju bez upletanja i dominacije ekstremista je glavni razlog njenog geopolitičkog nestanka s karte Sirije, osim u dijelovima provincije Idlib. Pojavom *Islamske Države* te intervencijom dviju najvećih geopolitičkih sila u svijetu, Sjedinjenih Američkih Država i Rusije sukob se dodatno zakomplicirao. Ako se još uzme u obzir prisutnost Irana kao najveće vojne sile Bliskog Istoka i Turske koja ima ekonomske i druge pretenzije na sjeverni dio države onda se može zaključiti da je rat u Siriji *proxy rat* u kojem sudjeluju razne političke i religijske strukture čitavog svijeta. Iako je u početnom razdoblju imao sve karakteristike građanskog rata, ovaj rat je imao najveći globalni utjecaj od svih sukoba u 21. stoljeću. Porast broja ekstremnih islamskih boraca koji su u Siriju stizali iz čitavog svijeta je još više pojačao odlučnost Bashar al-Assada da vrati kontrolu nad čitavom Sirijom koja je ipak međunarodno priznata država u svojim granicama te ima potpuni suverenitet. Posljednjih godina intenzitet sukoba se smanjivao pa tako i utjecaj pojedinih religijskih i političkih struja. Nedvojbeno je da budućnost Sirije počiva na većem stupnju komunikacije između opozicije i vladajućih, naravno uz prisustvo promatrača Ujedinjenih naroda i objektivnih zaključaka o trenutnom stanju u Siriji. Kada se govori o pobjednicima ovog rata, mogu se kategorizirati u dvije skupine, vojne i političke. Definitivni vojni pobjednik rata (do sada) je sirijska država koja kontrolira većinu stanovništva i područja Sirijske Arapske Republike. Politički gledano, najveći pobjednici su Iran i Rusija, koji su ostvarili sve željene ciljeve. Iran je činom ograničene intervencije sačuvao svog najzapadnijeg saveznika *Hezbollah* te je očuvao i kopnenu prometnu komunikaciju s Libanom, dok je Rusija imala ekonomske dobitke, a dobila je geopolitički iznimno važnu svoju jedinu pomorsku bazu na Sredozemlju. Sjedinjene Američke Države su proširile svoj utjecaj na istok Sirije i dobile kopnenog saveznika – Kurde, dok je najveći gubitnik sirijski narod koji se našao između sukoba najvećih svjetskih i regionalnih političkih sila.

14. LITERATURA

1. Abdelsalam, E. (2015.) *The Arab spring: Its origins, evolution and consequences... four years on*, International Islamic University Malaysia, June 2015.
2. Al-Baalbaky, R. i Mhidi, A. (2018.) *Tribes and the rule of „Islamic State“, the case of Syrian city Deir Ez-zor*, Issam Fares Institute for Public Policy and International Affairs
3. Al-Hilu, K. (2021.) *The Turkish Intervention in Northern Syria: One Strategy, Discrepant Policies*, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies
4. Allcock, S. (2016.) *Explaining Russia's Intervention in Syria in September 2015*, E-International Relations
5. Allison, R. (2013.) *Russia and Syria: explaining alignment with a regime in crisis*, International Affairs, Volume 89, Issue 4, July 2013, Pages 795–823
6. Al-Qadah D. i Al-Hijjah, D. (2016.) *Syrian Democratic Forces (SDF); From the Washington-Moscow agreement to Animosity with Turkey*, King Faisal Center for Research and Islamic Studies
7. Awad, Z. (2018.) *Deir Al-Zor after Islamic State: Between Kurdish Self Administration and a Return of the Syrian Regime*, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, Middle East Directions
8. Balanche, F. (2017.) *Sectarianism in Syria's civil war*, The Washington Institute for Near East Policy
9. Bartz, L. (2016.) *Russian-Syrian Relations: Past and Present*, The Journal of Global Affairs, University of Oklahoma
10. Conduit, D. (2016.) *The Syrian Muslim Brotherhood and the Spectacle of Hama*, Middle East Journal, SPRING 2016, Vol. 70, No. 2 (SPRING 2016), pp. 211-226
11. Devlin, F.J. (1976.) *The Ba'th Party: A History from Its Origins to 1966*, Hoover Institution Press
12. Fearon, J.D. i Laitin D.D. (2003.) *Ethnicity, Insurgency, and Civil War*, pp. 75-90 (16 pages) American Political Science Association
13. Fulton, W. Holliday, J. i Wyer, S. (2013.) *Iranian strategy in Syria*, A joint report by AEI's Critical Threats Project and Institute for the Study of War, May 2013.

14. Galvani, J. (1974.) *Syria and the Baath Party*, MERIP Reports, No. 25 (Feb., 1974), pp. 3-16, Middle East Research and Information Project (MERIP)
15. Gorst, A. i Johnman, L. (1997.) *The Suez Crisis*, Routledge Sources in History, University of Kent
16. Grant, K.A. i Kaussler B. (2019.) *The battle of Aleppo: external patrons and the victimization of civilians in civil war*, Small Wars & Insurgencies, 31:1, 1-33, Department of Political Science, James Madison University, Harrisonburg, VA, USA
17. Hannieh, H.A. i Rumman, M.A. (2015.) *The Islamic State Organization, The Sunni Crisis and the Struggle of Global Jihadism*, Friedrich-Ebert-Stiftung Jordan & Iraq
18. Hitti, P.H. (1959.) *Syria a short history*, The MacMillan company, New York
19. Hokayem, E. (2014.) *Iran, the Gulf States and the Syrian Civil War*, Adelphi Series, 54:447-448, 39-70
20. Jaecke, G. i Labude, D. (2020.) *De-escalation zones in Syria*, Konrad Adenauer Stiftung, Country Report 2020, Syria-Iraq Office.
21. Kasapović, M. (2016.)) *Bliski istok: politika i povijest*, Zagreb: Fakultet političkih znanosti, 412 str.
22. Kerr, M. i Larkin, C. (2015.) *The Alawis of Syria War, Faith and Politics in the Levant*, Oxford University Press
23. Khalifa, M. (2013.) *The impossible partition of Syria*, Thematic Studies, Arab Reform Initiative
24. Kizilkaya, Z., Hamdi, S., Salman, M. (2021.) *The Syrian conflict after a decade; The survival strategy of Damascus and it's implications for the EU*, Brussels School of Governance Report
25. Kramer, M. (2016.) *Sykes-Picot and the Zionists*, The American Interest, May 19. 2016. (<https://www.the-american-interest.com/2016/05/19/sykes-picot-and-the-zionists/>) 11.2.2022.
26. Lawson, F.H. (1984.) *Syria's intervention in the Lebanese civil war, 1976: a domestic conflict explanation*, Journal International Organization, The MIT Press

27. Lister, C. (2016.) *The Free Syrian Army: A decentralized insurgent brand*, The Brookings Project on U.S. Relations with the Islamic World, Center for Middle East Policy
28. Lucas, S. (2015.) *The effects of Russian intervention in the Syria crisis*, Birmingham, UK: GSDRC, University of Birmingham
29. Matar, L i Kadri, A. (2019.) *Syria: From National Independence to Proxy War*, National University of Singapore
30. Mumfor, A. (2013.) *Proxy Warfare and the Future of Conflict*, The RUSI Journal, volume 158, 40-46
31. Pipes, D. (1990.) *Greater Syria The history of an ambition*, Oxford University Press New York, Oxford
32. Salaymeh, B. i Acun, C. (2018.) *Sochi Agreement: Implications on the Ground and Upcoming Challenges*, SETA Perspective no:47, November 2018.
33. Sullivan, M. (2014.) *Hezbollah in Syria*, Middle East Security Report 19, Institute for The Study of War
34. Tan, K.H i Perudin A. (2019.) *The “Geopolitical” Factor in the Syrian Civil War: A Corpus-Based Thematic Analysis*
35. Yeşiltaş, M., Seren, M., Özçelik, M. (2017.) *Operation Euphrates Shield, implementation and lessons learned*, SETA-Foundation for Political, Economic and Social Research, Ankara
36. Zambelis, C. (2015.) *Syria’s Sunnis and the Regime’s Resilience*, Combating Terrorism Center, May 2015, Volume 8, Issue 5 (<https://ctc.usma.edu/syrias-sunnis-and-the-regimes-resilience/>)

15. IZVORI

URL 1: <https://cdn.britannica.com/52/4552-050-0948622E/Syria-map-features-locator.jpg>
16.11.2021.

URL 2:
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/4/44/Arab_Spring_map.svg/700px-Arab_Spring_map.svg.png 16.11.2021.

URL 3: <https://thumbs.dreamstime.com/b/colorful-political-map-syria-administrative-divisions-governorates-simple-flat-vector-map-labels-syria-map-governorates-230414218.jpg>
29.1.2022.

URL 4: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/> 8.1.2022.

URL 5: <https://www.syriahr.com/en/217360/> 8.1.2022.

URL 6:
<https://preview.redd.it/1g4vay1gtu441.png?auto=webp&s=37fbcafc26c19522132b786be35463a780aaffcd> 8.3.2022.

URL 7: <https://geocurrents.info/wp-content/uploads/2011/04/French-Syria-Map.jpg>
17.2.2022.

URL 8: https://bbj.hu/uploads/banners/201402/fertile-cres_20140204125422369.jpg
10.1.2022.

URL 9: <https://www.britannica.com/topic/Arab-League> 10.1.2022.

URL10: <https://c8.alamy.com/zooms/9/87f653c3fd534440b673dabb411a550f/gjfk7j.jpg>
17.2.2022.

URL 11: <https://mondediplo.com/local/cache-vignettes/L640xH837/arton2060-1829f-1cc6c.jpg?1583764938> 14.3.2022.

URL 12: <https://www.britannica.com/event/Arab-Israeli-wars> 10.1.2022.

URL 13: <https://www.britannica.com/place/Syria/The-union-with-Egypt-1958-61> 12.1.2022.

URL 14:
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/39/1958_Presidential_election_%28referendum%29_in_Syria.jpg 17.2.2022.

URL 15: <https://carnegieendowment.org/2012/02/01/muslim-brotherhood-in-syria> 12.1.2022.

URL 16: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-39960461> 13.1.2022.

URL 17: https://ichef.bbci.co.uk/news/976/cpsprodpb/655E/production/_96305952_israel-before-after-v18.png 13.1.2022.

URL 18: <https://www.britannica.com/event/Yom-Kippur-War> 14.1.2022.

URL 19: <https://www.britannica.com/event/Lebanese-Civil-War> 14.1.2022.

URL 20: https://www.pbs.org/wnet/wideangle/files/2008/08/wa_img_lebanon_hb_map1.gif
14.1.2022.

URL 21: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2012/02/syria-years-hama-survivors-recount-horror/> 16.1.2022.

URL 22: <https://www.aljazeera.com/features/2011/5/15/assads-regime-of-torture> 16.1.2022.

URL 23: <https://www.britannica.com/biography/Hafiz-al-Assad> 17.1.2022.

URL 24: <https://www.history.com/news/sunni-shia-divide-islam-muslim> 18.1.2022.

URL 25:
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/46/Syria_Ethnoreligious_Map.png
18.1.2022.

URL 26: <https://catalog.ihsn.org/index.php/catalog/4085> 18.1.2022.

URL 27: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/#people-and-society>
18.1.2022.

URL 28:
https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=SY&most_recent_year_desc=true
18.1.2022.

URL 29: <https://www.britannica.com/event/Arab-Spring> 18.1.2022.

URL 30: https://www.constituteproject.org/constitution/Syria_2012.pdf?lang=en 18.1.2022.

URL 31: <https://www.youtube.com/watch?v=BIwrrckuqIE&t=2905s> 18.1.2022.

URL 32: https://static.dw.com/image/15954555_303.jpg 18.1.2022.

URL 33: http://4.bp.blogspot.com/-ZO_u6gVoRO0/UC0yW4KV5wI/AAAAAAAAAtI/eimZzzmPFbk/s1600/syria_uprising_2012-8-16.png 18.1.2022.

URL 34: <https://fsaplatform.org> 19.1.2022.

URL 35: <https://russiancouncil.ru/en/syria-extremism> 19.1.2022.

URL 36: <https://syria.liveuamap.com> 19.1.2022.

URL37: <https://static.tildacdn.com/tild6262-6133-4339-b864-656435326165/if.png>
18.2.2022.

URL 38: <https://pbs.twimg.com/media/CoYZt5FWgAUfA94?format=jpg&name=large>
20.1.2022.

URL 39: <https://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/523>
20.1.2022.

URL 40: <https://syriadirect.org/wp-content/uploads/2020/11/20150420162906-2.jpg>
20.1.2022.

URL 41: <https://www.reuters.com/article/us-syria-crisis-blast-idUSBRE91K09W20130221> 20.1.2022.

URL 42: <https://www.cfr.org/article/syrias-civil-war> 20.1.2022.

URL 43: <https://www.lawfareblog.com/whats-name-new-jabhat-al-nusra-and-future-al-qaeda> 20.1.2022.

URL 44: <https://www.wilsoncenter.org/article/the-nusra-front-al-qaedas-affiliate-syria> 20.1.2022.

URL 45: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/images/article/nusra_map.png 20.1.2022.

URL 46: <https://www.csis.org/programs/transnational-threats-project/past-projects/terrorism-backgrounders/hayat-tahrir-al-sham> <https://www.wilsoncenter.org/article/the-nusra-front-al-qaedas-affiliate-syria> 20.1.2022.

URL 47: <https://www.britannica.com/topic/Islamic-State-in-Iraq-and-the-Levant> 20.1.2022.

URL 48: <https://www.wilsoncenter.org/article/timeline-the-rise-spread-and-fall-the-islamic-state> 21.1.2022.

URL 49:
https://64.media.tumblr.com/59e643ae65e39f55098bea5ecc3b4253/tumblr_pa2kcg8iAI1rasnq9o1_1280.png 21.1.2022.

URL 50: <https://www.britannica.com/topic/Islamic-State-in-Iraq-and-the-Levant/ISIL-outside-of-Iraq-and-Syria> 22.1.2022.

URL 51:
<https://i.insider.com/5592ba946bb3f7a702169e90?width=1000&format=jpeg&auto=webp> 14.3.2022.

URL 52: <https://www.britannica.com/topic/Kurd> 22.1.2022.

URL 53: <https://arabcenterdc.org/resource/kurdish-dilemmas-in-syria/> 22.1.2022.

URL 54: <https://thekurdishproject.org/history-and-culture/kurdish-nationalism/peoples-protection-units-ypg/> 22.1.2022.

URL 55: <https://mepc.org/commentary/us-ypg-relationship-us-foreign-policy-future-kurds-syria-and-turkey> 22.1.2022.

URL 56:
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7b/Northern_Syria_offensive_%282015%29.png 22.1.2022.

URL 57: <https://www.swp-berlin.org/en/publication/beyond-obamas-red-lines-the-syrian-arab-army-and-chemical-warfare> 22.1.2022.

URL 58: <https://www.bellingcat.com/news/mena/2018/03/27/saa-vehicle-losses-2011-2017/> 22.1.2022.

URL 59: https://www.aljazeera.com/wp-content/uploads/2015/08/eaab9f644c7b4a6bba9619f103a22073_18.jpeg 14.3.2022.

URL 60: <https://warontherocks.com/2016/08/washingtons-sunni-myth-and-the-civil-wars-in-syria-and-iraq/> 22.1.2022.

URL 61: https://www.cartercenter.org/resources/pdfs/peace/conflict_resolution/syria-conflict/pro-governmentparamilitaryforces.pdf 30.1.2022.

URL 62: https://acleddata.com/acleddatanew/wp-content/uploads/2018/03/Visual-1-Loyalist-Militia-Map_Final.jpg 22.1.2022.

URL 63: <https://www.cfr.org/backgrounder/what-hezbollah> 23.1.2022.

URL 64: <https://www.csis.org/analysis/escalating-conflict-hezbollah-syria> 23.1.2022.

URL 65: <https://mepc.org/commentary/arab-league-labels-hezbollah-terrorist-organization> 23.1.2022.

URL 66: <https://www.dw.com/en/australia-to-list-hezbollah-as-terrorist-organization/a-59914150> 23.1.2022.

URL 67: https://acleddata.com/acleddatanew/wp-content/uploads/2018/07/Map-Iranian-Activity_Final-logo-1.png 14.3.2022.

URL 68: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/factbox-iranian-influence-and-presence-in-syria/> 24.1.2022.

URL 69: https://ballotpedia.org/United_States_involvement_in_Syria,_2009-2017 24.1.2022.

URL 70: <https://www.state.gov/u-s-relations-with-syria/> 24.1.2022.

URL 71: <https://www.state.gov/syria-sanctions/> 25.1.2022.

URL 72: <https://www.reuters.com/article/us-usa-syria-obama-order-idUSBRE8701OK20120801> 25.1.2022.

URL 73: <https://www.csis.org/analysis/creeping-incrementalism-us-forces-and-strategy-iraq-and-syria-2011-2016-update> 25.1.2022.

URL 74: <https://www.wilsoncenter.org/article/timeline-us-policy-isis> 25.1.2022.

URL 75: <https://www.state.gov/about-us-the-global-coalition-to-defeat-isis/> 25.1.2022.

URL 76: https://s1.ibtimes.com/sites/www.ibtimes.com/files/styles/lg/public/2015/11/15/screen_shot_2015-11-15_at_4.15.10_pm.png 25.1.2022.

URL 77: [https://cdn0.vox-cdn.com/thumbor/u3vzZQpCdJRCPLbQQg4XAcbJNaE=/0x273:1600x1111/fit-in/1200x630/cdn2.vox-cdn.com/uploads/chorus_asset/file/6047659/Russian-Airstrikes-29-JAN--07-FEB--\(1\).png](https://cdn0.vox-cdn.com/thumbor/u3vzZQpCdJRCPLbQQg4XAcbJNaE=/0x273:1600x1111/fit-in/1200x630/cdn2.vox-cdn.com/uploads/chorus_asset/file/6047659/Russian-Airstrikes-29-JAN--07-FEB--(1).png) 18.2.2022.

URL 78: https://www.cartercenter.org/resources/pdfs/peace/conflict_resolution/syria-conflict/aleppostatusofforcesupdate11072014.pdf

URL 79:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/dc/Aleppo_rebel_Oct2016_offensive.svg/1200px-Aleppo_rebel_Oct2016_offensive.svg.png 27.1.2022.

URL 80: <https://www.juancole.com/images/2018/01/Syrian-Kurdistan-Map-750x522-1.png>

14.3.2022.

URL 81: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/mapping-russias-soft-power-efforts-in-syria-through-humanitarian-aid/> 27.1.2022.

URL 82: <https://www.youtube.com/watch?v=OoRPvHVQASQ> 27.1.2022.

URL 83: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/race-deir-al-zour-province> 27.1.2022. (Balanche 2017).

URL 84:

<https://jusoor.co/public/ckeditor/kcfinder/upload/images/%D8%AE%D8%B1%D9%8A%D8%B7%D8%A9%20%D8%A7%D9%84%D9%86%D9%81%D9%88%D8%B0%20%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B3%D9%83%D8%B1%D9%8AEn%2001111.jpg> 28.1.2022.

URL 85: <https://www.geopolitika.news/vijesti/afrin-samo-sto-nije-pao-kurdi-evakuiraju-civile-iz-grad/>

URL 86: <https://www.solaceglobal.com/wp-content/uploads/2019/10/Solace-Global-Operation-Peace-Spring-A-New-Syrian-Frontline.pdf> 28.1.2022.

URL 87: <https://www.middleeasteye.net/sites/default/files/images/Idlib-buffer-zone.png> 28.1.2022.

URL 88: <https://www.syriahr.com/en/231894/> 28.1.2022.

URL 89:

https://ichef.bbci.co.uk/news/640/cpsprodpb/323A/production/89485821_daily_syria_civilian_death_624.png 14.3.2022.

URL 90: <https://www.britannica.com/event/Balfour-Declaration> 11.3.2022.

URL 91: <https://povijest.hr/nadanasjidan/prvi-kralj-sirije-i-iraka-potomak-samog-muhameda-1933/> 14.3.2022.

16. POPIS GRAFIČKIH PRILOGA

Slika 1. Karta položaja Sirije (URL 1).....	1
Slika 2. Karta s označenim državama koje je zahvatilo Arapsko proljeće (URL 2).....	3
Slika 3. Karta podjele Sirije na provincije (URL 3).....	3
Slika 4. Karta proglašenog Faisalovog kratkotrajnog „kraljevstva“ (URL 6).....	8
Slika 5. Podjela Sirije u vrijeme francuske uprave (URL 7)	9
Slika 6. Karta područja "Plodnog polumjeseca" (URL 8).....	12
Slika 7. Članice Arapske lige (URL 10).....	13
Slika 8. Karta invazije arapske vojske na Državu Izrael (URL 11).....	14
Slika 9. Ujedinjena Arapska Republika (URL 14).....	15
Slika 10. Karta s prikazom vojnog napredovanja Izraela u Šestodnevnom ratu 1967. godine (URL17).....	19
Slika 11. Religijska struktura Libanona uoči sirijske vojne intervencije (URL 20).....	22
Slika 12. Karta religijske i etničke strukture u Siriji (URL 25).....	25
Slika 13. Prosvjedi u Aleppu 2012. godine (URL 32).....	28
Slika 14. Karta aktivnosti napada na vladine snage u prosincu 2012. godine (URL 33).....	29
Slika 15. Karta vojnog stanja u Aleppu 2013. godine (URL 38).....	33
Slika 16. Područje djelovanja Islamskog fronta u provincijama Latakiji, Hami, Idlibu i Aleppu (URL 37).....	35
Slika 17. Borci Ahrar al-Shama u predgrađu Damaska (URL 40).....	35
Slika 18. Karta s prikazom područja pod izravnom kontrolom Jabhat al-Nusre 2016. godine (URL 45).....	37
Slika 19. Karta s prikazom područja koje je bar u jednom trenutku bilo pod kontrolom Islamske Države (URL 49).....	39
Slika 20. Karta s prikazom vojnog stanja 2015. godine te lokacije naftnih i plinskih postrojenja (URL 51).....	41
Slika 21. Karta s prikazom napredovanja Kurda u sjevernoj Siriji tijekom 2015. godine (URL 56).....	43
Slika 22. Prikaz civilnog i vojnog stradanja od 2011. do 2015. godine u brojevima (URL 59).....	44
Slika 23. Karta s prikazom vojne aktivnosti milicija odanih Assadu (URL 62).....	45
Slika 24. Prikaz aktivnosti Irana u Siriji od 2017. godine (URL 67).....	48

Slika 25. Karta s prikazom članova koalicije u borbi protiv Islamske Države (plava boja) (URL 76).....	51
Slika 26. Prikaz aktivnosti ruskog vojnog zrakoplovstva u Siriji prvih mjesec dana intervencije (URL 77).....	53
Slika 27. Karta s prikazom napredovanja vladinih snaga u gradu Aleppu 2016. godine (crvena boja) (URL 79).....	55
Slika 28. Civilne žrtve rata u Siriji tijekom prva četiri mjeseca 2016. godine u Siriji (URL 89).....	57
Slika 29. Karta s prikazom stanja u Siriji 2020. godine, SDF predstavlja žutu boju (URL 84).....	60
Slika 30. Osvojeno područje u Siriji nakon 3 vojne operacije turske vojske (URL 80).....	62
Slika 31. Deeskalacijska zona u provinciji Idlib te položaji turskih, ruskih i iranskih promatračnica (URL 87).....	64
Slika 32. Prikaz vojnog stanja u provinciji Idlib u 2022. godini (Crevna boja-vladine snage, zelena boja-opozicija, žuta boja-Kurdi, plava boja-turska vojska) (URL 36).....	65

SAŽETAK

Siriya je zemlja na Bliskom istoku u kojoj se posljednjih 11 godina odvija rat između vlade, opozicije i terorističkih skupina. Uzrok ovoga rata nije jednostavan već je proizvod složenog povijesnog razvoja i političkog previranja u 20. stoljeću, te složene etničke i religijske strukture. Rat u Siriji je ne samo kroz sami sukob već pojave koje su se dogodile uz njega obilježio geopolitičku scenu drugog desetljeća 21. stoljeća. Različiti kulturni areali te političke podjele koje su dovele do rata uz Arapsko proljeće su zasigurno jedan od glavnih pokazatelja problema neriješenih nacionalnih i državnih pitanja ne samo na Bliskom istoku već u čitavom svijetu. Uključivanjem regionalnih i svjetskih sila u sukob je u zadnjih 10 godina promijenilo geopolitičke težnje određenih svjetskih vojnih i ekonomskih sila koje su podržavale razne političke strukture koje sudjeluju u ratu. Unatoč bezizlaznoj situaciji u 2015. godini Sirija se kao ozbiljna regionalna sila uspjela održati uz pomoć svojih vanjskih suradnika koji su proširili svoj utjecaj na Bliski istok kroz vojnu i financijsku pomoć. Kreiranje granica država i regija koje ne prate etničku i prvenstveno religijsku raspodijeljenost u ovom dijelu svijeta veoma često rezultira ratovima i sukobima koji su izravan pokazatelj politike *divide et impera*, kojom su se služile kolonijalne sile na kraju 19. i početkom 20. stoljeća na području Bliskog istoka.

SUMMARY

Syria is a country in the Middle East where a war between the government, the opposition and terrorist groups has been going on for the last 11 years. The cause of this war is not simple but is the product of a complex historical development, political turmoil in the 20th century, ethnic and religious structure. The war in Syria marked the geopolitical scene of the second decade of the 21st century not only through the conflict itself but also from the phenomena that took place along it. The various cultural areas and political divisions that led to the war along the Arab Spring are certainly one of the main indicators of the problem of unresolved national and state issues not only in the Middle East but worldwide. The involvement of regional and world powers in the conflict in the last 10 years has changed the geopolitical aspirations of certain world military and economic powers that have supported the various political structures involved in the war. Despite the stalemate in 2015, Syria as a serious regional power has managed to survive with the help of its external collaborators who have expanded their influence in the Middle East through military and financial assistance. Creating borders of states and regions that do not follow ethnic and primarily religious distribution in this part of the world often results in wars and conflicts that are a direct indicator of the divide et impera policy used by colonial powers in the late 19th and early 20th centuries in the Middle East.